శ్రీరస్తు.

శ్రీగోపాలకృష్ణ దేవోజయతు.

రోసనూరి,

వేంకటపతికవి ప్రణీతంబయిన

శ్రీవిష్ణుమాయావిలాసము.

అను,

శృంగార ప్రబంధము

తెనుఁగుపద్యకావ్యము.

ఇది

చెదలవాడ * సుందరరామశాస్త్రులవారి

శారదాంబావిలాసము ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడి ప్రకటింపఁబడియె.

౧౮౯౮ సం ॥

చెన్నపురి.

(శ్రీ)

శ్రీవిష్ణుమాయావిలాసము, విషయసూచిక.

ప్రథమాశ్వాసము.

పుటసంఖ్య. విషయము.

—(*) ద్వితీయాశ్వాసము. (*)—

విషయసూచిక,

సమాప్తము.

ఉపోద్ఘాతము.

౧. ఈవిష్ణుమాయావిలాసమను తెనుఁగుశృంగారప్రబంధముశ్రీ వేంకటగిరి బంగారుయాచ భూపాలాంకితంబుగా ఇంచుమించుగ క్రీ ౧౭౫౦ సంవత్సరమంతట రోసనూరి వేంకటపతి కవిచే రచియింపఁబడిన పద్యకావ్యము.

౨. ఇందు శ్రీభాగవతముఅష్టమస్కంధమునందలి శ్రీహరి మోహినీ రూపంబున శ్రీశంకరుని మోహింపఁ జేయుటే ప్రధానాంశముగాఁ గైకొనంబడి యదియె పెంచి రచియింపంబడియున్నది.

౩. దీనియందుఁ బ్రబంధగతధ్వని యేమన, శ్లో॥ దైవీహ్యేషా గుణమయీ మమమాయా దురత్యయా, మామేవ యే ప్రపద్యంతె మాయామేతాంతరంతి తే. అను శ్రీభగవద్గీతా వచనప్రకారముగ నెవ్వారికిని భగవన్మాయ దాఁట నలవిగాదు. ఆ భగవంతుని నెవ్వరు దృఢంబుగనమ్మెదురో వారలా మాయం దాఁటుదురు గాని పెఱవారికి సాధ్యముగాదనుట.

౪. శ్రీవేంకటగిరిపుర త్రయోవింశతితమ ప్రభువులు కాళికాభక్తులు గవీశ్వరులు నయిన శ్రీ వెలుగోటి సర్వజ్ఞకుమార యాచమ నాయఁడుగారిచే నేతత్కవి తిక్కయజ్వయను బిరుదనామంబు వడసి పేరొందినవాఁడు. ఇతనికవిత్వ మ్మతికఠినము నతి మృదులముగానిది యథోచితలక్షణ సంపత్తిగలది. లేఖక ప్రమాదములు పెక్కులున్నను సాధ్యమయినకొలంది జక్కఁగావ్రాసి ముద్రింపంబడియె.

౫. ఈకృతిపతియనఁగాఁగృతినందినవారు శ్రీవేంకటగిరి సంస్థాన ప్రభు పరంపరలో ౨౪ వవారగు శ్రీబంగారుయాచభూపాలురు- వీరు కాశీనగరంబునుండి ప్రశస్తలింగంబు నొకదానిం దెప్పించి

వేంకటగిరిపట్టణంబున శ్రీకాశీ విశ్వనాథ నామంబునఁ బ్రతిష్ఠిం ఆలయము మాత్రముకట్టించి వెంటనే గతించిరి. ఆ దేవాలయము గోపురమండపములు మొదలగునవి యిప్పటికిఁ గట్టంబడినవి గావు. వీరి భార్యలిద్దఱును వేంకటగిరి సమీపంబున సహగమనము చేసి వీరమాతలై వెలసి భర్తతో శిలావిగ్రహ రూపములుగా బ్రతిష్ఠింపఁబడి నేటికిని శ్రీవేంకటగిరి సంస్థానమువారిచే గృహదేవతలుగా నిత్యంబు నారాధింపఁబడుచు నున్నవారు.

౬. వీరికుమారులయిన కుమారయాచమనాయఁడుగారుతమ తండ్రిగారు ప్రతిష్ఠించిన లింగమునకు గోపురము ధ్వజస్తంభము ప్రాకారముకట్టించి సకలవిధముల వృద్ధిపఱిచిరి.

ఈ సమయమందు హైదరాలీకి నింగ్లీషువారికిఁగలహ మ్మభివృద్ధి నొందుటయు నపుడు వీరు సేనాసమేతముగా నింగ్లీషువారికి సహాయముగాఁజెన్నపురికిం జనుటయు నట్టియెడ హైదరాలీ కొంతసైన్యమును వేంకటగిరికిఁబంపి యాయూరు పరశురామ ప్రీతిగాఁజేయుటయు నంతనే కుమారయాచమనాయఁడుగారు వెంకటగిరికివచ్చిచూచి యాయూరు రథోత్సవయోగ్యమగునట్లు వీథులేర్పఱచి మేడలఁగట్టించి యా విశ్వనాథస్వామియుత్సవంబు చక్కఁగా జరుగునట్లు వలనుపఱచిరి. ఈపనులకన్నిటికి లక్షల కొలంది పైకము వెచ్చింపఁబడినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది.

వీరితాతగారు తండ్రిగారునయిన ౨౩,౨౪, వ పురుషుల తరములలో వేంకటగిరి సంస్థానమువారు ఆర్కాడు నవాబువారి క్రిందనుండి ౨౫ వ పురుషులయిన యీకుమారయాచమ నాయఁడుగారి తరములో నార్కాడునవాబుద్వారకముగా నింగ్లీషువారిక్రిందికివచ్చి క్రీ,శ, ౧౮౦౨ సం॥ ఆగస్టు తే ౨౪ది యిస్తిమిరారి సన్నదు పొందియున్నవారు.

ఈ విష్ణుమాయావిలాసము శిథిలమగుచునున్నందున నీ కుమార యాచమనాయఁడువారి ప్రపౌత్రులే దీని నచ్చువేయించి ప్రచుర పఱచిరి.

ఈ వేంకటగిరిసంస్థాన మూలపురుషులయిన పిల్లలమఱ్ఱి బేతాళ నాయఁడువారు మొదటఁ బ్రతాపరుద్ర మహారాజుగారికాలము లో ధైర్యశౌర్యాదులందుఁ బ్రసిద్ధుఁడై సామంతరాజుగాను సేనాధిపతిగానునుండెను. అదిమొదలుగా నీసంతతివారు కాలక్రమమున నోరుగల్లుమహారాజులు రాయలువారు డిల్లీ పాదుషావారు హైదరాబాదు నవాబువారు వీరలక్రింద సామంత రాజులుగాను సేనాధిపతులుగాను నుండుచు వచ్చిరి.

ఈ వంశస్థులు దక్షిణ దిక్కునఁ బాండ్యదేశము మొదలు కొని యుత్తరదిక్కునఁగటకమువఱకుననేకవిధంబులజయంబంది యా యాకాలపు సార్వభౌములవలనఁ బెక్కుబిరుదులు వడసి యున్నవారు. అందు అనపోతానాయఁడు యాచశూరుఁడులోనగువారు మిగులఁబ్రసిద్ధులు. ఈవిషయము విస్తరించుట యప్రస్తుతంబగుటచే సంక్షేపముగ వ్రాయఁబడియె.

౨౨ వ పురుషులయిన బంగారుయాచమనాయఁడుగారుదక్షిణ దేశములో నెల్లయంశంబుల వాసికెక్కియున్నందునను అప్పటి యార్కాడునవాబు సమర్థుఁడుగానుండినందునను సదరునాయఁడువారిని ఆర్కాడు సుబాకునవాబుగాఁ జేయవలెనని డిల్లీపాదుషావారు ప్రయత్నించుచుండఁగా నయ్యంశము నత్తఱినార్కాడునవాబుగానుండిన జుల్ఫకార్ ఖాన్ కర్ణాకర్ణికగావిని యా ప్రభువును మోసముచే నించుమించుగా క్రీ ౧౬౯౦ లో జంపించెను. వారికుమారులే వేంకటగిరిచేరిరి. నాటిసుత యిప్పటికిం దద్వంశస్థులే వేంకటగిరి సంస్థానమువారను పేరితో నున్నవారు.

౧౧. ఈవంశమునందుఁ గిల్లలమఱ్ఱి బేతాళనాయఁడు మొదలు వర్తమాన ప్రభువులయిన అరా పురుషుల కలకుఁ బ్రభువులై స్వంతముగా రచియించినవి కొన్ని గ్రంథంబులును భగవదంకితంబులు గాను స్వనామాంకితంబులు గాను రచియింపించినవి పెక్కు గ్రంథములునుగలవు. అందు శిథిలములయి నామావశిష్టము లయినవి పోను దక్కినవి యీక్రింద వివరింపఁబడును.

౧. సింగభూపాలీయము, శ్రీసింగభూపాలకృతము సంస్కృతము.
౨. వైకుంఠారోహణము, కవిమల్లన్నకవి. తెనుఁగు
౩. భానుమతీపరిణయము, వేటూరి రంగరాజకవి.
౪. విష్ణుమాయావిలాసము, రోసనూరి వేంకటపతికవి.
౫. శ్రీమద్రామాయణము, గోపినాథ వేంకటకవి.
౬. బ్రహ్మకైవర్తము శ్రీకృష్ణజన్మఖండము, గోపినాథ వేంకటకవి.
౭. శిశుపాలవధము, గోపినాథ వేంకటకవి.
౮. రాధాకృష్ణసంవాదము, మండపాక పార్వతీశ్వరకవి.
౯. దశకుమారచరిత్ర, వినుమచింతల సంజీవశాస్త్రికవి.
౧౦. విష్ణుపురాణము, ముడుంబి అప్పయదీక్షితకవి.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ విష్ణుమాయావిలాసము.

(*) కృతిపతి నాశీర్వదించుట. (*)

శా॥ శ్రీ వక్షోజ తటీ పటీర మెదపైఁ, జెన్నొందఁగా నం
గా వేంద్రాజునకూట కల్పిత శుభా, గారంబునం దజ్జ్వల ।
ం డగు వేంకటేశ్వరుఁడు శం, భత్పుత్ర పౌత్త్రాదిక । శ్రీ
ము బంగరేచ విభునిన్, శ్రీ మత్కృపన్ బ్రోచుతన్॥ ౨ ॥ మ॥
న కళాలవాలము చిరై, శ్వర్యైక మూలంబు వి । స్ఫురదా
ాభిషిక్తము పరం, జ్యోతిర్లతా శ్లిష్ట మా । దరణీ యాశ్రిత
మాత్తసుమన, స్తత్త్వాభి రామంబు శం । కర మందారము బం
ు భా, గ్యశ్రీనిధిన్ జేయుతన్ ॥ ౩ ॥ మ ॥ లలితాం భోరు
గేరు మొగముల్, నాల్గున్ జతు శ్శాఖలై । విలసిల్లంగ సరస్వ
ి యా,విర్భూత కౌతూహలా । కలనన్ మీఱఁ దనర్చు పద్మ
ై, డన్ బ్రోచు పెల్లోటి స । త్కులరత్నం బగు బంగరేచ
స్తోకాయు రైశ్వర్యముల్ ॥ ౪ ॥ మ ॥ సుమహా కౌస్తుభ
ప కళికల్, శోభిల్ల హారావళుల్ । కమనీయాం వరణ ప్రకార
ఁ, గాంతాయ తోరఃస్థలో । త్తమ ధామంబునఁ దేజరిల్లుసి
ంబున్ గుమా రేచ పు । త్త్రమణిన్ బంగరుయాచ భూవి
ా, ప్రాజ్యస్థితున్ జేయుతన్ ॥ ౫ ॥ సీ ॥ అమగునెత్తమ్ములఁ,
ున మినువాఁక కన్నియ సవతిగా,నున్న యిన్ను । కొండ విల్లుగ
మిండ జంగము సామి చెలిమి నేమఱ కుండు, చెలువు చె
పసిఁడి పుట్టము దాల్చు, పసిగాపు మన్నిని నెచ్చెలి యమైన,

నెలఁత మిన్న । పాఁప బోనము మెక్కు, పక్కి నెక్కెడు రౌతుఁ బట్టిగాఁ గనినట్టి, గట్టుచూలి ॥ ౬ ॥ తలను నెలపువ్వు దాల్చిన, తలిరుబోణి । సర్వమంగళ వెలుగోటి, సత్కులాఢ్యు । బంగరేచేంద్రు సత్పుత్త్రి, పౌత్త్రవిభవ । చిరతరైశ్వర్య సంపన్నుఁ, జేయుఁ గాత॥ ౭ ॥ చ॥ విలసదురు భ్రమద్భ్రమర, విభ్రమవేణి విపంచికా శుకీ । జలజవరాక్షదామధర, సారసపాణి సుధారసార్ద్రని । స్తులమృదువాణి వాణి దయ, తోడను వెల్గోటి బంగరేచ భూ । తలవిభు సత్యవాగ్విభవ, తత్పరనిత్యుని బ్రోచు నెప్పుడున్ ॥ ౮ ॥ ఉ॥ సంతత మంతరాయతమ, సంబుల కేఘనుఁ డంశుమంతుఁ డా । శాంతర భక్తలోక హృద, యాబ్జని శాంతుఁడు శాంతుఁ డన్నతా । త్యంత దయాంతరంగుఁడగు, దంతి ముఖుండు కుమారయాచ భూ । కాంతుని బంగరేచవిభు, కామితముల్ కృపఁ దీర్చుఁ గావుతన్ ॥ ౯ ॥

—(*) ఇష్టదేవతానుతి. (*)—

సీ॥ సగుణ నిర్గుణ కళా, సంధానతను భువి నఖిలదిక్కులఁ బూజ, లందఁదలఁచి । తొలుదొల్త నెందు భూ, తేలనాథునకుఁ బ్రసన్నంబియు సిద్ధగ, ణంబుగొల్వఁ । గల్పాదిసర్వమం, గళతోడఁగూడి లోకత్రయం బెఱుఁగంగఁ, గమలగర్భు । పంచ యజ్ఞోద్భవ, భసితపంచకఖనీ ముఖచారు దక్షిణ, ముంజివంత ॥ ౧౦ ॥ ధాత్రి ధరశృంగ నిలయుని, త్యప్రదీప । భూపతీశ్వరనామ వి, స్ఫూర్తి వెలసె । నసదృశోత్కంఠు శ్రీకంఠు, నభినుతింతు । సకల జగదంతరాత్ము మ, త్స్వాంతమందు ॥ ౧౧ ॥ మ ॥ ప్రమదంబొప్ప శుభప్రదాన విలస, త్పంచాక్షరీ మంత్ర రా । జము నాత్మేశ్వరుచేత వేగ నుపదే,శంబొందకై యాత్మనెం । చి మహిన్ క్ష్మాధరమౌని రాజ సుతయై శ్రీ, కాళహస్తింబురి । కమ్ముడున్ గ్రాడిన దేవిఁగొల్చెదను శ్రీ, జ్ఞానప్రసూనాంబికన్ ॥

౧౨ ॥ శా ॥ రాజుల్ దైవమునైన రామునిచరి, త్రం బెల్ల లోకంబు
లన్ । బూజార్హంబగు కావ్య రూపమున నే, పుణ్యుండు గల్పించె
ని । న్వ్యాజాచార కవిత్వ తత్త్వధనుఁడౌ, వాల్మీకి నెంతున్ దపో ।
భ్రాజిష్ణున్ సుసహిష్ణు నిత్యసుగుణ, ప్రాలంకరిష్ణున్ మదిన్ ॥ ౧౩ ॥
ఉ ॥ సంశయముల్ దొలంగ శ్రుతి, సంఘములన్ విభజింప భూమి వి।
ష్ణ్వంశము దాల్చి పుట్టి భర, తాన్వయవర్ధనమున్ ఘటించి వి। భ్రాం
శ మొకింతగల్గని త,పః ప్రభు దేవమునీంద్రవంద్యుఁ డం । డాంశుకృ
పా నిరంతరు మ,హాత్ముఁ దలంతుఁ బరాశరాత్మజున్ ॥ ౧౪ ॥ చ ॥
అసదృశ కాళికావర మ,హాత్మ సమున్నతి యాత్మయందుఁ బెం । పె
సఁగ మహోపమానపద, పేశల కౌశల చిత్రగుంభనల్ । పొసఁగ
ననేక కావ్యములు,పొంపొనరన్ రచియించె ధాత్రి నే। రసికుఁడు కా
ళిదాస, కవి రాజతతిన్ నుతియింతు వేడుకన్ ॥ ౧౫ ॥ ఉ ॥ వాగను
శాసనప్రకట, వర్ణ వినిర్ణయ మేర్పడన్ సమ । ద్యోగకవిప్రయో
గముల, గొప్పగ నొప్పుచు నాంధ్రభాషకున్ । దాగురువై యొనర్చె
విను, తత్స్థితి లక్షణ లక్ష్యముల్ తదిం । ద్రాగసమాను లోక హితు,
నార్యుని నన్నకవి స్తుతించెదన్ ॥ ౧౬ ॥ ఉ ॥ వ్యాస వచస్తరంగ బ
హు, లార్థ జలగ్రహభారతాబ్ధి మే । ల్వాసిగఁ బారమున్ గనఁ గ,
లంచియు సద్గురు భక్తిగల్గన । భ్యాస కవిత్వమార్గ గమ, నాధికుఁడై
తగుతిక్కయజ్వభా । షా సముదాత్త శంభుపద, సారస షట్పదచిత్తుఁ
గొల్చెదన్ ॥ ౧౭ ॥ మ ॥ స్వవశంబైతగు కాళికా వరకృపా,సంపూ
ర్ణతన్ శబ్దశా । స్త్రవచిత్రార్థ సలక్షణక్రమ నిరూ, ఢప్రక్రియాన్వి
తమా। కవితా తత్త్వమహత్త్వమున్ సభల,వక్కాణించెనే మేటిభ ।
వ్యవచోమాధురి నా పెడూరికవి పె, ద్దామాత్యుఁ గీర్తించెదన్॥౧౮॥
క ॥ మహీ నాధునికకవీశ్వర। మహనీయాత్ముల దయా స,మర్థ్యులనా
నా । బహుమాన రాజపూజా । వహులన్ వినయమున నెంచి,వా

గ్విభవమునన్ ॥ ౧౯ ॥ ఉ ॥ చాలఁగ దోషముల్ దెలియఁ, జాలక న
ల్లిక లల్లనేర్చుటన్ । రేలుఁబగళ్ళు సత్కవుల, రీతిని నిక్కిన కాకవుల్
ధరన్ । బోలరు సత్కవీశ్వరుల, పొందిక రాజమరాళ పుంజముల్ ।
పాలును నీరునేర్పఱచు, భావము కాకములందుఁగల్గునే ॥ ౨౦ ॥ మ ॥
అని మున్ మున్న యభీష్టదేవతల క,త్యానందమావందనం। బును గావిం
చి పురాణ సత్కవులనన్,భూషించి సద్వైతమా। ర్గనిరూఢక్రమకా
కవి ప్రతతులన్, ఘషిఁణించి వేడ్కల్ ఘటిం। చిన చిత్తంబున వాగ్విచి
త్రికలనా,శృంగార మేపారఁగన్ ॥ ౨౧ ॥ క ॥ వింతగ నొక కృతి
సేయఁగఁ । జింతించుచు సకలరీతి,శృంగార కళా । క్రాంత మగున
ట్లు గాఁగను । సంతసమున నుండునట్టి, సమయము నందున్॥ ౨౨ ॥

—* బంగారుయాచ భూపాల వర్ణన. *—

చ ॥ పటుభట హేమ మందిర శు,భక్రమ రత్న కవాటకూట
వి । స్ఫుటతర సాలఖేయ నవ,సుందర పద్మవితాన సంభ్రమో। తట
ట మదనాగ వేగ జిత, గౌరవ వాయు తురంగమైన వేం। కటగిరి రాజ
ధాని నతి, కౌతుకకీర్తి కళాభి రాముఁడై॥ ౨౩ ॥ సీ ॥ తన పరాక్ర
మము యు,ద్ధవిరోధి రాజన్య కంఠహారక్రియా, క్రమము గాఁగఁ। దన
శాసనంబుది, క్తటవల్లభుల శిరః కోటీర మాణిక్య, కోటి గాఁగఁ । దన
యశశ్చంద్రిక, దశదిశావలయసం స్థానాధిపులకు ఛ, త్రంబు గాఁగ ।
తనవచోత్పత్తిని, త్యతరాయ రాహుత్త సంతతి కమృతాన్న, సరణి
గాఁగ ॥ ౨౪॥ తన కటాక్షంబు శ్రితజనో, ద్భాసవసవ । సంతతైరం
తరీవిలా, సంబుగాఁగ । వెలసినకుమార యాచభూ, విభుకుమారుఁ।
డెలమి వెలుగోటి బలిగారు, యాచ విభుఁడు॥ ౨౫ ॥ చ ॥ సలలితమైన
భూతలము,శాశ్వతవైఖరి నేలు విక్రమో। జ్జ్వలుఁడభయాతిభీకరుఁడు,స
ద్గుణశాలి నయాన్వితైక ని। శ్చల విభవామరేశ్వరుఁడు,పారదయారస

మూర్తియైన యా। వెలుగోటి బంగరేచ పృథివీపతియర్థి చకోరచంద్రుఁ డై॥ ౨౬॥ సీ॥ తన మహోజ్జ్వలయశో, ఘనసార రాశికిఁ బృహదబ్జ జాండంబు పేటిగాఁగఁ। దన ప్రతాపారుణో, దయ విభ్రమంబున కమరాచలము కృత, కాద్రి గాఁగఁ।దనదాన ధారావి, తానాంబుపూరముల కంబుధి చుళిక మాత్రంబుగాఁగఁ। దనవయోరూపసౌం, దర్య ప్రభాపాళి కబ్జబాణుఁడు శతాం, శంబుగాఁగ॥ ౨౭॥ గీ ॥ నలరు వెలుగోటి కులసుధా, జలధిపూర్ణ । పూర్ణిమా చంద్రుఁడౌబళి, బుధనుతైక । సరసగుణహారి మత్తారి, జనవిదారి । యలదునేదారి బంగారు, యాచశౌరి ॥ ౨౮ ॥ సీ ॥ ఏ రాజు నిరతంబు, సారామృతాన్న ప్రదాతయై భూదైవ, తములఁ బ్రోచె । నేరాజ హంసంబు, హిత సుహృత్పద్మిని సరసులు పొదలంగ, సంచరించె । నే నరేంద్రుఁడు వైరి, సైనికాహీశ్వర కోటిఁ గారాగార, పేటినుంచె । నేవసుధేశ్వరుం, డేవేళ వితరణ శ్రీకరాంభోరుహ, రేఖగాంచె ॥ ౨౯ ॥ గీ ॥ నెప్పడాతండు ఘనకుమా, రేచ విభుని । గభఁవారాశి సంపూర్ణ, కాంతిచంద్రుఁ । డవని పతి మాత్రుఁడేమది, నరసిచూడ। నిలను వెలుగోటి బంగారు, యాచవిభుఁడు ॥ ౩౦ ॥ సీ ॥ తనకీర్తి చంద్రికల్, జనచకో రానంద కరములై రోదసిఁ, గలయఁ బర్వ। దనమహాకోప ప్రతాపానలము శత్రునీర సారణ్యంబు, నేపడంపఁ । దనసార సౌందర్య, తారుణ్యసంపద యువతి విలోచనో, త్సవమొనర్పఁ। దనకటాక్షస్ఫూర్తి, దశదిశాగతకవీశ్వరఫలోదయ హేతు, సరణిఁబొదల॥ ౩౧ ॥ వెలయు ధనధాన్యలక్ష్మి, నుజ్జ్వల విలాస । మహాతుఁడగు వెలుగోటి కు, మారయాచ। ధరణి పతి నందనుండు వి, ద్వన్నుతుండు। బలయుతుఁడు బంగరేచభూపాలకుండు ॥ ౩౨ ॥

—(*) శ్రీవారిసభావర్ణన. (*)—

సీ ॥ ఖద్యోత మణిమయ, ప్రద్యోతకుడ్యభాగముల భోగ

ములఁ జ,క్రములు పెనఁగ। శక్రనీల స్తంభ, సంభృత ఘన మనః కలన ను ద్వృత్తిఁ గే,కులు నటింపఁ। బగడంపుఁ గొణిగెలఁ, బట్టిశుకార్భక కులము ఫలాపేక్ష, కోరు చుండఁ। జంద్రోపలక వాట, సాంద్రవం త పుఁ గోరికలఁ జ కోరికలు విం,దులకుఁ దిరుగ ॥ ౩౩ ॥ కృత సరోవర జలజము, స్థితమరాళ। కామినీ కాము కాంశుక, కరవితాన। శిల్ప పరికల్ప కానల్ప, చిత్రములఁగ। రంబు పొగడొందు కొల్వు కూ,టంబు నందు ॥ ౩౪ ॥ సీ॥ బంధురనీతియు, గంధరుండత్రాంత కాంతవిశ్రాణ న, కంధరుండు। గాంభీర్య వినయ వి,క్రమ దయారసవీర రాఘవుండ సమాస్త్ర, లాఘవుండు। కమనీయ రూపరే,ఖాకార నవకళా సుందరుం డతిభాగ్య, మందిరుండు। చతుర విద్వ త్కవీ,శ్వర బాంధవాశ్రిత శ్రీకరుండ నఘ గు,ణాకరుండు ॥ ౩౫॥ గీ॥ తనరె నిజ సాయకాసన, ఘన విముక్త। శారధారా ప్రశమితారి, జన్యదుష్ప్రతాపవనచిత్రభానుఁడు, దారకీర్తి। హితుఁడు వెల్గోటి కులబంగ, రేచవిభుఁడు॥ ౩౬॥సీ॥ ఒకవంక సామంత, నికురుంబ మకలంక రాజ్యాంగ లక్షణ,క్రమము దెల్ప। నొకదెస సరదారుల, మకుటముల్ గలరాజ కుంజరుల్ ముదము నఁ, గొలిచి యుండ। నొక క్రేవఁగవిగాయ, కోత్తమసాహిత్య సంగీత సార ప్ర,సంగ మెసఁగ। నొకచాయ భూజన, ప్రకరముల్ సదుపాయ నకరాబ్జులై చేరి, నతులు సేయ ॥ ౩౭ ॥ వంది సందోహ రవములు, సందడింప। మహిత రత్నప్రభా సభా, మండపమున। వెలయ నొడ్డోల గంబుండి, వేడ్క-శౌర్య। శాలియగు బంగరేచభూ, పాలకుండు ॥ ౩౮ ॥ వ ॥ మఱియు నిందిరా సుందరీ రమణీయా నందకందళిత పరిమళద్రవ్య సంభావ్య దివ్యతర ఘుమ ఘుమాయమాన వాసనానూన వాసితంబును జండవన వేదండ మండలోద్దండ మస్తకస్థలనిఘాతకంఠీరవభైరవనఖాగ్రముక్తముక్తాఫలప్రయుక్తసముద్భాసితద్వారతోరణాభిరామంబున్ను, భారత రామాయణ పురాణ మర్మకర్మ నిర్మాణ

ప్రవీణచిత్రపట విచిత్రితంబును సమున్నత విభ్రమాభ్రంకష పరిమాణ కనత్కనక కలశ సంభూత సంరంభ ఘన చ్ఛాయా భ్రమిత దిగ్జృంభ మాణంబును నై లోకపాలుర సభాప్రభాసమాన నిష్ఠాగరిష్ఠాతిశయ శ్రేష్ఠత్వంబు ననుకరించు నిజసభా మండపంబున నవరత్న ఖచిత కాంచన సింహాసనంబునం బేరోలగంబునఁ గుండలి మండలేశ్వర ముఖ ముఖరితవాక్పాటవగళద్ధారా ధోరణీప్రశస్తశబ్ద కర్తృకమీమాంసానవద్యభాషావిశేష నైపుణీకరణ మండితులగుపండితులును భారత భాగవతాద్యష్టాదశ పురాణ గాథా నిధాన నవాభ్యుదయ సంజ్ఞా ప్రజ్ఞాధిక నిజప్రభావిభాస మాన మాననీయ విప్రసంగ కారణికులగు పౌరాణికులును వేద వేదాంగ విత్ప్రతిపాదితాచార ధర్మాధర్మ నిగదిత కృత్యోపదిష్ట సమాహితులగు పురోహితులును సంస్కృతాంధ్ర భాషాష్టక విశిష్ట శబ్ద సౌష్ఠవ మాధురీ వచోరచనా లంకార సంకలిత పద్య గద్య సలక్షణ ప్రాబంధికబంధురులగు కవితా ధురంధరులును లయ నిలయ కాలస్థాల సూక్ష్మ మితాత్రి మిత్ర వృత్తిభేద స్వరకల్ప నాభి నయ చాతురీ క్రిమణ భేద్య తంత్ర వాద్య నృత్తగీత ప్రబంధాను బంధగాన విద్యా విధాయకులగు గాయకులును దారకాచార గుణగణన సమాయోగయోగకరణ నవగ్రహావగ్రహాదివి నిర్ణయ ప్రదృశ్యులగుజ్యోస్యులును దశ దిశాపరీత భూతలాధీశ్వర సంస్థానాగత వర్తమాన కర్తవ్య కార్య ఖడ్గ పక్షా పక్ష ప్రతీకార నిరూపణ మేధా విధా త్రుపమాన క్రియా ధౌరంధర్యులగు ప్రధాన వర్యులును దృశ్యశ్రవ్యాది ప్రబోధపాకవృత్తిరీతి పాంచాల శయ్యానుకరణ వాచామగోచర పద్య గద్య పఠనా భటాటులగు భటులును మహానటనటన సమాటీకన ప్రకటులగు నటులును నిజ పరాక్రమా వక్ర విక్రమార్క క్రమాకారులగు శూరులును నవయౌవన కళావిలాస బంధుర ధౌరంధరీప్రభావ నిర్జితానంత నిర్జరావాస మేనకాద్యప్సర సాంగశృంగారలగువారాంగనలును బరివేష్టింపఁ గొ

లుపుండెన సకలవిద్యావిచక్షణా ధ్యక్షమనఃకంజరంజనంబున సాదిమరా
జన్య చరితంబులు కృతిముఖంబునం బ్రబలుటకుఁ బ్రబలులగు సుకవి నిక
రంబులు కారణంబులని తలంచి కవిగంధ సింధురంబులతో మృదు మధ
రాలాప ప్రవర్షితుండగుచు ముఖారవింద మందస్మితంబున ॥ ౪౮ ॥

—(*) గ్రంథకర్తసత్కారము. (*)—

మ ॥ నను శ్రీ భూపతి లింగపాప భజనా, సంధుఙ్ గుమా
రేచ భూ । జన పాలాగ్రణి రేకుయయుఁ డనుచున్, జాలంగఁ బేరిచ్చి
పి । చిన పెం పొందిన రోస నూరికులు, నిన్ శ్రీ వేంక టాఖ్యున్ గ
పా । ఘన గంభీర శుభైక దృష్టి వెలయం, గాఁజూచి పల్కెన్ దగన్
॥ క ॥ నీవాకరుకృతిఘటింపఁగ । భావంబునఁదలఁచియున్న ; బహు
విధ శృంగా । రావి భవ మగు తత్కృతి । శ్రీ వెలయఁగ నంకితంబు
సేయుము మాకున్ ॥ ౪౯ ॥ మ ॥ శ్రీ నారాయణ చర్యమై యిహపర, ప్ర
దయ సత్కారం బైశివా । జాని స్వాంత మహాను రాగ యుతమై, సర్వ
దయా సంపదన్ । మానై సుందర బంధుర స్థితులఁ బ్రేమన్ విష్ణు మా
యా విలా । సా నూనంబుగ సత్కృతిన్ విరచితం,బై యొప్పఁగాఁ
యుమీ ॥ ౫౦ ॥ చ ॥ అని బహుమాన పూర్వ విన,యాదర తోషణమ
జు భాషణా । ద్యనుపమ కర్ణ భూషణ న,వాంబర సంభృతుఁ గా
గ వేడు ని । చ్చిన కపురంపుఁ దమ్ములము, చేకొని మంచి దటం
నెమ్మనం । బున నను రాగవల్లికలు, పొంపు దలిర్పఁగ సమ్మతంబునన్
౫౧ ॥ సీ ॥ ఏవణన్ నీయుఁడీ, యిలను శ్రీ హరిపాద జలజజాతుఁడు
ద్మ, కులుఁ డనంగ । నే బంగరేచ భూ,మీశ్వర సతివీర మాత సుపె
త్త్రుఁడీ, మహి నుతింప । నే కుమారేచ భూ, మీంద్రుని పట్టంపుఁ గ
మలి కమ్మకరు, కునుసు పుత్త్రుఁ। డే బంగరేచ మ,హీమండ లాధ్యక్షు
డభి నవ విష్ణు మా,యావిలాస ॥ ౫౨ ॥ సత్కృతికి నాథుఁడాతని, సను

తింపఁ । దగిన నాకైన భాగ్య మెం,తని వచింతు । ననుచు మదిలో
న సంతోష, మగ్గలింప । నెఱసి మఱియును దృఢ బుద్ధి, నివ్వటిలఁగ॥
౫౩॥శా॥శ్రీవెల్గోటి కుమార యాచ నృపరా, జీవాతు సత్పుత్త్రుఁడన్।
భావాభిజ్ఞుఁడు బంగరేచ ధరణీ, పాలాబ్జ బాణుండు మ । ద్ధీవాక్సుం
దర భవ్యకావ్యరతి క,ర్థిన్ భర్తనై యొప్పటన్ । సౌవర్ణాంబునది
వ్యరత్నమొగిఁ జే,ర్చంగల్గినట్లేతగన్ ॥ అనితలంచి ॥ ౫౪ ॥

—(*) షష్ఠ్యంతములు. (*)—

క ॥ ఏవంవిధ సద్గుణికిఁ బ్రౌ । భా విజితవిలాసనిత్య,భాసు
రఘృణికిన్ । శ్రీవాగ్విశేష ధీను । ద్భావాదిమఫణికి నేచ, పార్థివమ
ణికిన్ ॥ ౫౫ ॥ క ॥ భూజన వినోద విద్యా । భోజునకున్ స్మితవి
లాస, పూర్ణైకముఖాం । భోజునకుఁ గీర్తికన్యా । పూజిత తేజున
కుఁగవి న,భోభూజునకున్ ॥ ౫౬ ॥ క ॥ పద్మకుల సంభవునకున్। బ
ద్మా కరుణాకటాక్ష, భరితాత్మునకున్ । బద్మాప్తధామ తతికిన్ ।
బద్మాదినిధీశ సదృశ, బహుధనపతికిన్ ॥ ౫౭ ॥ క ॥ సిత కేతనునకుఁ
ద ద్విల। సితకాంతిఁగఠోర శత్రు, చేతోభీతి । స్థితిహేతునకును భూ
నుత । సతత పరాక్రమవిశాల, సంజాతునకున్॥౫౮ ॥ క ॥ ధైర్యామ
రాద్రికిని గాం । భీర్య సముద్రునకు సుజన, బృందస్తుత స। త్కార్యసు
చర్యునకు సుఖ । స్థైర్యునకున్ బంగరేచ, జనవర్యునకున్ ॥ ౫౯ ॥
క ॥ వెలుగోటి వంశ శుభకర । కలశాంబుధి పూర్ణచంద్రు, ఘనకీర్తి
కళా । లలితునకు సజ్జనావన । బలచింతామణికి యాచ, పార్థివ
మణికిన్ ॥ ౬౦ ॥ క ॥ శ్రీయుతముగ నంకితముగ । జేయంగాఁబూ
నినట్టి, శృంగార కళా । శ్రేయోదాయక హరిహర । మాయాలీలా
కథాక్ర, మం బెట్లనినన్ ॥ ౬౧ ॥

విష్ణుమాయావిలాసము

కథాప్రారంభము.

క॥ నారాయణుండు కృత్రిమ । నారీరూపమున నిత్య, నవసుందరశృం । గారకళా లావణ్య । ప్రారంభము దాల్చి దనుజ, పతులు భ్రమింపన్ ॥ ౬౨ ॥ క॥ కులుకుల నటనిల్చి సుధా । కలశము నోటించి వేగఁ, గైకొని యావే । ల్పులకు నొసంగె సువంచన । పలుకుల నమృతంబు గులుకఁ, బ్రహసిత ముఖుఁడై ॥ ౬౩ ॥ క॥ జనమేజయ జనవల్లభుఁ । డను వైశంపాయనునకు, ననిమిషులు సుధా । వనధి మథియింప జనియిం । చిన సుధ తాఁ బంచిపెట్టెఁ, జెలువాఁగఁగులన్ ॥ ౬౪ ॥ క॥ వనజాక్షుఁ డవ్విధంబున । నెనసినయపు డిట్లు మోహి, నీరూపమ్మున్ । గని కుమతు లగుట దనుజులు । మొనసిరి భ్రమ సద్వివేక, ముఖ్యజ్ఞానుల్ ॥ ౬౫ ॥ మఱి యెవ్వరైన భ్రమసిన । పురుషులుగల రొక్కొ యీ త్రిభువనమ్ములలో । నెఱిఁగింపుము విన వేడుక । పరిగొనెనా మదికిఁ జెవుల, పండువుగాఁగన్ ॥ ౬౬ ॥

—(※) మోహిన్యవతారప్రస్తావన. (※)—

క॥ అనవిని వైశంపాయన । మునియిట్లను సకలభువన, మోహనుఁడగు వి । ష్ణునిమాయ కెవ్వరైనన్ । విను భ్రమయని వారుగలరె, విశ్వేశ్వరతన్ ॥ ౬౭ ॥ క॥ ఫాలాక్షుఁడైనఁ గానీ। వాలాయము విష్ణుమాయ, వలనను నానా । లీలల భ్రమఁజెందక పోఁ। జాలండన నిప్పుడితర, జనులకు వశమే ॥ ౬౮ ॥ గీ॥ విష్ణుమాయావిలాసము విధము నీవు । చేట తెల్లంబుగా వింతుఁ, దెలియవినుము । బుద్ధిఁ దలకొన సంకల్ప, సిద్ధిగాఁగ । నఖిలగుణసాంద్ర జనమేజ, యక్షితీంద్ర ॥ ౬౯ ॥

—(*) కైలాసగిరివర్ణనము. (*)—

సీ ॥ మందారమల్లికా, కుందచందనపిచు మందకల్పద్రుమ, సుం దరంబు । శారికా శుకపికీ, చంచరీకారవో త్సుకసురికల గాన, శోభి తంబు । సామజ భల్లూక, శరభశంభర సింహ ఖడ్గాదిమృగలస, త్కటం ధరంబు । గంధర్వగుహ్యక, గణయక్ష రాక్షస దేవచారణ సిద్ధ, సే వితంబు ॥ ౨౦ ॥ శంధ బంధుర సౌగంధి, కారవింద । సారకాసార సురుచిరో, ద్ధారచక్ర । వాక బకహంస కారండ, వారవంబు । భ క్తఫలదంబు కైలాస, పర్వతంబు ॥ ౨౧ ॥ సీ ॥ అణిమాది విలసితా, ష్టైశ్వర్య ధుర్యంబు శోభన మందిర; సుందరంబు । గోపురప్రాకార, దీపితాటోపంబు వృషభతోరణ సమా; వృత ఘనంబు । రుచిరారవిం ద స, రోవరప్రకరని రంతర కలహంస, కలకలంబు । ఫలితపుష్పితబ హు, పాదపోపవనంబు షడృతు ధర్మప్ర, సాధితంబు ॥ ౨౨ ॥ గరుడ గంధర్వ కిన్నర, గణవిచిత్రి । నైజ విద్యావిలాసవి, భ్రాజితంబు। పూ ర్ణిమాచంద్ర చంద్రికా, స్ఫురితధవళ । భాప్రదీప్తంబు కైలాస, ప ర్వతంబు ॥ ౨౩ ॥ సీ ॥ కమనీయ పద్మరా, గస్తంభ సంభృతా యత కూర్మ మకరికా, ద్భుతకరంబు । దీపిత చంద్రికాం, తోపల మయసా ర సోపాన పఙ్క్తికా, సుందరంబు । లాలిత స్ఫటికశి, లాసాలభంజి కా కరకలశచ్యుత, కందళంబు । నవరత్నమయతోర, ణ ద్వార బంధవి స్ఫుట కవాటప్రభా, శోభితంబు ॥ ౨౪ ॥ రాజసేవార్థ సంచార, ర మ్యవిభవ । బంధురానేక మందిర, ప్రాభవంబు । నఖిలదిక్తటి మణి ఘృణి, నిరుపమాన । భర్మహర్మ్యంబు కైలాస, పర్వతంబు ॥ ౨౫ ॥ ఉ ॥ ఇంపుఘటింప సాంద్రశర, దిందునిభంబగు తన్నగంబునన్ । దెం పలచుట్టుమీద నొగిం, దేజమెలర్పంగం బూచి యొప్పనా । సంపెగపూ లు హేమ రుచి, సంపద వెండి పసిండిగుండ్ల పెన్ । గుంపులునైమరిన్ శిఖర, గోపుర వేదికలై ప్రభన్ దగున్ ॥ ౨౬ ॥ ఉ ॥ అందు నవేందు

కాంతమయి, మైన శుకీపిక కేకిశారికా । సుందర చిత్రశిల్పములు, చో
ద్యకరంబు సమస్తలోక స । ద్వందిత నిస్తులాభ్యుదయ, వైభవలీల నె
సంగు కేళికా। మందిర బంధురంబు లస, మానవినోద విలాసవైఖరిన్॥
౨౭ ॥ సీ॥ ఏచాయఁ జూచిన, నెలమిఁ జక్కనిరుద్ర కన్యాసహస్రశృం,
గారశ్రేష్ఠ । లేదారిఁగనుఁగొన్న, హేరాళ నవరత్న చిత్ర తోరణ క
ళా, శ్రీకరంబు । లేవంకఁజూచిన, లేమావిగుంపుల క్రీనీడఁగిన్నరీ, గీత
రీతు । లేజాడవీక్షింప, హేమార విందకా సారసౌగంధిక, సౌరభం
బు ॥ ౨౮ ॥ లెచటఁ బరికింప బహువజ్ర, నిచయశృంగ । కనకవైడూ
ర్య దండకే, తనసితాంత । వృషభచిహ్న సముజ్జ్వల, విధములమ్మ
హాశివస్వామి నవవిధా, త్యంతభూమి ॥ ౨౯ ॥

—※ కైలాసవాస సాంబమూర్తివర్ణన. ※—

క ॥ ఆశైలాధీశుండు మ । హాశివుఁ డఖిలేశుఁ డాశ్రి,తావనుఁ
డు సమ । స్తాశా పరిపూర్ణుఁడు భవ । పాశ హరుఁడు భవుఁడు
భక్త, పాలుండెపుడున్ ॥ ౩౦ ॥ సీ ॥ తనదు విల్లయిసుర,ధరము నెత్తి
సిబూల వలెఁదాల్చె నక్షత్ర, కులము నవఁగ। దనశరంబయి మురాం,
తకుఁడు త్రిలోకైక వందనీయస్ఫూర్తి, వఱలె నవఁగ । దనకుభూష
ణముగాఁ, దగియనంతుఁడు సర్వ భూభారహీనుఁడై, పొల్చెనవఁగ ।
దనవిలోచనములై, టనుసూర్య శశివహ్ను లార్యాభిహితవృత్తి, నతిశ
యిల్లి ॥ ౩౧ ॥ రనఁగ నగులోకగురుఁడుస, ర్వాత్మకుండు । విశ్వమ
యకాయుఁ డభినవ, వేదవేద్యుఁ । డాదిదేవుండు గంగాజ,టాంతరుఁ
డు । నలఘుతరమూర్తి గిరిజాస, హాయుఁడగుచు ॥ ౩౨ ॥ సీ ॥ ఒక
వేళ నణిమాది, యోగసిద్ధులసిద్ధ భాషణాశ్లేషణ, ఫణితికలరు । నొ
కవేళ రుద్రక, న్యల యాటపాటలు నాలించుచుండుఁ జి, త్తానురక్తి
నొకవేళ శుకపిక, నికరసుస్వరచణ వాటికల్ గనునిరా, ఘాటలీల। నొ

కవేళ నిండుకొ, ల్పుండి వారిజసంభ వాదుల మనువుల, నాదరించు ॥
౮౩ ॥ నొక్కవేళను వ్యాఘ్రాజి, నొత్తరీయ । విపుల పరిధానుఁడైత
పో, వృత్తినుండు । తత్త్వవిజ్ఞాన చింతన, ధ్యాననిష్ఠ । నతిగరిష్ఠా
త్మవర్తియు, య్యష్టమూర్తి ॥ ౮౪ ॥ సీ ॥ ఉదితేందుబింబంబు, నొర
యునె మ్మోమునఁ జిఱునవ్వు వెన్నెలల్, చెంగలింప । నపరంజి బిందె
ల, యందంబుగల కుచ స్థలిఁ దారహారము, ల్తాండవింప । లలితేంద్రనీ
లశ, కలకాంతి వెదచల్లు వేణీరుచిశ్రేణి, వేడ్కఁబెనుపఁ । బద్మరాగ
ప్రభ, ల్పయిపయి నిగిడించు చరణాంబుజద్యుతు, ల్పరిఢవిల్లఁ ॥ ౮౫ ॥
గాంచికాధామ కింకిణీ, కంకణాను । రావమంజీరములు కలా, రవ
ములెసఁగ । నాళికై దండగొని రాజ, హంసయాన । మొనర పార్వ
తి సను దేర, నొరవుమీఱ ॥ ౮౬ ॥

—(*) సాంబమూర్తి సభావర్ణన. (*)—

శా ॥ ఆకైలాస నగాగ్రశృంగమణి సౌ; ధాభ్యంతర స్థానక ।
శ్రీకల్యాణ విచిత్రరత్న విలస, చ్ఛృంగార పీఠంబుపై । లోకాతీతుఁడు
నిండుకొల్పయి సుర, ల్లోకంబులన్ సర్వముల్ । సాకారంబుగవచ్చి త
న్నుఁగొలువన్, సర్వజ్ఞమూర్తిప్రభన్ ॥ ౮౭ ॥ వ ॥ ఇట్లనంతకోటిబ్ర
హ్మాండంబులు నణిమాద్యష్టైశ్వర్యంబులు నఖిల వేదంబులు నాదిత్యు ల
గ్నులమరులు నాదిమధ్యాంతంబులు నహంకార మమకారంబులు గుణ
నిర్గుణంబులుఁ గామక్రోధంబులు నల్పానల్పంబులుఁ గల్పా కల్పంబులు
యోగవియోగంబులు యుగంబులు జగంబులు నగంబులు మృగంబులు ఖ
గంబులు నదీనదంబులు నస్త్రంబులు శస్త్రంబులు శాస్త్రంబులుఁ బురా
ణంబులు సంఖ్యాసంఖ్యంబులు సంధ్యాసంధ్యలు సత్యాసత్యంబులు మం
త్రతంత్రంబులుఁ దామసరాజస సాత్త్వికంబులు యజ్ఞంబులు దిక్కులు
దిక్పాలురు రాజర్షులు నిధులు జలనిధులు జలజాతంబులు సర్వవిద్యలుఁ

జంద్రసూర్యతారకాగణ సముదయంబులు రక్షో యక్ష రాక్షస దైత్య దానవ మునిపక్షి గరుడగంధర్వ కిన్నర నరవానర సరీసృప వృక్షగిరి లతావితానముఖ తిర్యగ్జంతు సంతాననానా సకలభూతసంభవ జంగమ స్థావర సముదయ ప్రపంచంబంతయు మూర్తీభవించి మూర్తిమంతంబులై కొలువ నిండు కొల్వయి మహాశివుం డుండునంత నయ్యవసరమ్మున ॥ ౯౧ ॥

—※ తుంబురునారదులు సాంబమూర్తిసేవకు వచ్చుట. ※—

క ॥ కైలాసశివుని సేవాం । దోలన మతితోడఁ దాను, దుంబురుఁడుతప । శ్శీలోత్తముఁడు వచ్చుచు । హేలావన భూములందు, నెలమిఁ జెలంగన్ ॥ ౯౨ ॥ ఉ ॥ సారపటీరహీర సుర, సామజ శారద చంద్రచంద్రికా । నీరద కుందచందన వి,నిర్మల దేహ రుచు ల్వెలుంగఁ గా । నారదుఁ డేగుదెంచుచు మ,నంబున సంతస ముప్పతిల్లఁగాఁ। జేరెను శంభుమూర్తిపద, సేవనభక్త్యనురక్తశీలుఁడై॥ ౯౩॥వ॥ ఇట్లమ్మునివరుండు కైలాసగిరిప్రాంత నానావనాంతర కుసుమిత ఫలితచూతకేతకీ మల్లికావల్లికా మతల్లికాపరిమళ కుతూహలా గతసమంచితచంచరీక నిరంకుశ ఝుంకారసంకుల సమంజస నికుంజ పుంజమ్ములునువంజుళకరంజ కుంజరాశన పలాశ కురంటక కోవిదార ఖర్జూర సింధువార మందార పిచుమంద మాకంద కందరాల చందన కుందంబులును విశాలసాల తమాల తక్కోల సరళ పనస శమ్యాక మధూక క్రముక పున్నాగ భల్లాతకీసమీరణ తింత్రిణీకప్రియాళు బిల్వామలక మరువక కుటజజటిప్లక్ష కాంచన కదంబ లవంగ కరవీర జంబీర జంబూప్రముఖ మహీరుహ సమూహంబులును దదీయ మహనీయ శాఖాంతరాంతర కోకూయమాన శుకపిక శారికాద్యనేక శకుంతల నివహంబులును నితాంత విస్మయాక్రాంతస్వాంతుండై విలోకించుచు॥ ౯౪॥సీ॥ కెంపుల జడగుంపు, కేలఁగుండి

కమెడ మీఁదమహతినాఁగ, మెఱయువీణె । చేయికొక్క జపమాల, చే
సింగినాదపు గోమూర్ధ్వపుండ్రంబు, గొప్పనొసలు । కలలేడి కడవస,
కప్పడంబును ముంజి కట్టును ముల్ఁజంకఁ, గక్షపాల । పోరోగిరముబు
వ్వ, బొట్టుమిట్టునకారి వేరంబుమఁదిగల, వేల్పుఁదపసి ॥ ౯౭॥ వడిగ వె
లిగొండవలెవచ్చె, నొడలుపెడలు । బుడుత వెన్నెల దుముకులు, కడలఁ
గలయ । నెగయఁ బెనుగొండ రాచూలి, మగనియడుగు । దమ్ములకు
మ్రొక్కు చిత్తయు, తన్నుమ్ముతోడ॥ ౯౮॥ ఉ॥ వచ్చినగాత్మజాహృదయ,
వల్లభుఁడాత్మ సతీసమేతుఁడై । ముచ్చటలెచ్చనవ్వు మొగ, ముల్దళుకొ
త్త సుధామధూక్తులం । దిచ్చయెలర్ప నిండుకొలు, వెంతయు నొప్పగ
నుండువేళవై । యచ్చరమౌని భక్తి వినయంబుల వందన మాచరింపు
చుక్ ॥ ౯౯ ॥ గీ॥ శరణు గౌరీముఖాబ్జభా, స్కరవికాస । శరణు కై
లాస నిరుపమా, చలనివాస । శరణు మురహర సురగిరి, శరశరాస ।
శరణు సంపూర్ణ పూర్ణిమా, చంద్రహాస ॥ ౧౦౦ ॥ మ॥ అని కీ
ర్తింపఁగ నంజలిపుటసము; ద్యత్ఫాలభాగుఁడౌ మునిఁ । దనచెంతన్ వ
సియింపఁ జన్వ్వేసఁగి విం,తల్లేక నీవిందురాఁ । బని చింతించెదఁ గాల
కూటవిష లో,కారిష్టమేఁచాపి వ । చ్చిన యాపిమ్మట నీవు గాంచినది
యే, చిత్రంబు లేదో గదా ॥ ౧౦౧ ॥

—* నారదుండు మోహినీదేవిచర్య శివునితో వచించుట. *—

సీ॥ అనవిని వేలుపు, మునియును మున్మున వాలుదాల్పుని గని,
పాలసంద్ర । మునజనించినవి స,మును మీరుమెసపిట వచ్చిన వెనుక ధ,
న్వంతరియును । వలిగిడ్డి నెలకూన, వలిచెట్లు చౌదంతి వేలుపు నెలఁత
లు, వెల్లమావు । కౌస్తుభ రత్నంబు, కలుముల జవరాలు చింతామ
ణియును జే, జేలబువ్వ ॥ ౧౦౨ ॥ దేలనే వెల్లమానులఁ, దెఱవపిండు । వె
ల్లగుట్టము తెలినిగ్గు, వెల్లవేస్గు । నొడలిచూపుల యొడయండు, కడిమి

మెఱయఁ । గైకొనఁగఁజూచి కడుసుర, కర్కసులులేచి ॥ ౧౦౩ ॥ క ॥
కడువడి దుడుకుల బలువిడి । వెడవెడఁ గలహించిమించి, వేలుపు గమి
తోఁ । దొడిబడి యమృతపుఁ గలశము । నొడిసికొనన్ వెల్లనైసు,రో
త్తములున్నన్ ॥ ౧౦౪ ॥ క ॥ సుధఁద్రావిరేని రకసు । లధికమదో
ద్రేకులగుదు, రాజిని వీరిన్ । వధియింపఁ దరమె యని మధు । మథ
నుండూహించి యాత్మ, మాయాప్రౌఢిన్ ॥ ౧౦౫ ॥ చ ॥ కడలిని మీ
రినన్ దొఁగరు, కాంతులమానికమక్కునందునేర్పడఁగయికొన్నమిన్న
బహు, భంగుల మోహమొనర్ప సుందరం । బడరఁగ నింతియయ్యె న
సు, రాదులచే నమృతంబు మెల్లగా । నొడిసికొనం దలంచి తన, యొ
ప్పులకుప్పతనంబు మెప్పునన్ ॥ ౧౦౬ ॥

—* మోహినీ వర్ణన. *—

సీ ॥ విమలేందు బింబమో, వికచారవిందమో తరుణినెమ్మోముమే
రు, పఱుపరాదు। మగమీల ప్రాపులో, మదనుని తూపులో వెలఁదిచూ
పులెఱిఁగి, పలుకరాదు । మిసిమిపాన్ గిండులో, పసినిమ్మపండులో
యింతిచన్గవ ని, శ్చయింపరాదు । చంచరీకంబులో, శక్రనీలంబులో
శంపాంగికురులో భా, వింపరాదు ॥ ౧౦౭ ॥ కౌను గగనంబు గననే
ల, గలవోలేదో । పిఱుఁదు పులినంబో వలరాజు, పెండ్లి యరుగో ।
యనఁగ నఖిలాంగ శృంగార, మునఁజెలంగు । సత్తరుణినెన్న బ్రహ్మ
కు, నలవిగాదు ॥ ౧౦౮ ॥ చ ॥ జలరుహగంధి కోకకుచ, సామజయా
న మదాళినీలకుం । తల హరిమధ్య సైకత ని,తం,బ తటిన్నిభ గాత్రి
పూర్ణిమా । విలసితచంద్రబింబముఖి, విద్రుమరత్న సమాధరోష్ఠి
యు । జ్జ్వల నవపల్లవాంఘ్రి యయి, సంధిలె నాహరి చంద్రశేఖరా॥
౧౦౯ ॥ సీ ॥ లలన పాదములు ప, ల్లవసంపదవహించుఁ బోఁటిజం
ఘికలు కా, హళుల నొఱయు। రమణియూరులు మేలి, రంభల నిరసించు

కొమనితంబముచక్రి, సమతనొందుఁ। గలకంఠినూగారు, కాలాహిఁగ
తిమీఁబుఁ గలికె చన్నులు కంతు, కముల దొరయుఁ। చెలి యధరము బిం
బ, ఫలరీతిఁదగునన్ను మోము పున్నమ చంద్రుఁ, బోలుచుండు॥౧౧౦॥
గీ ॥ జోటి కురులింద్ర నీలంపు,సొగసు గాంచు। మగువ కెందోయి మఁగ
మీల, పొగరుమిగులుఁ।జాన వీనులు శ్రీలతో, జగడ మాడుఁ। బడఁతినడ
లంచ కొదమల, బెడఁగుగేరు ॥ మరియును॥౧౧౧॥ బటువైన పాలిండ్లు,
బంగారు జిగి గుండ్లు పసినిమ్మ పండ్లు నై, భాసిలంగ । సొలపైననూ
గారు, పొలుపు చీమల బారు శైవాల రుచితీరు, చక్కఁదిద్ద । ఘనమైన
నెరిగొప్ప, కప్పు మెఱుఁగుగుప్పు ఘనకాంతి తతివిప్పు,కరణినొప్ప।మో
హనంబగుచూపు,మురువైన సుమచాపు తూపువాఁడిమిరూపు, నేపుమా
ప ॥ ౧౧౨ ॥ నసదుకొనుమొగుల్ త్రోవ, నవలఁద్రోవఁ । దళుకుచె
క్కులు మెఱుఁగుట, ద్దముల సొగసు। దఱుమ నెమ్మోవి మరియమృ,తం
తంపుబావి । యై తనర్చుంగ భువనమో, హనముగాఁగ ॥ ౧౧౩॥సీ॥
శృంగారరసమెల్ల, జిగిగుల్కఁ తొలకరి మెఱుఁగు ముద్దులగుమ్మ, కరణి
నొప్పు । నొప్పులకుప్పయై, యుప్పతిల్లఁగఁ గని యమరులందఱును దే,హ
ములుమఱచి । రసురులు నిదిమదీ, యాభివల్లభమరి నాయింతి నాబో
టి, నావధూటి । నావెలఁదుకమున్నె,నన్నునన్ మన్నించు ననిమెడు
కోర్కె మో, హాంధవృత్తిఁ ॥ ౧౧౪ ॥ జేరఁ జెనకుచు వారల, చేత
నున్న। యమృత కలశంబు గొనియిచ్చె, నమరులకును । న వ్విలాసం
బు గనుఁగొన్న, యంతమాత్ర । నోరువఁదరంబె మీయట్టి,వారికైన ॥
౧౧౫॥ క ॥ మదనుని గెలిచితినని మీ । మదిలో స్థిరవృత్తిగలదు, మరి
మీరలునా । మదవతిని గనినచో మీ । హృదయము చలియింపకున్నె,
యేమెడలందున్ ॥ ౧౧౬ ॥ గీ ॥ సర్వ భువనాధికులు మీరు, సన్నుతిం
ప । నేమిచెప్పుదుఁ దద్భామి,నీమహత్త్వ । మెంతవారలనైన నొ,క్కిం
తలోనె । వాలుఁజూపుల వలపించి, బేలుపఱచు॥ ౧౧౭ ॥ క ॥ ఆకులు

కు గుబ్బలానడ । లాకలికి యొయ్యారమొంద,యః పరిపాక। శ్రీకరవ
గన్నవారలఁ । జీకాకొనరించుమదన, శిఖిశిఖ లపుడే॥ ౧౧౮ ॥ క
మారుని గెలిచితి రే మరి । దారు వనస్త్రీలనేలఁ, దగిలితిరిటుమీ । ధీర
దారక్రియలె । వ్వారికిఁ జెల్లంబు లెంచ, వలెనేవానిన్ ॥ ౧౧౯ ॥ క
మరిమీ సర్వజ్ఞత్వము । హరిమాయా మోహినీమ, హానూతనసుం। ద
బంధురాకృతిస్థితి।పరమశుభ స్ఫూర్తిఁగొన్నఁ,బ్రౌఢిపహించున్॥౧౨౦
క ॥ భ్రమనొనక చిత్తసంభవు । సుమశరముల మోటుపఱచు, సు
చిరద్వైత్యా । క్రమమైనయోగబలవం । తమునన్ జలనంబులేని,ధన్యు
తపసుల్ ॥ ౧౨౧ ॥ సీ ॥ కన్నులుకల్వలు, గళముచిందము తేనె పలు
లు పాక్రులి, కొలఁకునుదురు । చంద్రఖండము మోము, జలజాతము
ణాళములు చేతు లిసుముది, బ్బలుపిఱుందు । లారుచీమలబారు, మీ
సింగిణివిండ్లు కనుబొమలద్దము, ల్గండతలము । లనఁటులునునుదొడ,
లరుగుత్తులుగుబ్బ కవమరుతూపుల, గములుచూపు ॥ ౧౨౨ ॥ లధర
గు కెంపువెన్నెల, హాసకిసల । యములు పదములునువళిత్రి, యము
తరగ । లురదములు కుందములుమేను, మెరుగునాస। సంపఁగినఖం
లుడులుశ్రీ, ల్సవణయుగము॥ ౧౨౩ ॥ సీ ॥ జ్ఞానదీపకులైన, ఘనతే
నిబిడాంధకారమా నలివేణి, కచముఁజూచి । వైరాగ్యులునుదృఢ,
తులుగాసేరరు గగనమా హరిమధ్య, కౌనుగాంచి । గుట్టుచేపట్టిలో
కులకుండయొకాకతి నంబు చదానిచ,న్దవనునరసి । తరితైన మోహాబ్ధి,
రిగనగాననం తంబగు నింతిసొం, దర్యజలధి॥ ౧౨౪ ॥ మగ్నమానస
గమ,మతులనెప్పుడు । నఖిలలావణ్య శృంగారి మై, నటించు । నం
జానన దృగ్గోచ,రంబుగలుగఁ । గూడెనేనియు భువనాధి,కులకునైన
౧౨౫ ॥ సీ ॥ చూపుతెంపెలగుమి, పాపుగల్గుటఁజేసి కన్నులు పుం
రీ,కంబులయ్యెఁ । జిఱునవ్వు వెన్నెలల్,చెంగలించుటఁజేసి నెమ్మో వ
చంద్రుఁడై,నివ్వటిల్లె । హదిమధ్యసీమయుం,దలరియొప్పుటఁజేసి చన్ను

కొండలై, చెన్నుమెఱసె । శైవాలరుచినారు, శ్రీవహించుటఁ జేసి పొక్కి-
లికొలఁకుమై, పొల్పెసంగె ॥ ౧౨౬ ॥ పలుకు తేనియలీనెడు, ప్రాభవము
న । నధరబింబంబు చక్కెర, మైతనర్చె । యౌవన వసంత రతిగల్గి,
యమరుకతనఁ । గరపదంబులఁ జిగురులౌ, కాంత కెనసె ॥ ౧౨౭ ॥

—*మోహిని మాయచే దేవాసురులచే నమృతకలశంబుఁ గొనుట.*—

సీ ॥ అమృతంబుమీకునే, నందరికినిసమం బుగఁబంచి పెట్టెదఁ, బో
రుమాన్పి। యొనరఁబఱ్త్రక్క గూర్చుండుఁడి దేవదానవులార యని త
న, నవ్వుముద్దు । పలుకులఁ గులుకులఁ, గలశంబుచేకొని కలికివా ల్చూ
పుల, నలరువిలుతు । తూపులదనుజుల, రూపులు ద్రెవ్వంగ భ్రమయించి
సురలకుఁ, బ్రమదమెసఁగ ॥ ౧౨౮ ॥ నొసఁగ హరిమాయఁ జూచియు,
నొకఁడు తెలియ । వశముగాకుండి రసురులు, వాసవాదు । లప్పు డలివే
ణిజిగినొప్పు, కప్పుగొప్పు । చొప్పుగొని భ్రమలఁగొనరె, మెప్పుగాదె ॥
౧౨౯ ॥ మ ॥ అమరన్ గమ్మని తావిగప్పుకొనుమే, నందంపు దళ్కుల్ మె
ఱుం । గులముంపన్ జిగిచూపులన్ మరునిము, లుక్కల్నాట డెందంబు
లన్ । ఘలుఘల్లంచును గచ్చిగుబ్బకవగు, లక్కన్ వచ్చు నమ్మోహినీ । జల
జాక్షిన్ గనినన్ భ్రమల్గవియవే, సన్యాసికైనన్ మదిన్ ॥ ౧౩౦ ॥ సీ ॥
గొప్పలో పెఱుఁదుల, యొప్పగన్గొనియొక్కఁ డిసుముదిబ్బలటంచు, నొక్కఁ
దలఁచు । తళుకుచెక్కులతళ్, త్తళలుగాంచి యొకండు నద్దంబులనినీడ,
లరఁజూచుఁ । గలుకుసిబ్బెపుగబ్బి, గుబ్బలుకనుఁగొని చేబంతులని ప
ట్టఁ, జేరనొకఁడు । వాలుకీల్జడనల్పు, వగగాంచి యొక్కండు తాఁచు
పామనిభీతిఁ, దలఁకునొకఁడు ॥ ౧౩౧ ॥ కెంపుకెమ్మోవి గనుఁగొని, సొం
పుమిగుల । దొండపండని కఱవంగఁ, దొడఁగులేచి । విష్ణుమాయాప్ర
మోషదు, ర్వ్యృత్తికతన । నమృతరసమాన మఱచిరి, ట్లమరవరులు ॥ ౧౩౨ ॥

చ ॥ అనిమరి నారదుండు త్రిపురాంతకునే నిటులంటినంచుమీ । మన మునఁ గోపగించకుఁడు, మానులు మేమును సర్వమైనయా । వనజభవాదిదేవతలు, వైష్ణవమాయనుజిక్కి యత్తఱిన్ । గనుఁగొన నేరనైతిమి జ,గద్ధిత ధైర్యవివేకసారముల్ ॥ ౧౪౭ ॥ క ॥ అనునపుడు గౌరి చిఱున । వ్వునఁ దనుఁజూడంగ నాశివుఁడు సన్నముగాఁ । గినుకమదిఁ బొడమ నారద । మునికని యెన్ బ్రమథులకును, ముంగోపమునన్ ॥ ౧౪౮ ॥ క ॥ నన్నుండి నిపుణుఁడా తం । డెన్నిక నేఁజక్రమీయ, నిలఁజక్రియనన్ । బెన్నిధిగఁ బేరుగాంచెను । నన్నాబ్రమయించు నతఁడు, నారీమణియై ॥ ౧౪౯ ॥ క ॥ భువనంబుల మోహింపన్ । భువన జనయనావిలాస, భూరిక్రియవాఁ । డవుఁగాక యేమి నన్నున్ । భువనాధిపుబ్రమయఁ జేయఁ, బూనంగలఁడే ॥ ౧౫౦ ॥ క ॥ ఎఱుఁగక చులుకగ నాడెద । వ ఱిముఱినినుఁబట్టికోప, మాగితినవభీ । కర కోపులగుచుఁ బ్రమథులు । కఱకఱిఁగనుఁ గవలకెంపు, గడలుకొనంగన్ ॥ ౧౫౧ ॥ చ ॥ గిటగిట పండ్లుగీటుచును, గ్రిక్కిరియన్ మును చుట్టుముట్టియున్ । బెటపెటలైన పల్కులను, భీషణభంగులఁ బేలి యుగ్రునిన్ । దటవటలాడెనే యెదురు, తన్నునెఱుంగకపోవనీకుఁ డె । ప్పటివలె వేగమేగదిసి, పట్టుఁడు బాసకటారిబాపనిన్ ॥ ౧౫౨ ॥ సు ॥ హరునిన్ నింద యొనర్పవచ్చితివె నీ, యాఖ్యాతము ల్మానకీ । శ్వరుమాహాత్మ్య మెఱుంగనేరవిటఁ, ల్పన్ వద్దు లేలెమ్మ యి । త్తరినీవట్టి ప్రశస్తులన్ సలుపుచా, ల్బిబ్బలం చిట్టులం । దఱుగుంపుల్ గొనియాసురక్షిణబహుబా, ధల్పెట్టగాఁ దొట్టినన్ ॥ ౧౫౩ ॥ క ॥ వారలఁ గనుసన్నలచే । వారించుచుఁ జిత్తజారి, వల నెఱుఁగఁడు దు । ర్వారమగు ముళ్ళమాటల । కారణ కల్యాణుఁ డితఁడు, కల జగములలోన్ ॥ ౧౫౪ ॥ క ॥ కలహముని పలుకు మాకున్ । కలఁకయువిస్మయముకౌతు, కంబొనరించెన్ । గలగొని దానికిఁ దగుక్రియ । కల దొకటి యనుచు ప్రమథ, గణములతోడన్ ॥ ౧౫౫ ॥ క ॥ మీకేలయి

తనతోన । వైకుంఠుని మాయయనెడి,వలఁజిక్కనినా । దౌకాఠ్యము
రయఁ దలఁచుట । యే కేవలము త్తరమగు,నీతనికిపుడున్ ॥ ౧౫౫॥చ॥
అనిగిరిరాజనందన ముఖాబ్జముఁజూచి సదాశివుండుతా। ననిమిషమా
నిపల్కిన ప్రియంబు వహింపని పలుకులన్ జనిం । చిన క్రుధ యాతఁ
డున్ గనఁగ,శ్రీహరిమోహినిరూపు గాంచినా । యనుపమ భోగశీల
భువ,నాధిక మేర్పడఁ జేయకుండెనన్ ॥ ౧౫౬ ॥ గీ ॥ శమము గానేర ది
ప్పుడు,చనఁగవలయు । ననిన మందహాసంబుతో, నగతనూజ। భయ
ము భక్తియుఁదోపంగఁ,బ్రియము మృదువు । మధురమునుగుల్కఁ బ
లెకెన,మాన్యవినఁగ॥౧౫౭॥

—*పార్వతి శివునితో విష్ణుమాయ గెలుచుటనీకును నశక్యంబనుట.*—

చ ॥ ఇటువలెనేమి యాపయన,మిప్పుడుమీ రఖిలేశమాయలన్।
బటువగు విష్ణువంచనెడి,పలుకులుసిద్ధము సుందరీక్రియా । కుటిలశిరో
జినైనహరి,గొబ్బునఁ జూచితిరేని మీకునో । కటకఁ జపలత్వమైన త
రి,గౌరవమెట్లగునో తలంపుఁడీ ॥ ౧౫౮ ॥ క ॥ నరులకు మునులధికులు
ముని । వరులకు సురలధికు లమర,వగణ్ములకున్ । బరమేష్ఠియధికుఁ
డతనికి । హరియధికుం డతనికీవె,యధికుఁడవెందున్॥౧౫౯॥ క ॥ మా
యాధినధికుండే । చాయల హరి యెట్టివారిఁ,జలముఘటింపన్ । వే
యువిధంబుల బ్రమయున్ । జేయుటనిజ మరసిచూడ,సిద్ధముగాఁగన్ ॥
౧౬౦ ॥ క ॥ హరి నరరూపున నధికుల । సురపతినిన్ బ్రహ్మనతని,సూ
నుండగునీ। సురమునిముఖ్యుల మాయా । పరతన్ గిడ్పుఆచెఁ దెలియఁ,
బలికెదవినుమా ॥ ౧౬౧ ॥ సీ ॥ గోవత్స గోపాల,కుల బాలకులడాప
నెటేఁగిబ్రహ్మను బ్రమ,యింపలేదె । అలగా పరులపై, తాలవాన గురి
యు నింద్రునిమిగులభ్ర,మింపలేదె । బహువధూజనభోగ, భాగియై

ట్లాకోయను నీనారదుని భ్రమ,యింపలేదె । నీటలోపల బైట,నిలిచిన ట్లుగఁబోఁప నెననియత్క్రూరుభ్రమింపలేదె ॥ ౧౬౨ ॥ మానవాకృతివ హించి,మానునప్పు । డెపుడు వైకుంఠవాసుఁడై,యెలమినుండు। హరి మహామహు మాయమీ, రరయఁబోవ । నెంచ నేటికి భ్రమయించు, నెంతవింత ॥ ౧౬౩ ॥ చ ॥ ఘులుఘులు ఘల్లనన్ హరిజ,గత్పరిమోహన మోహినీసతీ । కలితపు రూపుదాల్ప నెదఁ, గాంచి భ్రమంగొన నవ్వుఁ బాటుమీ । వలసినయట్లు చేయుఁడిక,వల్దన నేల ననంగ నవ్వుచున్ । లలన మునీంద్రుఁడాడుగతి,నస్నిటులాడెదు నీవునుండగన్॥౧౬౪॥

—(*)పార్వతిమాటవినక శివుండు మోహినీమాయం గెలువ సపరివారుండై వెడలుట.(*)—

చ ॥ అనిశము మిమ్ముఁబోలుతర,లాత్ములఁగూడుట లేనదెల్లలో। క నటనకింతె మన్మథవి,కారపుపెన్ భ్రమనౌటగాదున । న్వినుముమదాత్మబ్రహ్మమయ,నిమఁజాలమేక మొకండు విశ్వమె । ల్లను బరిపూర్ణఁజిన్మయవి,లాసగతిన్ జెలువొందుచుండుదున్ ॥ ౧౬౫ ॥ చ ॥ కులుకుమిటారిగుబ్బ చను,గుబ్బల మోహన భామినీక్రమం । బలవదు విష్ణురూప మర్యయిన్ జననెంచితివేడక— నీమదిన్ । దలపుగునేని కామిని ము,దంబున నీవును గూడరమ్ము ఖే । వలయునటంచుఁ బైనముద్భ్రవం బొనరించెను సమ్మతంబుగన్ ॥ ౧౬౬ ॥ ॥ ఉ ॥ అప్పుడు కొల్వువారలుమ,హాశివు చిత్తమెఱింగి తారుచున్ । మెప్పుగఁ బైన సంగతులు,మేకొన సంభ్రమ చిత్తవృత్తులన్ । దప్పక సర్వసన్నహనత,త్పరతన్ గిరిధన్వు వెంబడిన్। నెప్పరులై వెసంజనిర,నేక విధంబుల గుంపులేర్పడన్ ॥ ౧౬౭ ॥ అంత ॥ ఉ ॥ మానిత తప్తకాంచనస,మానతను ద్యుతితోడఁగూడియున్।బూని వెలుంగు జిల్గుపని,బూన్చిన బంగరుపట్టు పల్లమున్ । జీనము సర్వశో

భవవి, శేషముగాఁదగు కొంకుఁనెక్కియు। య్యోముఁగుమోము దేవరత,
హీఁకఁ జనుదెంచెను బొట్టుమిట్టునన్ ॥ ౧౬౮ ॥ మ ॥ తలలాఁజెంటపడం
గ వేద నిచయా,ర్థప్రక్రియల్ గూడ ని । ర్మలగాథావిధ బోధన శ్వేల
యఁగా,మాయారికావాహనో । జ్జ్వలశక్తిఁ వలకేలశక్తిగొని దే,
వశ్రేణితో వచ్చెనా । బలభిత్సైన్య పతీశ్వరేశ్వరుల కా,ప్తప్రాప్తసం
భాషుఁడై ॥ ౧౬౯ ॥ గీ ॥ వీరభద్రుండు నిజభటు,ల్వేనవేల । విభులు
చనుదేర నెంతయు,వేడ్కమెఱసి । శివుఁడు వెడలెడు సమయసం,స్థితి
దలంచి । సర్వమంగళ తానుద,త్సమయమందు ॥ ౧౭౦ ॥ సీ ॥ పతకం
బుముకుర,బొట్టువైన చుట్టుంగరములు కంకణములు,రావిరేక । లప
రంజికమ్మలు,నలరు పాపటబొట్టు తీగెబుగడలు చంద్రికలుసంది । కడి
యంబు లురువైన,గంటల మొలనూలు గాడసరములు ముం, గామురము
లు । బవిరెలు పిల్లాండ్లు,బంగారు మెట్టెయల్ వీరముద్రికలును, వి ద్రు
మంపుఁ ॥ ౧౭౧ ॥ జేకటులు రత్నచిత్రిత,శ్రీదనర్ప । గంధకస్తూరి వా
సన,ల్ఘుమ్మనంగఁ । బట్టు పీతాంబరము గట్టి,గట్టుపట్టె । సర్వమంగళ
రాఁగూడి,శంభుఁడపుడు॥ ౧౭౨ ॥ సీ ॥ భసితాంగరాగసం,పదదేహ
ధళధళ ద్యుతులతోఁ బెనఁగొని,దుముకులాడఁ । గంఠనీలిమమొలఁ,గట్టి
న గజచర్మ పరిధానకాంతిని,బలిసిమలయఁ । జిఱుతసారల వన్నె,చేల
భూషణశేష ఫణశిరోమణి ఘృణి,ప్రతతి నొరయఁ । గాలిపెండెము
బొమ్మ,మేలిమి డాలు లలాటలోచనదీప్తి,నీటుఁజూప॥ ౧౭౩ ॥ మౌళిచం
ద్రాంశువులు జటా,మండలాగ్ర । దివ్య గంగా తరంగలఁ,దేలియాడఁ।
గరధృత పినాక డమరుక,పరశు శూల । ముద్గర ముఖాయుధంబులు,
మురువెలర్ప ॥ ౧౭౪ ॥ సీ ॥ తతసమున్నత తనూ,ధావళ్య ములతోడఁ
గమనీయ రుచిరశృం,గములతోడ । పంచాననవిహార,సంచితస్థితితోడ
నతులిత పదచిత్ర,గతులతోడ । వర గోపురాంబరా,వరణ వైఖరితో
డ సుమనోవితానవి,స్ఫూర్తితోడ । సంతాన పుష్పమం,జరుల సంప

దతోడ భూరివత్సుస్త్రన,స్ఫురణతోడ॥ ౧౭౫ ॥ మిగుల నడతెంచు కై
లాస,నగమనంగ । దనరి పదహతిఁ ద్రవ్వుచు,ధరణితలము। మొగము
వంచుచు భీకర,ముగను రంకె । వైచి గుప్పించు నందికే,శ్వరుని నెకిఁ।
౧౭౬ ॥ శా ॥ వెన్నుండీమెడఁజేయు మాయల మరుల్,విశ్వేశునిఁ జేర
కుం । డ న్నేర్పొప్పఁగ బ్రోవనొకఁడ నిరూ,ఢప్రక్రియన్ నేనయో
రన్నాచాలుదు మీరలేలయనుమీ,రాలాపము ల్మీఁ ఱఁగా। సన్నాహంబున
గొల్చిరాఁగఁ బ్రమథుల్,సర్వజ్ఞుఁ డానందుఁడై॥ ౧౭౭ ॥ మ ॥ విభవం
బొప్పఁగ నృత్తగీత కలనా,విస్ఫూర్తిఁ జే దేవతా । ప్రభుకన్యల్ సను
ర ముంగలనిజ,ప్రస్థాన భేరీ మహా । రభసంబై శివదుందుభు ల్మొఱయ
హో, రాళంబుగా దేవది । గ్విభు సంస్తవ్యత రాత్మ చర్య కథనా,
ర్భూత లీలారతిన్ ॥ ౧౭౮ ॥ గీ ॥ వెడలి కక్ష్యాంతరముల న,వ్వేళమ
త్తి । మండపంబుల కడనుండి,మహితవిభవ। మెసఁగఁ జనుచుండి స
లోక్య,లెల్ల ఖచర । వాసులప్పుడు నేత్రోత్స,వముగఁజూడ॥ ౧౭౯॥ సీ
గొప్పలై మిన్నందు,చప్పరంబులుగల తన్ముక్తిమంటప,స్థలులనుండి। శృ
గాగ్రసీమల,శృంగార విహరణ శ్రీసమాకృతినున్న,చేడెలెల్ల । కఱక
తు గమనసం,గతులన్ని వీనుల విందుగావిని తమ, డెందములను ।
దిమేమిపని శివుం,డీవేళ దలకొన్న కార్యంబు మిగుల వెం,గలితనంబు
౧౮౦ ॥ గాక పదివేస ములమాయ,కానిమాయ । జోటిమేటితనవ
జూటి,పాటిరూఢి । గాదు పగవాఁడు వెడవిలు,కాఁడువాని । మాఁ
డునుమాఁడు దీర్చుఁబో,మాడునేఁడు॥ ౧౮౧ ॥ మ ॥ అనవించున్ శివ
డంచిత ప్రకటమా,యారూపశృంగారిణీ । ఘనలీలాకృతిఁ జూడఁగా
దికి వే,డ్కల్చాల రెట్టింపనా । కనకాగార విచిత్రగోపురసమ, గ్రః
శ్రీ రథ్యాయుతలె । ల్లను దోడ్తో నయమందుడై గడచి హో, లా చి
పద్మంబునన్ ॥ ౧౮౨ ॥ మ ॥ అహిరా డ్భూషణుఁ డార్యకాత్మ
గశృం,గాభ్రాంకషంబౌ నభో । లహరింగాంగ సరిజ్ఝరీకక్రీమ విలా

లచ్ఛాఖి శాఖాశిఖా । విహగానేక వినోదము ల్బలుమరున్,పిఠింపఁ
గాఁ బలుకుచున్ । బహుదంతి ద్యుతిగర్భ దుర్భరదరీ, భాగంబులన్
జూపుచున్ ॥ ౧౮౩ ॥ చ ॥ నయమొనరన్ బరంబరులా,నర్పఁగ సిద్ధు
లు వేత్రహస్తులై । ప్రియముదలిర్ప యక్షసుర, బృందములున్ దగనా
డి.గేఁదులున్ । రయమున వెంటరాఁగ ముని,రాజులు కిన్నర గుహ్యకా
దులున్ । జయజయశబ్ద గుంభనలఁ, జాలభజింపఁగ నిండువేడుకన్॥

—(*) శివుండు భద్రవటంబున విడియుట. (*)—

సీ ॥ మురజవాదిత్ర గో,ముఖముఖ నాదముల్ మలసిన గిరిగు
హా,ల్దాలుమొలయ । వైడూర్యగోపుర,ద్వారము ల్వెలువడి బలువైన
ప్రాకార,పఙ్క్తి గడచి । మెల్లన మగరాల,మెట్లపై వడినెక్కి తిన్న
గా డిగ్గుచు,దివ్యమైన । నవరత్నమయ తోర,ణంబులు గలచక్కి దప్ప
క చక్కని,దారినడచి ॥ ౧౮౪ ॥ కమ్మ విరివాసనలమొమ్ము,గమ్మినెమ్మి।
తనువులకు హాయి యొనరింపఁ,దామసింప। కరిగి విడియఁగ మదిగోరి,
యప్పురారి । దంబు రహిమీరి భద్రవ,టంబుఁజేరె॥౧౮౫॥

—(*) సూర్యాస్తమాన వర్ణన. (*)—

క ॥ అప్రౌఢచ్ఛట నుచిత । వ్యాపారక్రియలవిడిసి,రందఱుతమ
కున్ । వైపైనలిలఁ బడమటఁ । జూపట్టెన్ మందరశ్మిఁ,జొప్పడి రవి
యున్ ॥ ౧౮౬ ॥ మ ॥ పరమేశుం డిటులద్రినందనయు ది,క్పాలుర్ము
ను ల్సిద్ధులున్ । సురలున్ సాధ్యులు కిన్నరు ల్ప్రమథుల, స్తోకప్రభన్
గొల్చితో । నరుదేరన్ జనుచుండి భద్రవట ర,మ్యస్థానుఁడై వశకా ।
హరిదశ్వుండ పరాబ్ధిఁజేరె హరిరూ,పానంద సంధానుఁడై ॥ ౧౮౭ ॥
చ ॥ ఘనతరదీప్తితోఁ దనువి,కాసినిగా నొనరించు లోకలో । చనము
పరాగయోగమున,సాంద్రితదారుణ కాంతినొందినన్ । గనుఁగొని ప

ద్రినీలః న,గ్రకటాన ఘూత్కరణంబు సేయుచో । లీక నిదన నెమ్మొగం
బు ముకుళించెఁ జలించె రథాంగ సంఘముల్ ॥ ౧౮౯ ॥ చ ॥ సముదు
భటుఁడు పూర్వనగ,సానుతటంబను కొత్తళంబునన్ । బ్రిమదముమీర
నిల్చి యాల, పాపపుఁ జీకటి సోకు మూకపై । నమరవశి స్నిగుడ్చిన
వి,యన్మయమైన పిరంగి గుండునన్ । గమలహితుం డఖండగతి, గ్ర
క్కునఁ బశ్చిమవార్ధిఁ గ్రుంకినన్ ॥ ౧౯౦ ॥ మ ॥ క్షితిసర్వజ్ఞుఁడనంగఁ
బేరయినయా,శ్రీకంఠుఁ డార్యాసమ । న్వితుఁడై నీదగు మోహినీత్వ
ముగనన్,వేంచేయుచున్నాఁడుచో । ద్గతి మీరన్ పురుషోత్తమాఖ్య ల
సిప,ల్కన్ బోవు నల్లైక్రియా।హతభానుం డపరాబ్ధిశాయిఁగనఁజే,
రంబోయె సన్మిత్రుఁడై ॥ ౧౯౧ ॥ గీ ॥ మిత్రతేజంబు తనుగూర్చి,మెచ్చి
యపర । దిగ్వధూటికి బడబాగ్ని,తెల్విసోఁగు । తాపితాచిర య
నఁగ న,త్యంతశోణ। కాంతి పడమటసంధ్యరా,గమువహించె॥ ౧౯౨ ॥
సీ ॥ పరధరాధరభృగు,ప్రాంతకాంతారైక దావపావక శిఖా,తతియ
నంగఁ । బతదంశుమత్ప్రభా,హతిసముద్ధూతాబ్ధి రత్నపుంజోజ్జ్వల,ర
శ్మియనఁగ । సారతరంగిణీ,సలిలపానోజ్జృంభి తౌర్వానలజ్వాల,కౌశ
మనఁగ । బటు మహానటజటా,పటలవిస్ఫుటశేష ఫణిఫణామణిగణ,ప్ర
భలనంగ ॥ ౧౯౩ ॥ యామినీ కామినీహృద,యానురాగ । ముగను
మయూను చరుఁడాగి,గగనచత్వ । రమునఁ గుంకుమరేఖల,కొమరు
ర్చె । నమర ననఁదగె సంధ్యరా,గములగములు ॥ ౧౯౪ ॥ గీ ॥ ప
తమునఁ దన్నుఁ గెల్వనే,ర్పరియటంచుఁ । బూనివచ్చెడు గట్టుని, లా
నికెదిరి । నిలిచె నోమరుఁడనఁగ ద,న్నీలదేహ । కఠిన కాంతుల వ
నుజీ, కటులు బలిసె ॥ ౧౯౫ ॥ గీ ॥ భువనములకంట నలుమగాఁ,బు
నివేదక । విన్న కంచము గదియునా,వేళసాంధ్య । రాగదీపము నీ
పవి,చిత్రముగను । గాటుకయనంగ గటికచీ,కటులు పర్వె ॥ ౧౯౬
చ ॥ పరగ మరుంఘుపెన్ దొంగ తు,పాకిని బుప్పొడి మందు తేఁటిగుం

డురువుగ మిఱఁగూరిచద,లోదవు గుంటగఁజేరి రుద్రుఁడన్ । హరిణము
నేయఁ గల్వవిరి,యందపు జానకి తాటఁగోపవ । హిన్నరవులుచన్ మి
ణుంగురుల,నీతి నభస్థ్సలిసిండెఁ దారకల్॥ ౧౯౭ ॥ గీ ॥ చెలఁగుచు ను
ద్ధతిన్ సమయ,సింహకిశోరము వేడ్కమీఱఁగా। నలగఁగనాటవీ విలసి,
తాంధతమః పటలీభకుంభని । దళలనమొనర్చి నల్గడల,రాజిలఁగా వె
దఁజల్లినట్టియు । జ్వలతర మౌక్తికావళుల, చందమునన్ బొడసూ
పెఁ దారకల్ ॥ ౧౯౮ ॥ మ ॥ అవటవృక్షసీమను స,మహాతలంబున
నిష్టగోష్ఠివి । ద్యాసిభవప్రమోద మహి, తామిత వాక్పణిత ప్రసంగ
నా । నావిధరీతులన్ నిజమ,నఃప్రియ సంగతు లుల్లసిల్లగాఁ । గేవల
మైత్రితో **సుఖము**, గీలొగ్గనఁగా శయనించె శర్వుఁడున్॥౧౯౯॥

—(*) చంద్రోదయవర్ణనము. (*)—

చ ॥ పరమ మునీంద్రులెల్లను ద,పఃక్రమ భూరి సమాధియోగ
ముల్ । పరిగొని యోగగానిదుర,పట్టిక యాకటనున్న దేవతల్। నిరు
పమభోగసంస్థితుల నై,కొలనఁ దూర్వనుభాను పంచునా । పరసపు
బోనపుట్టికన, చంద్రుఁడుదోఁచె సుధామరీచియై॥ ౨౦౦ ॥ సీ ॥ గగనా
టవీతార,కా మృగంబులనేలు కొనవచ్చు సింగంపుఁ,గొదమయనఁగ।ఘు
నతరయామినీ,కామినీ కర్ణైక విలసితరత్నకుం,డలమనంగ । సకల శ
కుంతసం,చయ భాసుర చకోర కులతపో యోగస,త్ఫలమనంగ। బూ
ర్వాచలప్రాంత,భూమితలోజ్జ్వల న్మంజుప్రవాళని,కుంజమనఁగ॥౨౦౧॥
నలఘుతరదీప్తి మండలం,బతిశయిల్లఁ । దనరఁగోకీ నికాయంబు,తల్లడి
ల్లఁ । గుముద వనసంతతులు చాలఁ,గొమరుమిగులఁ। జంద్రుఁ డుద
యించెఁ గాంతిని,స్తంద్రుఁడగుచు ॥ ౨౦౨ ॥ క ॥ ఖరకర కిరణ స్ఫుర
ణన్ । బరితప్తంబైనజనము,పై వీవఁగసుం। దర రజనీకరమునఁదగు।
సురటియనన్ చంద్రుఁడలరె,చూపఱకిమ్మై॥ ౨౦౩ ॥ క ॥ ఇరులనిమొదు

శైవాలో । తక్కరములఁ బెనగొనిన ధవళకరసారనిసాం । కుర వి
భ్రమోజ్జ్వలామృత । సరసియనం గగనవీధి,చంద్రుండలరెన్ ॥ ౨౦౫॥
అట్టియెడ ॥

—(*) చంద్రాస్తమానవర్ణనము. (*)—

గీ ॥ అంధకవిరోధి చనఁ దమం,బడర బలిమిఁ । గలసితద్రాక్ష
యుగ్రత,గల్గనోడి । యోహటించెనో యల్లుడం,చూహతోడు । పడ
గఁబోయిన గతిని శా,పతియుఁ గ్రుంకె ॥ ౨౦౬ ॥

—(*) ప్రభాతకాలవర్ణనము. (*)—

గీ ॥ చంద్రు నస్తమాన, సరణిని గైకొని, చక్కఁబొడిచివచ్చె,
దిక్కులందుఁ । బక్షి కలకలంబు,బలుపయియప్పుడు । భవుని పయన
మునకు,బటువుగాఁగ ॥ ౨౦౭ ॥ క ॥ రాతిరి గడచినయట్లు ప్ర । భా
తంబై మిగుల నమర,పతి దిశబ్రహ్మం । బై తెల్విబొదల సూర్యుఁడు ।
దోతేరఁగ నందరెలమి తో,మేల్కనుచున్ ॥ ౨౦౮ ॥ క ॥ కాలోచిత
కృత్యంబుల । హేలాగతి సల్పివచ్చి,యీశ్వరు మోలన్ । లీలఁజెలు
వొంద నిలిచిరి । శ్రీవెలయఁగ సురలు మునులు,సిద్ధులనంగన్ ॥ ౨౦౯ ॥
క ॥ తరువాతి కథా క్రమమది । నిరుపమవాగ్విమలవృత్తి,సేర్పొప్పఁ
గమా । కెఱిఁగింపుమనుచు నడిగినఁ । బరమోత్కర్షంబు గాఁగఁ,
బ్రోద్ధిదలిర్పన్ ॥ ౨౧౦ ॥ శా ॥ దేవబ్రాహ్మణ భక్తియుక్తి ఘన బుద్ధి
ప్రాభవా కాంచన । గ్రావాధీశ్వర ధైర్యసార విలస,ద్గాంభీర్య పా
థోనిధీ । శైవేయ ప్రతిమానశౌర్యతర దే,శాధీశ కోటీర ర । త్నా
విర్భావ మహాప్రభాంఘ్రియుగ వి,ద్యాభోజ రాజేశ్వరా ॥ ౨౧౧ ॥
క ॥ విలసిత సద్గుణసాంద్రా । వెలుగోటి కుమారయాచ,విభుగర్భసు
ధా । జలరాశి పూర్ణచంద్రా । బలవద్రిపు గజమృగేంద్ర,భాగ్యసు
రేంద్రా ॥ ౨౧౨ ॥

మాలిని.

సవితృ సదృశ తేజో,జాల నిత్యత్వశీలా । కవి వినుత చరిత్రా, గాఢ సౌందర్యగాత్రా । భువన భరిత కీర్తీ,పుణ్యసాధ్గుణ్యమూర్తీ। దివిజ తరుసమానా, దీన విద్వన్నిధానా ॥ ౨౧౩ ॥

గద్య.

ఇది శ్రీమ ద్దత్తాత్రేయ గురు చరణారవింద మకరందబిందు సం
దోహ నంది మానసేందిందిర భద్రకాళీ వర ప్రసాదిత
కవితా చమత్కార కుమారయాచ నృప దత్త తికరా
జ్య నామాంతర భాసుర రోసనూరి లింగనా మా
త్య పౌత్ర గంగన మంత్రి పుత్రి కాశ్యప గోత్ర
పవిత్ర వజ్రకంకట వికంకటమతి వేంకటపతి
కవి ప్రణీతంబైన విష్ణుమాయా విలాసం
బను శృంగార ప్రబంధంబు నందుఁ
ప్ర థ మా శ్వా స ము
సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీవిష్ణుమాయావిలాసము

ద్వితీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీరోసనూరి భూపతి। గౌరీశ దయానులబ్ధ,కామితఫ లశృం
గార వెలుగోటికుల బం । గారేచ నృపాలచంద్ర,గమన మృగేంద్రా
౧॥వ ॥ అవధరింపుము ॥ క ॥ దేవా జనమేజయ ధా । త్రీవల్లభ కర్ణ
ములకుఁ,దెందేపలుగా । శ్రీవా క్సుధారసము చూరఁ। గా వైశంప
ాయనుండు, ఘనముగఁ బలికెన్ ॥ ౨ ॥ ఇట్లు ॥ సీ ॥ ప్రాచీదిశాభామ
ఫాలభాగంబున దీపించు సిందూర,తిలకమనఁగఁ। దూరుపు కొండపై
గైరికస్థలమున నైరావతము పెట్టు,నడుగనంగఁ । బూర్వసముద్రంబు
పొంతసంభవమయ్యెఁ బోదలెడు పగడంపుఁ,బోదయనంగఁ । బరవే
శ్వరున కింద్రు,పంపున దేవతల్ గొనివచ్చు కెంపుల,గొడుగనంగ॥ ౩।
సూర్యుఁ డుదయింప నిబ్భంగి,శూలినిత్య । కర్మములుదీర్చి పైనంపు
టాతురమున । గౌరితోఁ గూడి ప్రమథసం, ఘములు సురలు । మా
నులును గూడి చనుదేర,మహిమమీర ॥ ౪ ॥ క ॥ అలబలము గాఁగ
దన్నున్ । గొలుచుచు వెనువెంట వేగఁ, గూడియు మునులున్ । గఁ
సురలు నడువ మరివా । రల మన్నించుచును వేడ్క, రంజిల్లంగన్ ।
౫ ॥ క ॥ శ్రీ వైకుంఠ పురమునకుఁ । ద్రోవం జేకొనుచుఁ దగుని,రూఢి
ని గౌరీ । దేవి యొడగూడ నిపుణము । గా వృషభా రూఢుండగుచు,
గమనోత్సుకతన్ ॥ ౬ ॥ గీ ॥ పొద్దుపొడుపున నవరత్న,భూరిరత్న
కాంతి కాంతంబుగాఁబహు,కళలఁ దనరి । మిక్కుటంబుగ మెఱయంగ,
దిక్కులెల్ల । నాత్మ కత్యంత హర్షమ్మె,యనువు మెరయ ॥ ౭ ॥ మ ।
అలకానాథు నిజాప్తగణాదుల నసే, కాపూరణ వస్తుస్థితుల్ । కలితా

ట్టాలక వేశ్మ గోపుర సమ, గ్రశ్రీ సువర్ణోజ్జ్వలో । త్పల సౌగంధిక రత్నచిత్ర కమల,ప్రాచుర్య కాసారసీ । మలు శృంగారవను ల్విమానములు ధా,మశ్రేణులెల్లన్ వడిన్ ॥ ౯ ॥ క ॥ గిరినందనకల్పవటతరు। వరసవిధ స్థలవిచిత్ర,వైఖరు లంతః । కరుణ తగఁజూపి చెప్పుచుఁ । గరమొప్పవహింప వేడు,కన్ బోవంగన్ ॥ ౧౦ ॥ శా ॥ యక్షాధీశ్వరుఁ డిష్టసౌష్ఠవసము,ద్యద్భక్తితోఁ గానుకల్ । నిక్షేపంబులు మున్నుగాఁగ నెదుటన్,నిండారఁగా నిల్పి ఫా । లాక్ష శ్రీపద పంకజంబులకు న్నెయ్యంబొప్పఁగా మ్రొక్కి-నన్ । బక్షంబైన కృపాకటాక్షమున సం,భావించి వీడ్కొల్పుచున్ ॥ ౧౧ ॥ గీ ॥ సరస కర్పూర కదళికా,ఖండచైత్ర । రథ వనోద్యాన ములవిచి,త్రములు సర్వ। మంగళాస్పదముగ సర్వ,మంగళకేళిఁ । గించి పలుకుచు సకలేశుఁ,డంచితముగ ॥ ౧౨ ॥

—(*) శివుం డమరావతిం గనుట. (*)—

చ ॥ చనుచును ముందటన్ గనియె,సారసచక్ర సరోవరంబులన్। ఘనఫల పుష్పపల్లవని,కాయ సురద్రు వనాళి వజ్ర కే । తన పరిఖాభిరామమణి,ధామములన్ గమనీయ రత్నశో । భనబహు సౌధ యూధముల, బంధుర సుందర మైతనర్పఁగన్ ॥ ౧౩ ॥ క ॥ గోపురమిట్టాల మందిర । గోపుర నవరత్నఖచిత,కుట్టిమవిభవ । శ్రీపరమా నమరావతి । నాపరమేశ్వరుఁడు చూచి,యతి కుతుకమునన్ ॥ ౧౪ ॥

—* నందనవన వర్ణనము. *—

క ॥ నందనవన కల్పద్రుమ । బృందంబుల నీడఁ జనుచుఁ, బ్రియమెనయన్ బా । లేందుధరుఁడు హిమగిరిరా । ణ్ణందనకిట్లని యెంబ్రియము,నన్ హిత మొదవన్ ॥ ౧౫ ॥ ఉ ॥ చెంగలిచూపులన్ బ్రియముసై, పుఁగ మెప్పగుచున్న తమ్మితూం । డ్లంగొని ముకురాలం గొటికె, డగ్గరియిచ్చు ప్రియాంగనావళిన్ । బొంగుచుఁ గాఁగిలించుచు వి,నోదము మీరమరాళ దంపతుల్ । గాంగ తరంగ డోలికలఁ,గామిని యూయ్యెల

లూఁగుఁగంటివే ॥ ౧౬ ॥ ఉ ॥ చన్నులు చక్రవాకములు, సైకత భూ
లము ల్పిఱుందులున్ । గన్నులు గండుమీనులు ము,ఖంబులు నీరజ బృం
ము లుక్కురుల్ । చెన్నగు తేఁటిగుంపులు వ,శిత్రయ మూర్ములు గాఁ
జేజెరా । యన్నులొయారపున్ సరసు,లై తగి యొప్పట చూడు కో
మలీ ॥ ౧౭ ॥ వ ॥ అనియిట్లు ముక్కంటి గట్టురాపట్టి వాల్గంటిమిన్న
మిన్నగల దిట్టతనంబున తనముందటన్ బెట్టికొని పట్టు దప్పని పైనం
న కూర్కొని కొనియాడందగు శ్రేవలఁ గేవలంబయిన తావులుంగల త్రో
వలఁ గంపింపఁ బెంపైనకొమ్మల జొంపమ్ములందగు వనమ్ములమీఁదిన కీ
శారికా మయూరకుల సమాకుల రావమ్ముల కిమ్మైన ఫలదళ కుసు
విసర ఫలిత నానా లతావితాన నితాంత మాలతీ మాకంద బృంద కు
రువింద పిచుమంద జంబూ జంబీర నింబాశ్వత్థ కర్పూర కదళీ రసా
సాల తక్కోల తాల హింతాల వకుళ వంజుళ కురువక మరువక
న్మథ మధూక మంజుళ పుంజ రంజిత మరుసంతాన గురు తరాంతర
నర్గళ మార్గంబుల హేరాళఘారాళ హేలావిలాస బంధురమదసింధుర
బులమాడ్కిన్ జనుచునను చుఁ బ్రియంబుననయంబున డెందంబున కాన
దంబు సందడింప నిందుమౌళితోడ వేడుక గులుకన్ బలుకు పలుకుల
ప్రింపు పలుకులం దొలుకు తీపు దళుకొత్తు తేనియల్ గులుకరించు భా
షించు కలభాషిణి మధురంబగు నరుణాధరం బారం దీరం బండి ని
డు దొండపండనుకొని యొంటొంటిన్ గూడుక తండతండంబులై చు
చుఱుక్కునన్ గరువతనంబునన్ రాఁగని రాగనిమగ్నంబగు సల్కు
లుకున నక్కన్నె రాచిలుకల పిలుకలఁజే విదిర్చి పేర్చిన చేర్చిన మందం
మదంబున నత్తరుణి, తరుణ కర పంకజంబు లరుణ కిసలయంబులని మె
వ నుల్లంబులు పల్లవింప వడి గడలుకొనఁ దొడిబడ నాహారంబుల న
హారవాంఛలు పెనంగొన బెగ్గడిల్లకఁ బెల్లుగావచ్చు పిక నికరమ్ముల
కలభావమ్ములు బ్రియంబునఁ దెలియఁబలుకు బ్రియుని కులుకు పలుకు

కుఁ గలకలనగు చంద్రముఖి ముఖ మండలంబు చంద్రోదయంబుగాఁ ద
లంచి కలంచిన మనంబుల ఘనంబుగ ముందుముందుగ విందు లారగిం
తుమను చందంబుల తెందేపలై మువ్వంపు నవ్వులన్ మూఁగి పండువె
న్నెల బువ్వ కడుపులనిండ మెక్కఁ గలిగెనని దవ్వులనున్నవారి దవ్వులం
బెట్టి క్రొవ్వారందిట్టి వేగంబు నివ్వటిల్ల రండని కోరిక లీరికలెత్తం బిల్చి
డగ్గరన్ మేరమీరం జేరి వెంట నంటివచ్చు చకోరికల సాకెకుంజూచు న
మ్మృగీవృశచూపుల దాపుల కోపుల యోపికల్ గల్గి చెవులురిక్కించి ని
క్కిచూచుచు భయభ్రాంతిచే దాటుదాటు లేడిగుంపులం గను వేడుక
కూడిన జాడలం దలయెత్తు నయ్యాలివేణి కప్పుగుప్పు పెన్నెరిగొప్పు కొ
ప్పున నెప్పుమరి మెప్పు చొప్పుప్పతిల్ల దిట్టపట్టంబుగాఁజుట్టిన కమ్మవాసన
ల విరుల సరులఁ గమ్ముకొని దళమ్మగు తావులన్ దావలంబయిన గుణం
బుల గమకంబులుగాఁ దెలుపం బోలుపై గమ్మన నేతెంచు తెమ్మెర పి
న్నవాని మన్నెతనమ్ము బురుణించి ఘనమ్మగు నెమ్మలన్ గరుణించి యు
రువడించి ముదమ్ము బెరయ మదమ్ము నెరయ ఝుమ్ముఝుమ్మనన్ గ్రమ్మి
గ్రిమ్మన సడతెంచు నెల తేఁటికులమ్ముల మొత్తమ్ము లమించు మించుల
మించు సురుములతోడి మేఘమ్ములను చాపలమ్ముల యెమ్మునఁ బురులువి
ప్పినటించు నెమ్మిగములం గాముఁకమ్ములం గాంచుచుఁ దత్త త్సరోవ
రంబుల వారిమీరి బిసకాండంబులం బారి సమరి ఖండించి చంచుపుటమ్ము
ల దిటంబుగా కబళించ గళవళించు జాలపదంబులు వీకం గూకలిడు త
త్కలకలం బాలోకింపుచు॥ ౩౦ ॥ ఉ ॥ తమ్ముల యిమ్ములం దనుగ, త
మ్ముల నామ్ములనున్న తేఁటిమొ। త్తమ్ముల ఝంఝుమన్ మొరలు, దా
ర్కొని యక్కలహంసనాదముల్ । గమ్మగఁ గమ్మ వాసనలు, గమ్మనఁ
దూటుచు వచ్చువాతపో। తమ్ముల సోకులందు గుమ్ము, దమ్ముల హాయని
సేద దేరఁగన్ ॥ ౩౧ ॥ చ ॥ అటనట విశ్రమించుచు మహాతపమా త
తమైననోర్చిచ । కటికల నాగమందు జన, కన్గొనిపలుకై వెలుఁడి

రెండుమి। కుటిలముగ దొడ్డతెల్లగల,కూరిమి రెక్కల పక్కి నెక్కియు। క్కట గలయంగ సుగ్రుడధి,కత్వరతఁ గమియింపుచుఁ దరిపెఁ॥ ౩౨ ॥

— ※ శివుండు పాలసముద్రముం గనుట. ※ —

సీ॥ అటువలె వలిదిబ్బ, యాల్లుండు వైకుంఠపురము చేరువగాఁ గఁ,బోవుచుండి। యెలమితోఁ దనకును,దలపుష్ప మొలవంగఁ జేసి ఘనజ్ఞుఁడై,చెన్నుమెఱసి। మినువాక మొదలగు, మేలైన యేఱుల గములకు మొదలను,క్రమముగాంచి। పదినూరు కన్నుల,బాబెక్కియాడెడు చక్కని గనిసము,త్సాహమెనసి ॥ ౩౩ ॥ దచ్చి పూనిబ్బరపుడబ్బు,బొబ్బి మెకము। నుబ్బు సిబ్బెంపు వెలిమబ్బు, నబ్బురంబు। పసిడి బొజ్జయ్యనడకైన,పక్కి నిక్కు। గడలుద్రోయంగ గలుగుపా,లకడలిజూచి॥ ౩౪॥

— (※) శివుండు పార్వతితో క్షీరసముద్రాదిగత విశేషంబులు చూపి చెప్పుట. (※) —

సీ॥ గౌరితో నిట్లను,కాంత యల్లదె కంటె యనతి దూరమున దు,గ్ధాంబురాశి। హరి యిల్లటపుటల్లుఁ,డమ్మేచు దనకను కరణి నుబ్బెనోనాగ,ఘనతరంగ। గణములు మిన్నందఁ,గనుపట్టె నాదండ వెలిదీవి గనుగొంటె,వేల్పులెల్లఁ। దన్ను మథించంగ,వెన్న దేలినది పెనుదిబ్బ వైచినట్లోనరె చూడు ॥ ౩౫ ॥ కాంత కనుగొనుమట్టె చెం,గటను మెట్ట। తమ్మివలెను వైకుంఠపు,రమ్ము వెలసెఁ। గోటకొమ్మల తమ్మిరే,కులుగనమరి। యున్నవనిచూపి మఱియున,య్యుగ్రుఁడనియె॥ ౩౬ ॥

సీ॥ ఇందిందిరాలక,యిమ్మహా నగరంబు విభవంబు కలదెల్ల,వినుతి సేయ। నస్మదాదులకును,నాదిమ ఫణికైని కమల గర్భునకైన,క్రమము చిక్క। దిందిరా రమణుని,మందిరద్వార సీమకు రాజవీధియా, మాగఁ మతివ। నారాయణుని పెద్ద,నగరి చేరువనదె మకరకేతనకాంతి,మలసి మిగిలి ॥ ౩౭ ॥ గెంటకున్నది రసదాడి,వింటివాని। ఇల్లుచూచితె ముందర,నిందువదన। శారికాకీర కలకంఠ,చంచరీక। మోహన బలంబు

ల్లసు, మోహరించి ॥ ౩౮ ॥ క ॥ ఉన్నట్టి చందమిప్పుడు । వెన్నుని పె ను ప్రాపువలన, వెడ విలుతుండు బలో । సన్నాహంబున నాపై । మున్నిటితన సూడుదీర్ప, మొనయుట దోచెక ॥ ౩౯ ॥ వ ॥ అని యిట్లు పలుకుచు ॥ మ ॥ రవిచంద్రాగ్ని విలోచన క్రమత శ్రీ, రంజిల్లగా నమ్మహా। శివుడయ్యార్యకు నేత్రపర్వముగ ల, క్ష్మీవల్లభో ద్యత్ప్రరో । త్సవ శృంగార కళావిలాసములు త, త్తద్వైఖరుల్ నందునం । దు వినోదంబులం జూచి చెప్పచును సం, తోషాతిరేకంబునన్ ॥ ౪౦ ॥

...※ శివుండు విరజానదిం గాంచుట. ※...

సీ ॥ మందార మాకంద, సుందర వనబృంద సీమ సుగంధముల్, సేవింపంబోలయు । శీతలచ్ఛాయల, శివుండును శివయును సర్వసుపర్వులు, సకల సిద్ధ । సాధ్యాదులును మును, ల్సపరివారముగాంగ జనిచని ముందట, గనిరి వేడ్క । నమృతంపుం దరగల, నలరుచుం గెందమ్మి తళుకుల కెంపు చెం, గలువ గములు ॥ ౪౧ ॥ దనరు నీలంపుం జేటిమొ, త్తముల బెరసి । కలిత కలహంస జలవిహం, గముల కలక । లార్భటుల్ గల్గి రత్నము, యప్రభాభి । రామ సోపానమై నవి, రజయనునది ॥ ౪౨ ॥ అలర మరియును నచ్చోన, నంతటాను । శ్రీవిలాసంబులైన స, రోవరములు । తనుచునై సర్వ గరుడగం, ధర్వ దివిజ । యక్షముని సేవ్య భవ్యమై, యతిశయిల్లి ॥ ౪౩ ॥ సీ ॥ అవిరళస్నాన సం, ధ్యాది క్రియాచార నిష్ఠావనీసురా, న్వితతటము । లతులిత భాగవ, తాథన్ ప్రసంగవిస్ఫుట సుధీజనవచ, స్స్పందనములు । జలచర చక్రాంగ, సారంగ బకవిహంగమసంగతతరంగ, సముదయములు । ఫుల్లహల్లకసితాం, భోజకైరవచరచ్చంచరీకారవ, సంకులములు ॥ ౪౪ ॥ కలితవిద్రుమ సోపాన, విలసితములు । గరుడ గంధర్వ కిన్నర, ఖచర నికర । వినుతమానస కాసార, ఘనవిలాస । రుచిర విభవంబులగు తత్స, రోవరములు ॥ ౪౫ ॥ మ ॥ కమలాబ్జ స్ఫుటచక్ర ధారణమునన్, గాంభీర్య శోభాయుతిన్ సుమన

స్తుత్య శిఖిముఖోన్నతజన, స్తోమాహిరా ద్వైభవ । క్రమరీఢిన్ ధ
రణీసురాభినుత సౌ,కర్యాను భావంబునన్ । గమనీయంబగు శార్ఙ్గ
పాణి కరణిన్, గాసారము ల్చెల్వగాన్ ॥ ౪౬ ॥ గీ ॥ అట్టికాసార తీ
రమై, యలరు విరజ । మహిమ మాద్యంతమును సర్వ, మంగళయగు ।
గౌరి కేర్పడఁ బల్కుచుఁ, గాలకంఠుఁ । డా సమీపాంతరము జేరు, నవ
సరమున ॥ ౪౭ ॥

—(*) నారదుండు శివునికంటె మున్న వైకుంఠంబునకరిగి హరిఁగనుట. (*)—

సీ ॥ అందనంతంబైన, హరిభక్తి పరులును బరమయోగీంద్రులు,
భాగవతులు । నతులితవినయవి, శ్రుతలీల చిత్తులై వేడ్కతో దినమున,
విరజగ్రుంకి । సంధ్యాజపంబులు, సలుపుచుఁ దమమనో భీష్టంబు లీడేరఁ,
దుష్టివొందల । ననుపమమణిభూష, ణాంబరా డంబరులై విష్ణు సేవిం
ప, నలరుచుందు ॥ ౪౮ ॥ ఆటుల గావున నారదుం, డపుడు వేగ । నవ్వ
నముదాటి మునుమున్న యా, విరజను । నిత్యకర్మంబు లాగిదీర్చి, నిష్ఠ
మెఱసి । హరిని సేవింప వైకుంఠ, పురముఁజొచ్చి ॥ ౪౯ ॥ క ॥ కుడిచే
ల మహతి కుడిమెడఁ । గడుసిడుకొని యెడమచేత, ఘనకుంచికనున్
దొడిబడ విసరుచు వలయము । గడలఁకొనన్ దిరిగి కుప్పి, గంతులు గొ
నుచున్ ॥ ౫౦ ॥ క ॥ హరికడకు నరిగె మున్నగ । హరుఁడాత్తఫలము
లపాంత, కరిగియు విరజన్ । సరసుల నన్నిటఁ గలయన్ । దిరిగివలయు
విధులు తాను, దీర్చి యంతన్ ॥ ౫౧ ॥

—(*) శివుండు వైకుంఠనగరంబు సొచ్చుట. (*)—

శా ॥ శ్రీవిశ్వేశుఁ డనంతభూషణుఁడు గౌరీ దేవితోఁగూడి తా
నావేళ న్విరజానదీ మహిమమ, ర్మ్యోచోట్ల సంధిల్లుత । చ్ఛ్రీవిస్ఫూర్తిన్
విశేషసంగతుల న,ర్థిన్ గౌరికిన్ జెప్పుచున్ । దేవోత్తంసుఁడు విష్ణుదే
వుపురమున్, ధీయుక్తితోఁ జొచ్చియున్ ॥ ౫౨ ॥ క ॥ నవరత్న ఖచిత

కాంచన । భవనంబులు సేయ గరుడ, పావన కుముదా । శు విజయ జ
య కుముదాది । ప్రవరుల కిరవైన మందిరములవి గనుచున్ ॥ ౫౩ ॥
క ॥ తోరణ బహుళము లగుచును । వోరణములు వెలసి సర్వతోముఖ
భద్రా । గారముల నెరయ హరిపురి । గౌరవమునం జొచ్చి చనుచు,
గారుడ రుచులన్ ॥ ౫౪ ॥ చ ॥ పరగు మణిప్రతానముల, బల్వగు కోట
ల పెంపు రత్నసుం । దరతర గోపురంపుజిగి, దాల్చిన సౌధములున్న సౌం
పుత । త్వరమతి నొక్కటన్ దెలియ, బద్మదళాక్షు పురంబ దెల్లం దా ।
నరయుచు హేమచిత్రభవ, నాంగణ సీమ లతిక్రమించుచున్ ॥ ౫౫ ॥
క ॥ హరిపెద్ద హజారము కడ । కరిగి యువాహనము డిగ్గి, నభవుని కట
మున్ । త్వరితగతి నారదుండు శుభ । కరమతి నటము న్నె వేగ, గమ
నస్ఫూర్తిన్ ॥ ౫౬ ॥ చ ॥ పరిఖలు కోటలున్ గడచి, బంకుల కావలివా
రి మీరి సుం । దర నవరత్న మందిరవి, తానము లెల్ల నతిక్రమించి ము ।
ప్పిరిగొను భక్తిం జక్రధరు, పెద్దహజారము చెంతజేరి శ్రీ । హరి కమ
లా సమేతుండయి, హాటకహర్మ్యము మీద వేడుకన్ ॥ ౫౭ ॥ గీ ॥ నృత్త
గీతవినోదము, ల్నెరయంగనుచు । వినుచు నొకవంక నిందిర, వెలందిపిం
డు । రవ్వతనముల మురిపెము, ల్నివ్వటిల్ల । మీరి దుగదచ్చి యుత్తిక, బా
రయనుచు ॥ ౫౮ ॥ శా ॥ జూదంబాడంగ నొక్కవంక కొలువై, సుజ్ఞా
నలోకక్రమ । ప్రాదుర్భావవిదుండు నుండంగని తా, త్వర్యంబు సంధి
ల్లంద । త్పాదాంభోజయుగావనవందనమొన, ర్పన్ నారదున్ జూచి
ల । క్ష్మీదేవీ ప్రియవల్లభుండు కరుణా, శ్రీదోపంగా నిట్లనున్ ॥ ౫౯ ॥

——*నారదుండు విష్ణుతో శివుండాడిన హెచ్చుమాటలనుడువుట.*——

సీ ॥ కూర్చుండుము నారద, గుణగణ్య త్రిభువన సంచార మాయాం
దుం, జాలభక్తి । గలవాండ వాదుగా, గరళకంధరు సమ్ముఖమున కెన్నం
డైనం, గడగినీవు । పోయినయదిగల, దాయేమి మాప్రసంగములందుం
గలవేని, కలిగినట్టి । గతులెల్ల దెలుపుమా, గౌరి మ్మాయక్క నా యంద

లి దనుచు నెట్టు,లనిన నపుడు ॥ ౬౦ ॥ దేవమాని తదాజ్ఞను,స్థితిగఁగు రు । చుండి బహుసన్నుతులుచేసి,పుండరీక । నయన కైలాస మునను డి,నయముమీర । వచ్చితిని నేను మీపద,ద్వయము గొలువ ॥ ౬౧ ॥ క శంకరుఁడు సకలలోక శి । వంకరుఁ డఖిలంబు గొలువ,వైభవలీలన్ బొంకముగ నిండు గొలువై। సంకీర్ణంబుగను నుండు, సమయమున దున్ ॥ ౬౨ ॥ సీ ॥ చని యయ్యుమామహే,శ్వరుల సందర్శించి య న్నశ్రీకంఠుఁడు,నన్నుఁజూచి । బిసరుహాక్షుఁడు సుధా,రస మనిమిషు కుఁ బెట్టిన విధమెట్లు,బట్టుగిట్టి । దనుజులు కలహింపఁ,జనకనివ్వెరప బలహీనులైయున్న,భంగియేమి । కతమున నయ్యెఁద,త్క్రమమెఱిం నఁజెప్పు మనిననప్పరమేశ్వ,రునకు నేను॥ ౬౩ ॥ విన్నవింపంగఁ దలఁ స,విస్తరముగఁ । దోయజాక్షుఁడు హరిముకుం,దుఁడు సమస్త । ల కమోహనుఁ డాసురా,నీకములకు । నమృతమీయంగ శ్రీరూప,మది రించె ॥ ౬౪ ॥ మ ॥ తన శృంగారముఁజూచి దానవులుచి,త్తభ్రాంతి జెందంగనూ । తనసౌందర్య వయోవిలాస రతికాం,తారత్న మాట సుధా । శనులై రెల్ల సురల్ తదాకృతిగనన్,సర్వేశమీరైననున్ । నవిలాసిని యుపద్రవంబులను నా,నాచిక్కులన్ బొందరే ॥ ౬౫ ॥ క మీరెంతవారు హరిశ్వం । గారశ్రీవిధముకన్ను,గవ కడ్డపడన్ । మారు విరిగువియలప । ల్గారున్ మొత్తబడకుండు,మహిమ దనర్పన్ ॥ ౬౬ క ॥ అనవిని కోపము గదురఁగ। ననుగినిసిసభన్ననుండ్ర,బ్రహ్మాయజ జు । లరనునాడె వింటిరేముని । వనితను హరిఁజూచివిరతి,వదలుదు నుచున్ ॥ ౬౭ ॥ అని ॥ క ॥ ననవిల్తు గొంగపలుకన్ । మొనసిన చిఱ నవ్వ గౌరి,ముఖపద్మమునన్ । గని శివుఁడును బ్రమథులతో। ననుఁజు వుచుఁ దనమహాగు,ణ బ్రకటముగాన్॥౬౮॥ మ ॥ అవిచారుండయిన విషాశనుని మా, యాభేద్య నత్యంతదు । ర్భవదూరున్ మరి మృత సంహారునిబ,లప్రాపహున్ సర్వమా। భువనాతీతు నమేయు నీశ్వ

జగ,త్పూర్ణున్ మహా దేవునిన్ । శివునిన్ జుల్కఁగనిట్లు వల్కిన సుర,ర్షిన్ శిక్ష సేయందగున్ ॥ ౧౯ ॥ మ ॥ అనినన్ భృంగి రిటాదులా ప్రమథులు,ద్యత్క్రోధులై వేగమే । ననుబట్టంగఁ గడంగునయ్యెడ ననూ,నంబైన కన్ సన్న వా । రినివారించి హిమాచలంబునను గౌ,రీయుక్తు సన్ జాలఁ బ్రా । ర్థనగావించినఁ జక్రమిచ్చి జగద,త్యద్భుతత్వముం జేసి యున్ ॥ ౨౦ ॥ ఉ ॥ మాయలు మంత్రము ల్సకల, మంత్రము లందుల తంత్రముల్ మహో । పాయుల నస్త్రశస్త్రములు,పాటిఁగ చూటి యు నేర్పరించి దై । తేయుల సంహరింపఁ దగు,ధీయుతుఁ జేసితి నేని నాతఁడున్ । స్త్రీయయినన్ భ్రమింతునని,చెప్పెదవీవు వివేకసారమే॥ ౨౧ ॥ క ॥ నిను నెఱుఁగ వెదిరి నెఱుఁగవు । వినుమీ నీవగన్ నెల్ల, విధములఁ జెలఁతున్। జను లెఱుఁగ విష్ణుమాయా । వని తాత్త్వముఁ జూచి విరతి,వలఁతిగ నగుచున్ ॥ ౨౨ ॥ చ॥ పరువడి నష్ట నావిరతి,భావము నీవును సర్వమైనయీ । సురలు మునీంద్రులున్ దెలియఁ,జూచెద రెంతయు వింత గాఁగను । త్తరమిది నీవు పల్కనకుఁ,దక్కుమికన్ వెడమాట లీవుము । స్నెరుగక నాడుటన్ మరిస,హించితి మించగ నాడకీవిఁకన్॥

—※హరిహరులకుఁ గలహంబుగల్గు మాటలు నారదుం డాడుట.※—

ఉ ॥ మంచిది మోహినీ యువతి, మాధవుఁ గమ్మను చూడవచ్చెదన్ । బంచశరుండు నన్ గెలుచు,భంగి యొనర్పుము వేగ పొమ్మనీ । వంచితలీలతో హరిమ,హత్వ మెఱింగినవాఁడ వాటచేఁ। గాంచెదనమ్మ త్తరిజ,గద్విదితంబగుఁ దారతమ్యమున్ ॥ ౨౪ ॥ చ ॥ అరయక నీవ్రనన్న భువ,నాధికుఁ జుల్కఁగ నాడితౌగదా । మరవక పొమ్ము నీమది,రమాపతి వేగమె మోహనాకృతి । స్థిర తరుణిన్ స్థితిన్ దగిలి,శేషత నన్ బ్రమయించినన్ గదా । నిరుపమ సత్యశీలుఁడవు;నీవు మునీశ్వర వేయు నేటికిన్ ॥ ౨౫ ॥

—* శివుండు వచ్చుచున్నాండని విష్ణుతో నారదుండు నుడువుట. *—

క ॥ అనినన్నుం గినిసి శివుండొ । య్యనవా శ్రీగౌరి వలవ, దనినన్
వినకా । వనితామణితో నిటకుం । జనుదెంచె సమస్తమానిజనపరివృ
తుండై ॥ ౭౬ ॥ క ॥ తనయులు ప్రమథులు దిక్పతు । లనిమిషు లర
దేరవచ్చె, నాగడ పరుపన్ । నినునినునంగనగమ్మని । తనదైన విర
లోక, తత్తిక్కెటింగింపన్ ॥ ౭౭ ॥ క ॥ అనునంత ద్వారపాలకు । లనఘ
పరా కబ్జనాభ, హరుండిదె చనుదెం । చినవాండు హజారముకడ । కన
తెల్పంగ నెదురుకొనుట, కై శ్రీహరియున్ ॥ ౭౮ ॥

—(*) విష్ణువు శివు నెదుర్కొనుట. (*)—

సీ ॥ మోదంబుతో లేచి, మేదినీ రమణియు మఱువులందీయర
మావధూటి । వలకేలు భుజముపై, నలవడ గ్రహియించి దాస దాసీ
జనుల్, తరుచుగొల్వ । కుముద విష్వక్సేన, కుముదాక్షులొకట హె చ్ఛ
రికలు సలుపంగ, చక్రగదలి । యందందఁ దగువార, లలబల ముడుఁ
చు నుపచారములం జేయు, నుచితలీల ॥ ౭౯ ॥ బంగరరిగెల నీడ సం, భ్ర
మముతోడ । వచ్చునటమున్నె శివుండుత, ద్వారసీమ । ప్రమథపరివృ
తుండగుచుం బా, ర్వతిని గూడి । యచటి మొగసాల గడచి నె, య్యమున
లిర్వ ॥ ౮౦ ॥ క ॥ అరుదెంచు నంతలోన । ట్లరుదెంచుచు నెదురుడ
సి, హరి కరమర్థిన్ । గిరిసుతం బూజింపంగనిం । డిర పొందొనరం
పన్మ, తిని బుచ్చితెగన్ ॥ ౮౧ ॥ చ ॥ పరమమునీంద్రులున్ బరవ, భా
వతు ల్నిజభక్తకోటులు । గ్గరుడుం డనంతుండున్ మొదలు, గాంగలవా
తోడనప్పుడ । ట్లరిగి యెదుర్కొనెన్ శివు, మహామదమొప్పంగం గా
లించెనా । హరు పరిరంభణ ప్రకట, మహాణముగా మునుదాను గా
చియున్ ॥ ౮౨ ॥ క ॥ నీలాచలరాజము స । త్కైలాస నగంబు గ
యు, గావచ్చె నెడన్ । శ్రీలలనేశుండు హరియున్ । శూలాయుధుం

వృషు గదిసి,శుభకరమతులై ॥ ౮౩ ॥ గీ ॥ పరమ సంప్రీతిఁ బొదలిర,ప్ప ట్టునందు । కలిమి గుబ్బెతగుబ్బల,నలరుకమ్మ। కస్తురి విలాసవాసనల్, గలిగి వెలయు । వెడఁదయురమున శ్రీహరి,వేడ్కనిట్లు ॥ ౮౪ ॥ మ॥ హసునింపారఁగ గౌఁగిలించి కడును,దృఢభక్తితో మ్రొక్కెనన్। సురనాథాంబుజ సంభవాదులమునిస్తోమంబులన్ సత్కృపా । కరదృష్టిన్ వెలయంగ జూచె రమచే,గౌరీమహాదేవిక। హారతిన్ బూజలుచాలస ల్పరమణీ,సుప్రక్రియన్ గూర్చియున్ ॥ ౮౫ ॥ చ ॥ ఇటుల పురాణదంపతుల,నింపలరన్ సమయోచితక్రియా । ఘటన లమించు పూజనల,గౌరవమున్ మెఱయంగఁజేసియు । కటబహు వాద్యరావవితత స్తుతి పాఠక వందిమాగధా । ర్భటమగు క్రందసంగబహు,భంగిగ వేడుకలుప్పతిల్లఁగన్ ॥ ౮౬ ॥ సీ ॥ బంగారుచాలుకంబములను మణి హేమ శిఖరకుంభములఁ,జెన్ను మెఱసి । గరుడకేతనమహా,తరటమయి జిగియించు తళుకుటద్దంపుగోడల దనరిన । పెనుపొంద నవరత్న,పీఠంబులవహించి గచ్చుటరుగుల ముద్దు,కల్మిఁ బెరసి । ఘనతరంబగు మేలు,కట్ల రంగుచెలంగి కుసుమతల్పంబుల,కొమరు మిగిలి॥ ౮౭ ॥

—(*) శివుండు హరి సభాస్థానంబుఁ జేరుట. (*)—

కలితమగు ధూపవాసన,ల్గలసికమ్మ । విరుల ఘుమఘుమంబగు పట్టి,విశదక్షజని । వాసమునకా భవునిగొని,వాసవాబ్జ । భవముఖాదులు వెంవెంట,బలసి నడువ ॥ ౮౮ ॥ సీ ॥ సముచిత గతిఁదదా,స్థానమంటపముప్రవేశించి యందఱ,వేరువేర । నహాసనముల సు,ఖాసీనులైయుండ నియమించి తానును,నిజసమంచి । తాసనంబున నుండి,యప్సర స్త్రీసతతి యాటలుపాటలు,నభినయములు । భాగవపత్రిముఖుల,ఫణితులజ్జాసన శతమఖ కిన్నర,సాధ్య సిద్ధ ॥ ౮౯ ॥ గరుడ గంధర్వ గణములు;కానకలోసఁగి । విన్నపము సేయు మనువులు,వినుచుమనుపు । మన్ననలుగల్గి శ్రీహరి,యున్నతరిని ॥ ౯౦ ॥

—* హరి హర సంభాషణ. *—

ఉ॥ తద్దయుఁ దానువచ్చిన విధంబది మున్నె యెఱుంగు జాణ తోఁ । బ్రొద్దు మెరుంగునుఁ గడకు,బొమ్మనుపుట్టుము గల్గువానితో నొద్దిక మాటలాడుటకు, నూహదలిర్ప సభాస్థలంబు పెౕ । గద్దుడు గంగచేసయిగ,సల్పి సమున్నతి నప్పుడెంతయుఁ॥౯౧॥ క॥ శంకరుఁ డభిముఖుఁడైయా । పంకజనేత్రునకు మృదుల,పద్ధతినను ని । శ్శంకుఁ డయి నారదుఁడునను । గొంకక నిందించె నిందు,గొలువున నిన్నుఁ॥ ౯౨॥ క॥ దానవకోట్ల భ్రమింపఁగ । మానినివై నట్టినీను,మతకరిమా యల్ । నేను గనినంత మరులను । బూనుదుఁ బ్రాకృతునివలె,బుద్ధి చ లింపఁ॥ ౯౩॥ క॥ జ్ఞానముచెడి భువనాధిక । మానంబుడివోవమ రుసు,మక్రమ శరసం । తానములఁ నీడితుఁడనై । నేనిను బతిమాలు దునట,నీరజనాభా॥ ౯౪॥

—* మోహినీరూపంబు శివుండు చూడంగోరి విష్ణునడుగుట. *—

గక॥ నావైరాగ్యం బతనికి । నీవిశ్వంబునకుఁ దెలుప, నెంచిన మతితో । నేవచ్చితి నిటకన్నీ । స్త్రీవిధమరయంగనిప్డు,సిద్ధము గాఁ గఁ॥ ౯౫॥ చ॥ మొనయుము నాటినీభువన,మోహన భామిని రూ పమిప్పుడే । కనుఁగొనవేడ్క యయ్యెడిని,గంజభవాదుల కద్భుతంబు గా । నినుఁగని నేవిరక్తమతి,నిల్చెద నారదమౌని చిన్నవో । యిన మ దితోడ సిగ్గువడ,నీయెడనో దశరూప ధారణా॥ ౯౬॥ చ॥ మరునిఁగ యించి మృత్యువుఁ బ్ర,మత్తవిధం బుడిగించి లోకభీ । కర గరళంబుమ్రిం గి మురఘస్మర నీవెనుగఁ జగత్ప్రసిద్ధినేఁ । బరగిన నన్నొకం డనుట పాడియె కామినిగమ్ము వేగమే । గుచుకొని తళుక్కు నీకులుకు, గుబ్బలు నిక్కఁగఁ జూచి మెచ్చెదఁ॥ ౯౭॥ గీ॥ అనిన మందస్మితాననుఁ,డగు చుమదిని । బుండరీకాక్షుఁ డనుమాట,పొలుపుదక్క । యరుణ కవ లాక్షుఁ డనునట్టి,పెరవుగఁ బుగ । నెలమిఁ దనలో వితర్కించె,నిట్టులన

చు ॥ గా ॥ క ॥ నారదుఁడు లోకసామితె । గారూఢిఁ బలికినంత,
కనలొందం గాఁ । గారణము తనకు నేమిటి । నేరంబిది మది విచార,
ణీయము వలదే ॥ గా ॥ తే ॥ ఆవిలాసిని రూపుమీ,రమరఁగనిన । బ్ర
మయుచురటన్న మాటమా,త్రమున కలిగి । కోపగించిన నది తన,కొద
వగాదె । తలఁప సర్వజ్ఞుఁడను పేరు,గలుగుచోట ॥౧౦౦॥ అనియిట్లు ॥
శ్రీ నిత్యాత్మకుఁ డంతరంగమున నెన్, జింతించి రౌద్రాకృతిన్ । గా
నం డేమియుఁ దాకుతప్పితఁడహం,కారాత్ముఁ డెల్లప్పుడున్ । గానీ యి
ప్పుడు మంచిమాటలవిప,ల్కన్ ధిక్కరించెన్ వగల్ । పూనన్ వెన్క
ను జూతమీతని ఘనం,బున్ బెంపు సొంపారగన్ ॥౧౦౧॥

—(*) శివునితో విష్ణుండు మోహినీరూపంబు తమరు చూడవలదనుట. (*)—

చ ॥ అనిమది చింతచేసి త్రిపు,రాంతకుఁ జూచి మురారి పల్కె
నె । మ్మనమున వేడ్కఁగూడ జను, మానముతో నను జూడవచ్చిద । ర్మ
నమొగిఁ బల్చనాక్రియల,చక్కటి గల్గినయట్టి పట్టియై । పకికిటు సో
చ్చినంత నగు,బాటుబు మాటలు వేయునేటికిన్ ॥ ౧౦౨ ॥ క ॥ నాద
గు వనితారూపము । మోదముతో నీకుఁజూడ,ముచ్చటగలుగన్ । వా
దింప వలవదిఁక మ । ర్యాదం జను మిప్పుడు చూడ,నగుఁద శైలైన్ ॥
౧౦౩ ॥ క ॥ ఇంకొకవేళను నస్మ । త్పంకజనయ నావిలాస,పరిమా
కృతిని । శ్శంకుఁడవై కనియెదు శివ । శంకర శైలేంద్ర చాప,సర్వజ్ఞ
హరా ॥ ౧౦౪ ॥ క ॥ నాయింటికి విచ్చేయుట । శ్రేయస్కరమయ్యె
నిన్ను,సేవించితి ల । క్ష్మీయుతుఁడ నగుచు నీవ్రన్ । హాయిగనీ యిం
టికరుగు,ముని హరి పల్కెన్ ॥ ౧౦౫ ॥ ఉ ॥ ఇందుధరుండు విష్ణునకు, ని
ట్లను నూరక మాయమాటలన్ । బాదిలిఁబెట్టగాఁ దగదు,పంకజనాభ
మొయారి యాడురా । పందముగాఁగ నాయెదుట,నైయిపు డేమొగి
నిల్వ చూచెదన్ । బొందుగ నీదుచిన్నెలగు,పోలిక చాలక పెక్కుమా

టలన్ ॥ ౧౦౬ ॥ క ॥ అనికినరా వాడమి శివుఁడనఁ । గను ప్రమథులు భృంగిరిటులు,కడుఁ గ్రూరముగా । వినవింతలగు దురుక్తులు । గొన కొని పలుకన్ సహించు,కొని శ్రీహరియున్ ॥ ౧౦౭ ॥ మ ॥ ప్రమదాకారముఁబూని తేఁపితని గర్వక్రౌర్యముల్ వాయఁగా। భ్రమఁబొందింపక యుంటినేని ప్రమథుల్పాపాత్ములై రేగి దే । వమునిన్ సంకట పెట్టకుందురె మనో, వాక్కాయ కర్మంబులన్ । విమతుల్ క్రూరతి మత్సరస్థులనియు,విష్ణుండు పల్కెన్ శివున్ ॥ ౧౦౮ ॥ ఉ ॥ మాన్యుఁడ వంచు నిన్నుఁ బలు,మారు నుతింపుచు నుండలీల సా । మాన్యముగా వచింతు నను,మానమొకింతయు లేక నీకునున్ । దైన్యము దెచ్చువద్దు వినఁ,దల్పవొ మంచిది భాగ్యమాయె నిం । కన్యవిచారమేల కుసు,మాయుధు కార్యమె చక్కనయ్యెడున్ ॥ ౧౦౯ ॥ క ॥ అనిబయలు మెఱయఁ బలికిన । వనజాక్షుని పలుకులకును,వనజభవాదుల్ । మనమున నట్లని తలఁచిరి । ఘనులీ హరిహరులు మతుల,గతులెట్లగునో ॥ ౧౧౦ ॥ క ॥ హరిమాయదగిలి భ్రాంతిన్ । హరుఁడాసర్వజ్ఞు మహిమ,లారఁడి బోవన్ । మరుబాములను దలంకునొ । పరమవిరక్తిన్ బ్రతిష్ఠ,పడుఁడో నొకదా॥ ౧౧౧ ॥ క ॥ అనికొందరనిరి వీరల । ఘనతరబహుమాయలెట్లు,గనఁగా వశమా । మనకిపుడు తనకు దానే । కనఁబడునటుపొందం జూడ,గలమది యెల్లన్ ॥ ౧౧౨ ॥

— ❊ విష్ణుండు మోహినియై శివునికి గన్పట్టుట. ❊ —

చ ॥ తమకఁగనేల యుంచునుము,దంబెద నిండగ నుండు నయ్యెడన్ । గమల దళాయతాక్షునిమొ,గంబునఁ దిన్నని నవ్వొలర్చిన। న్గమకముకల్గి పేరెముల్,గైకొని పారఁగ వేళయుంచునా। సుమశరుఁడు గుఱ్ఱమైయడరి,శూరతఁ జూపఁగఁ బ్రాభవంబునన్ ॥ ౧౧౩ ॥ సీ ॥ ఆసభనున్నవా,రతి చంచలాత్ములై యందరు మిగులమో,హముల భ్రమయఁ । జనువఁబోయినతొల్పి,చదువుల కటమున్నె దాటకునదన నా,స్త్రంబుదో

ప। నఖిలజ్ఞు లగువారి,కైన నెరుకచెడి ముక్తి కాంతామణి, మోము
వంప । మందహాసాననా,నందుఁడై హరియోగ మాయనాకర్షింపఁ,
జేయనపుడె ॥ ౧౧౪ ॥ గుబ్బ తిలవాసనలతోడి,గుబ్బలాడి । తనముద
గుదారి గలనెర,తనముమీరి । తర్పితానంగ మోహనా,స్త్రం బనంగ ।
నిగుడి శివుబ్రోల నెలఁతయై,నిల్చి పొలిచి ॥ ౧౧౫ ॥ సీ ॥ శ్రీవత్స లక్ష్మం
బు,చెలఁగి కొప్పున సుప్పతిల్లంగఁ గౌస్తుభ,దీప్తిమోవి । కడనిల్వ శా
ర్ఙ్గాంబు,కటిఁదిక న్నాభులందు చెలువందఁ గాంచన,చేలమెరుగు । తను
వునఁ బ్రకటింపఁ,దగు పాంచజన్యంబు సొగసు కంఠమునందుఁ, జొప్ప
డంగఁ । జక్రమహత్త్వంబు,జఘనసీమ నటింప మీనావతారమై,మెరయు
కన్ను ॥ ౧౧౬ ॥ గవయు మీగాళ్ళ తామేటి,గతులు గుల్క । వెన్నుఁ
డను తెల్విఁ గనఁడాయె,విష్ణుమాయ। ప్రకటమయిడాయ తనమహో,పరి
భవాయ । నజ్ఞుఁడైయిట్లు శివుఁడుస,ర్వజ్ఞుఁడయ్యు॥ ౧౧౭ ॥ సీ ॥ ఘం
టల మొలనూలి,ఘణఘణల్ పాదనూ పురముల రవళితోఁ,బూనికలయు।
పైతాణి చెరఁగులో,పలితోడల్వలి పెంపుఁ జెంగావిపావడ,రంగుగాఁగ।
మొగమున కెగయుచ,న్నానలపై నరుణోష్ఠ సుద్యుతి కుంకుమ,సుంకుజే
య । పదియారు వన్నెయుఁ,బసిఁడి మట్టెలడాలు చలువకుచ్చుల కంచు,
జరతజూప ॥ ౧౧౮ ॥ నడబెడంగున కంచలు,కడుముదమున । విడువకె
ప్పుడు కాళ్ళను,వేళ్ళఁ బెనఁగ । మరుని కైనను దనసొంపు,మరులమెంపు।
కొమ్మయైయొప్పి యొప్పుల,కుప్పయగుచు ॥ ౧౧౯ ॥ సీ ॥ నెరిగొప్ప వి
రుల పెక్,బరిమళంబులు దేఁటి గుంపుల విందుకై,కోరిపిలువ । ముంగు
రుల్ గ్రమ్మిన,మురిపెంపు నుదురల్లి కటిమబ్బులోఁ జంద్ర,కళను నవ్వ ।
మకరికా పత్రముల్,మదనాంక మగుచున్న మకర కేతనకాంతి,మరుపొన
ర్ప । మొగము చేరాజున,కొగి నేత్ర లలితకై రవముల జిగిచామ, రము
లుగాఁగ॥౧౨౦ ॥ గలికి నిడువాలు గన్నుల,కైపుకొలువు । వారలకువి
రి తూపుల,వానగాఁగఁ।గళకు వజ్రంపు కమ్మల,తళుకుచెకుఁ । ఉద్దముల

మెఱుంగు బెళుకయి, ముద్దుమిగుల ॥ ౧౨౧ ॥ సీ ॥ నెరిసీటు గంద క్రొ, న్నెరి నామము బెడంగు మొగమున కెగయుచ, న్నొనలరంగు । సొంపైన కెంపుచే, ర్పుకర నిక్కు మెరుంగు పంజులకమ్మల, ప్రభ వెలుంగు । గండ స్థలంబులఁ, గాంతులీనగ పొంగు కలిగిన ముక్కు–ముం, గర తెరంగు । నా ణెము త్తెపు కుతి, కంటుచెల్వు చెలంగు వెడకడమృగనాభి, మేలిభంగు ॥ ౧౨౨ ॥ అమర శృంగార మోహిని, యైనమంజు । వాణి పూబోణి నలి వేణి, వనజపాణి । సైకతశ్రోణి గసభ్రిమ, ల్పందుకొనఁగ । నెరుకలెల్లను నుడివోవ, నెల్లవారు ॥ ౧౨౩ ॥ చ ॥ కులుకు నొయారమా రజము, కూ రిమిమాటల నీటుపాయముల్ । గలకల నవ్వుచెల్వమును, గర్వపు మేని మెరుంగు రంగుచి । న్నెలువలపంద చందముల, నిగ్గునొకాటపు సిగ్గు జ గ్గుతోఁ । గలికితనంబునన్ సభకుఁ, గానఁబడన్ దమకంబు పెంపునన్ ॥ ౧౨౪ ॥ సీ ॥ కొమ్మ గాదిది పైడి, బొమ్మని యొకకొంద రనబొమ్మ గాది ది, యల్ల మెరుగు । ప్రోవన్న కొందరు, బారి మెరుంగుల ప్రోవు గాదిది చం ద్రిని, కళయటంచు । కనికొందరన చంద్ర, కళయుఁగాదిది రతి చేసున్న మల్లెపూ, చెండు తెలియు । నానని మరికొంద, రన మల్లెపూచెండు గా దిది మరునిచొ, క్కటపు మోహ ॥ ౧౨౫ ॥ నాస్త్రమని కొందరననిట్టు, లనువుమెఱసి । సమధికంబైన తేజమ్ము, నమున నెరసి । వెలయు నామోహ నాంగిచె, ల్వఁ గఁజూచి । కోర్కుల్ లెదనిండ సభగనుం, గొనుచునుండ ॥ ౧౨౬ ॥ మదకుంభి కుంభదేశము । వదలక దిగజారు మదము, వైఖరిద గియా । సుదతి కుచకుంభ యుగళా । స్పదమైయారొదవె రుచిర, సంప త్కరమై ॥ ౧౨౭ ॥

— (*) ప్రమథులు మోహినిఁజూచి వలచుట. (*) —

క ॥ తగనిటుల భువనమోహన । మగు రూపున విభ్రమింప, నందరు నానా । వగలన్ మరుబాములచేఁ । బొగలఁగన వ్వేళఁ బ్రమథ, పుంజంబెల్లన్ ॥ ౧౨౮ ॥ చ ॥ తమతమ ప్రజ్ఞలన్నియును, దప్పఁగ ధైర్య

ము క్రౌర్యముల్చేడక । గమకమడంగఁ దెల్పి దొలఁ,గన్నహూ మోహ
ము సంఘటిల్లఁగా। భ్రమతరుచై తమింగొలుపఁ,బల్మరు వెట్టితనంబు లే
ప్పడక । సుమశర తాడనంబులను,సుక్రిక సభాసదులెల్ల నవ్వగన్ ॥
౧౨౯॥సీ ॥ ప్రమథుఁ డొక్కండొక్క,ప్రమథుఁ దద్భామగా భావించి
గడ్డంబు,పట్టితివియు । భ్రమగొని యొకరుద్ర,భటుఁడొక్క శివదూతఁ
గాంతగాఁగనుఁగొని,కౌఁగిలించు। మరియొక్క శైవుండు,మామహేశ్వ
రుసేవ కుని బడంతిగనెంచి,వెనగఁబోవు । భవు భృత్యుఁడొక్కండు,
పసిడి కంబపు బొమ్మఁ గొమ్మని ముద్దాడుఁ,గోర్కిమెరయఁ॥ ౧౩౦ ॥
బట్టి యిటువంటి భంగుల,బెట్టివిష్ణు । యోగ మాయ విలాసమ,య్యావి
దమైన । కారణంబున నప్పుడ,క్కజముగాగ । విరహి సివమెత్తి తెలి
యక,వెనుకముందు ॥ ౧౩౧ ॥

—❋ శివుండు మోహినింజూచి మరులొక్కనుట. ❋—

క ॥ మరుచిలక పఠాణియనా । నొరపున్ శృంగారతయును,
నొప్పగు సొగసున్ । గఱదల పొంకము మురిపెపు । నెరతనము స్నిఁక
మపుడు,నేత్రగతంబై ॥ ౧౩౨ ॥ చ ॥ చురచుర గాడగా నతెవ,చూపుల
నన్దగు మోహనాస్త్రముల్ । కరకరి కోటిమన్మథు,లఖండ పరాక్రమ
బెలఁజేసిన । ట్లురువగు గుండె ఝల్లనగ,నొక్క ట బాయగ ధైర్యమెల్ల
ద । త్తరమునఁ దానువచ్చినవి,ధంబెద గానని చిత్తవంతతోన్॥౧౩౩॥
చ ॥ అనుపమశీలి శూలితన,కైన వివేకము జ్ఞానమున్ఘనం । బును బ
హు శౌర్యసారము ప్ర,భుత్వము తత్త్వము తెల్వి గోల్పడన్। మనసిజ
బాణభిన్నతర,మానసుఁడై తనలోన దాను న । వ్వఁత విలాస వైఖరు
లు,వణాన జేసెను బెక్కుభంగులన్ ॥ ౧౩४ ॥ శా ॥ నారీరత్నములన్
జగమ్ములను నెన్నన్ జక్కగా వింటిఁ గ । న్నారన్ గన్గొని యున్న
వాఁడఁగదయీ,యబ్జాక్షి యొయ్యారము।య్యారే యేజవరాండ్రకు న్గలు
గగా,దౌరౌర యీయింతియ । య్యారే లక్షవరాలు సేయు నిపుడా,
హాయియాహా లింకేటికిన్ ॥ ౧౩౫ ॥ గీ ॥ చాఁగురె విలాస మజ్జరే,చక్క

దనము । మాయురే యారజంబుని, మ్మానవతికి । నెవ్వఁడోపతి పేరే
మొ, యెచటనుండి । యిటకువచ్చెనో ప్రేమన, న్నేలుకొనదొ॥ ౧౩౬ ॥
సీ ॥ చిమ్మ చీఁకటియొప్పుఁ, జిలుకు తుమ్మెదకప్పు గప్పునీజవరాలి, గొప్ప
కొప్పు । మంచిదామరగోము, మించు వెన్నెలగము నామకోనౌనునీ,
లేమమోము । కమ్మ బంగరునిక్కు, చిమ్మునద్దపుటెక్కు హొక్కుగాని
క్కునీ, యతివచెక్కు । లగును చక్కెరదీవి, చిగురులై యెలమావి తీవి
నైయె యాతన్వి, కావిమోవి ॥ ౧౩౭ ॥ గట్టుపోఁడిమిగను గను, పట్టుదీని ।
చన్నుకట్టునఁ దమిబుట్టు, నెన్నవన్నె । గన్న నీచిన్నె లాడిచ, క్కనగు మే
ని । మించు తొలకరి మించాక్రి, మించిమించు ॥ ౧౩౮ ॥ అనితనలోదా
నూహించి ॥ క ॥ మరులు మదినించు మోహము । కరకరిఁ దమకించు
లేవ, గా గమకించున్ । ఇరుగడలం గురిగాంచున్ । తెరిగాదంచు న్దలం
చుఁ, దమిమరలించున్ ॥ ౧౩౯ ॥ ఉ ॥ జారు పయింటలో గులుకు చ, న్గ
వపైఁ గొనగోరులుంచగా। గోరు నాయారిచూపులల, కోర్కులు డెంద
మునందుఁ గుప్పగా । గూరగ జెగ్గడిల్లితమి, గొల్పుచుఁ దేనియలూరు
మోవిపై । తీరగుపల్లు కెంపులుగ, దింపగ సొంపుగలోన నెంచుచున్॥
౧౪౦ ॥ చ ॥ కనుగొనఁ గొంకు వేడుకలు, గన్పడఁజూచిన మోము ద్రి
ప్పునో । యనుభయ ముప్పతిల్ల మొన, యున్నిటు పిల్చిన బల్కకెక్కు
డన్ । జనునాయటంచు బిల్వనకు, జంకును దత్తను సుందరంబుగ। ల్గని
తనుగన్న మెచ్చదను, కైవడిఁ గాయము మాటు సేయుచున్ ॥ ౧౪౧ ॥
వన్నెవితరిఁ నీడ సభ, వారు గనంగను ముచ్చటాడగా । గన్నను చా
టూకించక నిట, గన్నను సన్నకుసన్న గాగనీ । కన్నుల కల్కి నల్కకొ
ని, కౌగిటఁజెప్పు ప్రియంబెలర్పనే । నున్నతి మోహముప్పతిల, నోకట
నుక్ రతికేళిఁ జేలనే॥ ౧౪౨ ॥ క ॥ ననువంటి రసజ్ఞునికీ । వనితామణి
దారికెనేని, వలపునిగుడరో । మ్మునగ్రుచ్చి కౌగిలింపుచుఁ । గొనకొని
రతికేళినేలు, కొననేబాళిన్॥ ౧౪౩ ॥ గీ ॥ చులుకగానన్ను గొలువెల్లఁ,
జూచుచున్న । నలిగి నాతోడఁ బార్వతి, పలుకకున్న । విన్ననైయున్న

బ్రిమథులు, వెన్నుఁడింతె । యుగ్రుని గురుత్వ మనియన్న, నుండనిమ్ము ॥ ౧౪౪ ॥ క ॥ చిన్నెలు వన్నెలు గలయా । చిన్నారి మెఱుంగుబోఁడిఁ, జిక్కించుకనే । మన్నన నేలకయుండిన । మన్నా నాజన్మ మేల, మరిబ్రతుకేలా ॥ ౧౪౫ ॥ వ ॥ అనియిట్లు శంకరుండు మోహినీదేవిం గాంచి మన్మథబాణ పీడితుండయి యువ్విళ్ళూరుచున్నంత ॥ ౧౪౬ ॥ క ॥ ఆవలికథ నెఱిఁగింపుము । నీవాక్సుధ గ్రోలు తలఁపు, నెక్కొన మదియెంతో వేఁడుచున్నదనిరా । జావైశంపాయన ముని, నడిగినయంతన్॥౧౪౭॥శా॥ శ్రీసర్వజ్ఞ కుమారయాచ పృథివీ, భృత్పుత్రదీనావనా । ధీసంపజ్జిత దేవతా గురువరా, ధీరాగ్రగణ్యామహా । రాసక్రీడ పరాయణాచ్యుత సదృ, గ్రాజత్సుఖా స్వాదనా । నాసత్యప్రతిమాన సుందరతనూ, నారీమనోవల్లభా ॥ ౧౪౮ ॥ క ॥ శ్రీవీరమాత పౌత్రా । భూవర సంస్తూయమాన, భూరిచరిత్రా । భావాళీ పుంజాన్విత । భావజరిపు దైవరుచిర, పద శతపత్రా॥ మాలిని ॥ విమల గుణనిధానా, విక్రమారోపమానా । నముచిదమనభోగీ, నవ్య సంగీతరాగీ । శమిత రిపు సమూహా, శాంతవిద్యా విమోహా । సముచితపద వేదీ, సంచితా గామి భేదీ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమ ద్దత్తాత్రేయ గురు చరణారవింద మకరందబిందు
సందోహా నంది మాన సేందిందిర భద్రకాళీ వర ప్రసాదిత
కవితా చమత్కార కుమారయాచ నృప దత్తతికరాయ
జ్వ నామాంతర భాసుర రోసనూరి లింగనా మా
త్య పౌత్ర గంగన మంత్రి పుత్ర కాశ్యప గోత్ర
పవిత్ర వజ్రకంకట విశంకటమతి వేంకటపతి
కవి ప్రణీతంబైన విష్ణుమాయా విలాసం-
బను శృంగార ప్రబంధంబు నందు
ద్వి తీ యా శ్వా స ము
సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ విష్ణుమాయావిలాసము

తృతీయాశ్వాసము.

క ॥ శ్రీవెల్గోటి కులేశ్వర । భావజ రూపావతార, భద్ర యశ స్సం । భావిత కుమారయాచమ । హేవరుసుత రత్నబంగ, రేచ నృపాలా ॥ ౧ ॥ అవధరింపుము ॥ క ॥ దేవా జనమేజయ ధా । త్రీవల్లభుకణజములకు, తెందేపలుగా । శ్రీవాక్సుధారసము చూర । గా వైశంపాయనుండు,ఘనముగ బల్కెన్ ॥ ౩ ॥

—※ సభవారు మోహినింజూచి మోహితులగుట. ※—

గీ ॥ సభయు శృంగారవనముగాఁ,జంద్రవదన । యొకర్తెయయుండు చందంబు,నొంద శివుఁడు । ఒంటిపాటయ్యె చెలిగూడ,నొరపటంచు । వేడ్కఁ జెలువొందనున్నట్టి,విధము వినుము॥ ౪ ॥ సీ ॥ బహుపాదవటమహీ,రుహముల భంగిని తపసిగుంపులు మహో,త్కటముగాగ । కనకసాలంబుల,కైవడి లలిమించి కనకసాలంబులు,ఘనముగాగ। గాలవ కౌశిక,జంబు లట్టుల గాలవ కౌశికుల్,క్రమముగాగ । సుమనోవితానవి,భ్రమతలీలలు వహించి సుమనోవితానము,ల్సొంపుగాఁగ ॥ ౫ ॥ చిత్రకుడ్యపు బహుచిత్ర,పత్రతతులు। విహగ మృగపరి విభ్రమ, మహిమవెలయ । నప్పుడు శృంగార వనమయి,యభవుదృష్టి । కిని సభామండపంబురా,గిల్లెమరియు ॥ ౬ ॥ పొలుపుగ తెంపుటోవరులఁ,బూచిన మోదుగలై తనర్చియు । జ్జ్వల నవధూప ధూమపరి,జాలము నీటగు తేంట్లు గుంపులై । చెలువమరంగఁ జూచి తన, చెంత లతాంగియు

సైగఁ జేయఁగా । గలిగినయట్టులైనమదిఁ, గాతుక ముప్పతిలంగ నుం
డగన్ ॥ ౭ ॥

— ❋ వసంతఋతువర్ణనము. ❋ —

ఉ ॥ ఆసమయంబునన్ జిగురు,టాకు కటారున కాప్రుఁడౌటచే।
దాసటమై వసంతుఁడుక,పర్ది పయిన్ దళమెత్తినట్లుగా । భాసుర కో
కిలాలపన,బంధుర కీరవిరావ భూరుహ । శ్రీసముదీర్ణ పల్లవవి,చిత్ర
సుమోద్గమ ముల్లసిల్లగన్ ॥ ౮ ॥ సీ ॥ కుజవర్గ మునకు నా, కులపాటు
గలిగించి పైకంబు గైకొన,బనుచుజాణ । సుమనోభిరామవి,స్ఫూర్తి
మధువ్రత ప్రముఖుల మన్నించు,భాగ్యశాలి । వినుత ఫలాహార,వృత్తు
లు శుకముఖ ద్విజులు సంతోషింప,వెలయుధాత । కులవిజాతులఁ దన,
కడనిల్వగానీని సకలాగమాధిక,చతురమూర్తి ॥ ౯ ॥ మధుఁడు సాత్త్వి
కోదరించె మ,న్మథుఁడు తనకు । నెయ్యమాటను బలిమిరా,జింపనింపు ।
మోహనాకృతి సర్వజ్ఞ,సాహసత్వ । మనువు పడగను వేడ్కన,వ్వనిత
లమున ॥ ౧౦ ॥ గీ ॥ కామమతి ధర్మశాస్త్రంబు,కలిమి మెరయు । పం
చములు మాధవార్చనఁ,బాలుపడగ । ద్విజుల పక్షము సేవించె,విధువు
మధుఁడు । నఘటనా ఘటన సమర్థుఁ,డగుటవలన॥ ౧౧ ॥ సీ ॥ నీలా
ల నిశ్రేణి, నెఱివేణి సవరించి పద్మాననస్ఫూర్తి,పరిఢవించి । కుందకు
ట్మలదంత,సుందరంబు వహించి కువలయనేత్రవై,భవము గాంచి । సు
రుచిరపల్లవా,ధరరక్తిమ ఘటించి సుమగుచ్ఛ కుచయుగ,స్ఫురణమించి ।
జరఠ పలాశకాం,చనచేలము సడల్చి వికసిత కింశుకాం,శుకముదాల్చి ॥
౧౨ ॥ లలిత శృంగార భావక,ళానిరూఢి । దిశలనెల్లను వనలక్ష్మి, తేజ
రిల్ల । నలరె వలవంత లైనయకాం,తులు నితాంత । రాగ సంభ్రాంతు
లుగవసం,తాగమంబు ॥ ౧౩ ॥ సీ ॥ వనదేవతా ఘన,స్తనకుంభ సం
భృత ప్రచురకుంకుమ పంక,రుచియనంగ । సాంద్రమహీరుహా,జ్జ్వ
లకోటరోన్నట ద్భుజగ జిహ్వాంచల,స్ఫూర్తి యనగ । సంతతానంద

వ, సంత కరన్యస్త లాలిత శోణాక్ష, తాళియనఁగ । మదనశిరస్స్ఫుర,
న్మణిమయకోటీర కమనీయకాంతిసం, ఘుంబనంగ ॥ ౧౪ ॥ నలరె శుకపి
క కలరవ, కులరవాళి । శారికా నిస్వనా కీర్ణ, సారవివిధ । తరునికర
ములదీప్తిసుం, దరపుఁగెంపు । సవురు నిరసింపు సరసంపుఁ, జివురుగుంపు ॥
౧౫ ॥ చ ॥ వనయువతీ వసంతుల వి, వాహ మహోత్సవ వేళ నెమ్మదిం ।
దనరు కుతూహలంబునల, తా లలనల్ కరపల్లవంబులన్ । ఘనముగ సే
స బెట్టుటకు, గాధరియించిన మౌక్తికంబులో । యన విలసిల్లె నెల్లెడమ,
హాసుకుమారక కోరకావళుల్ ॥ ౧౬ ॥ గీ ॥ వనముగాఁగ వసంతమా,
ధవుని కొలువు । కూటమునసలరు మేల్కట్ల, గుమియనంగ । మహిత
వైభవ వనమహీ, రుహములందు । కొమరుమీరిన పువ్వులు, గుత్తులమరె ॥
౧౭ ॥ క ॥ సురుచిర వైరించ సరో । వర పికచాంభోజకైర, వవ్రాతిలస ।
త్పరిమళ కుతుకిత మదబం । భరనిస్వనమెసఁగ విసరెఁ, బవనాంకురముల్ ॥
౧౮ ॥ చ ॥ అత్తరి నిండుచాయ చిగు, రాకులచిందులు గండుకోయిలల్ ।
మొత్తముగాఁగ బారులయి, ముందట నిల్వఁగ జిల్కతాళియున్ । దత్త
రమందగా జిలుక, తత్తడిరౌతు జరాన తమ్మిపైన్ । గత్తినిదూసి పోకు
మని, గ్రక్కున డాయుచు ఢాక సేయఁగన్ ॥ ౧౯ ॥

—* భద్రాసనంబు డిగ్గి శివుండు మోహిని వెన్నంటుట. *—

సీ ॥ భద్రాసనము డిగ్గి, పైనున్న బెబ్బులి వన్నె దుప్పటిజార,
వలపుమీర । తడబడ నడుగులు, వడక నడుము మెన కలయంగ జెమ్మట,
గ్రమ్ముదేర । మోహవార్ధిని మునింగి, ముందు వెనకయు గాన కయు
ప్రమదాశ్రుల, కణము లురుల । చేతినిల్చినమాయ, దారియా త్రిపురవిదా
రిగనుంగొని, వేరెయొక్క ॥ ౨౦ ॥ మొల్లపువ్వుల గుమి పొద, రిల్లు దారి ।
దూరి కడువేగ దారిన, తోననరిగి । వెలది నచ్చటగానక, వెతలనొరిగి ॥

—* మాయమైపోయిన మోహినిని శివుండు వెదకుట. *—

చ ॥ పగడపుమోవియున్ గొమరు, పాయపు నిబ్బరపు గబ్బిగు

బ్బెలున్ । జిగితొడ లందపు న్దళుకు,చెక్కులటొక్కు నొయారి పిక్క
లున్ । నగుమొగముం జెలంగనగు,నాతిఁ దలంచుచు వంతఁగుందపే! న్జి
గురు కటారిచేఁబొడిచి,చిత్తజుఁ డిట్టుసేయు డెందమున్ ॥ ౨౨ ॥ ఉ॥
గుత్తపు గుబ్బలాడి కడ,గూర్చిన మోహవశంబు పెల్లునన్ । జిత్తజుబా
ణి కగ్గమయి,చిక్కిన మిక్కిలి యుత్తలంబుపెన్ । దత్తర ముప్పతిల్లట
ను,దల్లడవెల్లడ నోర్వలేక వె । ఱ్ఱెత్తినవాని కైవడిఁగ,నిందు ధరుండటదీ
నవక్త్రుఁడై ॥ ౨౩ ॥ ఉ ॥ చక్కని ముద్దుగుమ్మ యల,జవ్వని కులుకుల
గుబ్బలాడిమ । న్నిక్కడ నిల్పియుండెనను,నిక్కడమెల్లనె సైగచేసెనే।
దిక్కునకేగెనో యెరుగ,ధీరతినెక్కడ జూచి కందునో । యక్కట ప
చ్చవిల్తునిశ,రాహతి నొచ్చితి నేమిసేయుదున్ ॥ ౨౪ ॥ చ ॥ పొలతిరొ
నీవు పొన్నవిరి,పుప్పొడి నెప్పగు తిన్నెమీదటన్ । జెలువొంగి గుల్కు నిల్చి
నను,జేరగజీరితి కన్నుసన్నలన్ । బలుమరు ముచ్చటల్ బెరసి,భావజు
కేళినిగూడ నింతలో । నళిన దళాయతాక్షి మరు,నవ్వులకైనను డాగు
రించితో ॥ ౨౫ ॥ క ॥ అని ప్రేమ నివ్వటిలగా । ననవిల్తుని చేతిరంతు,
నకు గాక శివుం । డను వనర వెదకుచుంగను । గొనె మరుని కటారి చూ
పు,గుమ్మ మిటారిన్ ॥ ౨౬ ॥

—(※) రతనంపు తిన్నెపై బంతి యాడు మోహిని న్మఱల శివుండు గనుట. (※)—

ఉ ॥ సిగ్గెడు గుబ్బచన్నవను ని,ల్వని పైటచెరంగు రంగునన్ । బొ
క్కిలి చెంతపీడి కడ,బోయిన కుచ్చెల వామపాణిచే । జిక్కగబట్టిహా
రములు,చిక్కుపడన్ రతనంపు దిన్నెపై । నొక్కెడ గూరుచుండిమది,
నోడక వీడక బంతియాడగన్ ॥ ౨౭ ॥ ఉ ॥ కాంచిన పెన్నిధాన మెడ,
గాంచిన పేదవిధాన గోరికల్ । మించగ నింతిఁ గంటినిదె,మేలమరన్
మఱులంగనంచున । ప్పంచశరారి మోహమునఁ,బల్మరు నావగలాడిచె
ల్వారా । ణెంచగ నాడుకందుక మ,ణిప్రభ మించ నుదంచితాత్ముడై ॥

౨౮ ॥ క ॥ తరుణాబ్జపాణి వరసుం । దర హస్తతలంబుఁ జెంది, తరుణార్కరుచిన్ । గరమరుదై చూడఁగఖర । కరుమాడ్కిన్ గందుకము ప్రకాశితమయ్యెన్॥ ౨౯ ॥ గీ ॥ ముద్దు రాకేందుముఖి నగు, మొగము చెంత । కెనయునప్పుడ చూడప్పూ, చేఁదుమండ । లంబు వలెనున్నవీ కందు, కంబులింత । గణుతి సేయంగ మదికిన, కర్కజముగాగ ॥ ౩౦॥ క॥ ఈపోలతి చూపుగమిపెను । బ్రాపుగ వహించినపుడు, పాకారి మణి । శ్రీపజ్జుకీనుచున్నది । బాపురె యీకందుకంబు, ప్రతిభదలిర్పన్ ॥ ౩౧ ॥ చ ॥ ఎగసిన బంతిఁజేనొడయు, నీ వగలాడి చెలంగు పొంగుమే । నాగియల బైరి డేగవలె, నుండెడి గుత్తపు గుబ్బలప్పుడా । మొగమున కొంకకమై నెగయు, ముచ్చట చన్గవ జక్కవల్వడెన్। నెగిరి చనంగఁబో వుగతి, నింపలరె న్నళి దృగ్విలాసమై ॥ ౩౨ ॥

—❋శివుడు పొంచిపట్టుకొనగా మోహినిచిక్క యదృశ్యయగుట.❋—

సీ ॥ అనుచును జింతించి, యతను బాధసహించి మెలకువ సవరించి, మెల్లపొంచి। పట్టంగ నుంకించి, పదరాట ముడిగించి యడుగుచప్పడగించి, యాసమించి । గుజ్జు లేమావిడి, గుబురుల కరుదెంచి యనువుగాఁ దగినట్టు, అబ్జగాంచి । యొడలొంకించుక వంచి, యొకనేరుపువహించి యింతివెనుకఁ జరించి, యేమరించి ॥ ౩౩ ॥ కదిసిపట్టెను నెట్టనఁ, గాఁగిలించి । చంచలాక్షిని నప్పుడు, సంతసించి । పట్టిననునొట్టి బయలయి, పడతిలేక । రిత్తయగుటకు వలవంతఁ దత్తరించి ॥ ౩౪ ॥ క ॥ చేతగల ధనముపోయిన । యాతని చందానఁ జింత, నటమట పడుచున్ । నాతిన్ గాగిటఁగానక । భీతిల్లగ మరుఁడుగదిసి, భీకరపరుఁడై ॥ ౩౫ ॥ ఉ ॥ గర్వమెలర్పగా నతఁడు, కన్నుల వింట సుమాస్త్రములన్ వడిన్ । బర్వగ గండుతుమ్మెదల, బల్పుగునారినిగూర్చి యేయగాఁ । బూర్వపు వైరమున్దలచి, బోరన నెమ్మది బెగ్గడిల్లనా । శర్వుఁడు చింతవంతలను, సారెకు నిట్లని పల్క నయ్యెడన్ ॥ ౩౬ ॥ చ ॥ కమలదళాక్షి నిచ్చటను, గాగిటఁ

ర్పుట కల్లయయ్యెను । భ్రమయొ సుమాస్త్రమాయయొ,తరంబెఱుఁ గ గలయో నిజంబొ చి । త్తమునకుఁ గాంత గాక,మరి దబ్బరమైనను గనిపించునే । రమణి నిజంబమైననుది,రంబుగఁ గన్పడకేట్లు వోవునే ॥ ౭ ॥ చ ॥ ఎటువలె వేగువాఁడ నిఁక, నెకరూడ జొత్తును నెందు గం నా । దట వగలాఁడి కందుకము,తప్పక నాడెడుపొందుఁజూచి చె । టు దిగజారుమోము,పలుమారును మద్దొనరింపఁ జేరుచో। నటమట య్యెగా మెఱుఁగు,టద్దములోపలి చంద్రు కైవడిన్ ॥ ౩౮ ॥ చ ॥ అ వలరారగాఁ బటికి,నార్చిన గుబ్బల పైడిబొమ్మలా । గున నడయా నాసగొని,గొబ్బున డాసిన లేకపోయెనే । మనివిధి నెంతుఁ నింక,నరు రఁగఁ దియ్యని మోవియానియా। వనితను బువ్వవిల్తు రతి,వైవునఁ డని జాడలేనిచోన్॥ ౩౯ ॥ చ ॥ విరుల లకోరికాఁడు తన, విద్యను ందుగఁ బద్దువట్టియి । వ్వరి పొదలందు వేగ నలి, వేణిని డాచెనొజొ చూచెదన్। నెఱిగురి గాఁగనంచు మరి,నిల్చినచోటను నిల్వకేగియా । రుఁడు చరించె భూరికుహ,నా గహనాంతరసీమ నెల్లెడన్ ॥ ౪౦ ॥ ప్పుడు ॥ గీ ॥ మెట్టకెందొవ గరిడిలో, మెఱయునట్టి । మెట్టప్రప్పొడి ంటెలో,నెపుడు బొరలు । తుమ్మెదలజెట్టి తండముల్,గమ్ముకొనియెఁ । ఱచు ఝుంకార హుంకృతుల్, దలఁకొనంగ ॥ ౪౧ ॥ చ ॥ చిలుకలు ందుకోయిలలు,చేరికఁ జేసిన కాకలిధ్వనిన్ । గలకలమంచు డెందము , కావకలైనటుజేయఁ గేకలన్ । బిలబిలమూఁగి కేకులుగ,భీరవుఁగో కలూర శారికల్ । పలుఁరొదలన్ ఘటింపఁ జల, పట్టి మరుండు బెట్టె ోయునన్ ॥ ౪౨ ॥ క ॥ నిర్వాహము చికరూకయా । సర్వజ్ఞుఁడు దీన వృత్తిఁ,జపలాక్షినినా । పర్వేందుముఖిని దలఁచియు। ఖర్వక్రమ మో హజనివి,కారుండయ్యెన్ ॥ ౪౩ ॥

—* శివుండు మోహినిం దలఁచి దలఁచి విరహవ్యథంబడుట. *—

క ॥ అపావలడేమి చెప్పను। నాపొలఁతిన్ దలఁచితలఁచి,యుర

విరిమరువిల్ । తూపుల గ్రుచ్చుచు మతిచెడి । తూపోడువడ్ నేరఁడత
ను,తోఁ బగగొనుటన్ ॥ ౪౪ ॥ క ॥ తలమనిన చంద్రుఁడెంతయు । దల
మని తనుద్రోచిపెట్టె,దనమున్ జలమున్ । దలమిగులునట్లు గలసిన। దల
మై చలివెలుఁగు సెకలఁ,దలఁకింపంగన్॥౪౫ ॥ క ॥ మగవారు లేరటంచు
ను । తగుతన నెలుకోక విడిచి,తగుటుల జిగిమే। లగుచేల గట్టినట్లై ।
మగువ రహస్యాంగదృష్టి,మానఁబగుటన్ ॥ ౪౬ ॥ నిజ గేహము వెలు
వడెనీ । రజబాణుఁడు గదిసి సుమశ,రప్రహతులచే । గజిబిజిచేసిన ధై
ర్యము । విజవిజమై తన్నుఁకొనవి, వేకము చెదరన్॥ ౪౭ ॥ సీ ॥ మరుఁ
డు చంపకమన్నె,కరుణనన్ బ్రోవునీ కాళ్ళకెమ్రొక్కుదు,గమలపాణి।
కోపించు మరుబారి,గోటీయగాకుండనన్ గావు దండమునీకుఁ, గంబు
కంఠి । కుసుమాయుధుని బాధ,కును దాళ దిక్కుగు నాకునీ జోహారు,
నాగయాన । రతిరాజును దలంచి,బ్రతికించు కొనుము నన్ శరణు ని
న్వేఁడెదఁ,జంచలాక్షి॥ ౪౮ ॥ ఇట్టిసమయాన నన్నుఁజే,పట్టియాగి। బం
టుగా నేలుకొనిననీ,పనిచినట్టు । లూడిగములెల్లఁ జేయుచు,నుందు నెం
దు । భక్తిలోనూన నీమృదు,పదములాన ॥ ౪౯ ॥ చ ॥ చెలు వలరన్
బ్రసన్నమయి,చేరఁగరాఁగదె తళ్కులీను బల్ । జిలిబిలి చెక్కుగోరఁ
గొని,చీరఁగ నీగదె రంతుఁజేయుచున్। బలువిడిఁ గంతు మూఁకలివె,
బారులుదీరెను దాళలేనెనా । పలువగలెంచి మించుతమిఁ,బ్రాణములె
త్తవె ముద్దుకోమలీ ॥ ౫౦ ॥ క ॥ అనియిటుల నూహమిగులన్ । దన
లోన దలంచికొనుచుఁ,దమి రెట్టింపం । గనుబల్కు చిల్కుపల్కులు ।
విని వనిత యెలుంగులనుచు,వేడుకఁ జనుచున్॥ ౫౧ ॥ క ॥ శారికలరో
దలు వినియె । య్యారియె చదివెడి నటంచు,నచ్చటికరుగున్ । మీరునవ
లతికఁగని శృం । గారిణిఁగా నెంచి గ్రుచ్చి,కౌఁగిటఁజేర్చున్ ॥ ౫౨ ॥
గీ ॥ ఇత్తెఱంగున వనమునం,దెల్లభ్రమసి । తిరుగఁగల చోటులెల్లను,ది
రిగి తిరిగి । యరసి కలకంఠిఁ గానక,యలసిసొలసి । చూడ్కినిగుడిం

చి దిక్కులు, చూచుచుండ ॥ ౫౩ ॥

—(*) శివుఁడు లేమావిగుబురులందు తూఁగు టుయ్యేల నూఁగు మోహినిం గనుట. (*)—

క॥ అత్తఱి వీనులవిందై । యుత్తమ మధురతర నాద, మొకటరుదెంచెన్ । జిత్తజ విరోధికిని నిజ । చిత్తంబమృతోపమాన, చిత్రగఁ జెందన్ ॥ ౫౪ ॥ ఉ ॥ చల్లని వాసనల్ మిగులఁ, జల్లెడు తెమ్మెర తేరఁ డెక్కి పెన్ । నల్లని చెఱుకు విల్లుఁగొని, నాయమె పువ్వుల కోలవేసినీ । వల్లె సునజ్ఞులన్ దరిమి, యేఁచఁగ నైఁచక పంచబాణమే । యుల్లసిలంగ నిల్పియుఁక, నొక్కట పుణ్యము నీకు గల్గెడిన్ ॥ ౫౫ ॥ ఉ ॥ బల్లిద పంచబాణ యినుఁ, బ్రార్థనఁ జేసెద నాటివైరమున్ । గొల్లపడంగఁ గూయుఁగతి, గొబ్బున ఝూంకరణ న్నిశిఁదముల్ । నల్లని మూఁక గాఁ గదిసినన్, మది జగ్గిలి భీతుఁడయ్యెనా । తెల్లని వేల్పు గావు మతి, దీనుఁడు నిన్ శరణంబు వేఁడెడిన్ ॥ ౫౬ ॥ మ ॥ అనునమ్మంజుని నాదము న్మదికిన, త్యంతంబు సంతోషసం । జననంబౌటను వంతకొంత నిలువన్, సర్వజ్ఞుఁడవ్వేళని । ట్లనుచున్ జింతన జేసెనీ మధురవా, క్యంబెన్నగా మీఁదటన్ । నెనరుప్పొంగఁగ మించి పల్కెనివివ, ర్ణింపంగ నెబ్బంగులన్ ॥ ౫౭ ॥ క ॥ కాదేని యిట్టి పరిపూ । ర్ణాదరము వెలఁగ బట్టకున, తఁడెవ్వఁడును । ర్వ్యాద గలవాఁడు కానీ । నాదము తెఱఁగరయకుండ, నాకుఁదగు నే ॥ ౫౮ ॥ క ॥ ఆనియా నాదమువచ్చిన । యనువగు పథమరసి నడిచి, యటఁగనెఁ దరుణిన్ । బెనుపగు గపురపుటనఁటులు । గొనబౌ లేమావిగున్న, గుబురుల నడుమన్ ॥ ౫౯ ॥ మ ॥ మగఱారంగు మెఱుఁగు కోళ్ళు జిగిస, స్మర్దంబు గావించుబల్ । పగడంపున్ లతలానఁగా మృదులమా, పర్యంకమున్నల్గిమె । చ్చుగ బంగారపుఁ దూఁగుటుయ్యేల కడన్, సమ్మోదినై యూఁగుచున్ । దిగువన్నెట్టిన కాళ్ళ మెట్టియలు నం, దెల్ దిందిమన్ బ్రామోయఁగన్ ॥ ౬౦ ॥ సీ ॥ నిగిడెడు మెయిచాయ, గగనభాగము హాయఁ

బాగరు తేఁటులు కొప్పు, పూలమ్రోయ । కులుకు గుబ్బలజాడ, కులుకు కొనసియాడ బంగారుపైఁటచె, ఱంగుజార । నొయ్యారియాతాగ, యుయ్యాలలోనూఁగఁ దమిలేచి బాలేందు, ధరుఁడుచూచి । పోయినప్రాణమ, ప్పుడుమళ్ళి చనుదెంచి యొడలునగాంచిన, ట్లుత్సహించి ॥ ౬౧ ॥ కంటి నారొర మజ్జయా, కలువకంటి । పలుకు ముందర నేగంటిఁ, బచ్చవింటి । బోయ కడగండ్లు విడనొంటి, పూవుపొదల । నొంటిగా నేలుకొననిలఁ, గంటిమంటి ॥ ౬౨ ॥ ఉ ॥ పొన్నలనీడ నన్ను మరి, పొందికతోడను గూడ వేగచే । సన్నలుగూడ పిల్చునొకొ, చానటుబిల్వక పోయెనేని యే । నెన్నివిధాలనైనఁ దమి, నీవలనన్ నవలం జనంగనీ। కున్నతిగబ్బిగుబ్బ లెద, నూనగ బిగ్గనఁ గౌఁగిలింపుదున్ ॥ ౬౩ ॥ క ॥ అనితనలోపల మఱియున్ । బెనఁగొనగాఁ గోరుక్రొలపుడు, పేర్చినమమతన్। గొనకొని యిట్లని పలుకన్ । గనుజొచ్చెన్ శివుఁడు మోహ, కౌతుక మతియై ॥ ౬౪ ॥ గీ ॥ విరుల సరమైన యెడలన, వ్వాలఁదినన్ను । హెచ్చిమెలపున శిరసావ, హించుగాదె । అల్ల పైఁట చెఱంగునే, నైతినేని। కలికి తనకుల్కు గుబ్బల, గప్పుకొనదె ॥ ౬౫ ॥ చ ॥ నెలకొను పచ్చకప్పురము, నేనయినన్ ననుజూచి ముద్దయ । చ్చిలుకలకొల్కి సమ్ముఖము, చేసిటురమ్మని చేరఁజీరితా । మలయుచు నోరునిండగల, మాటల తేటలగారవించుని। చ్చలు నిటువంటి పుట్టుకల, చందము నొందని బేలనైతిగా॥ ౬౬ ॥ ఉ ॥ ఐనను నిప్పుడేమి కొద, వామె నదెల్ల గణించ కెంతయున్। మాని మదీయమైనబలు, మాయతనంబునఁ బోయిచెంతకు। మ్మానినిసిక్కఁగిటక్ దగులు, మాడికి నుపాయముఁబూని తుంటవి । లూని జయింతునింతకడ, గాంచిన యీడిగముల్ ఘటింపుచున్ ॥ ౬౭ ॥

—* తూఁగుటుయ్యేలనుండి మోహిని తొలఁగి చనుట. *—

మ ॥ అనుచున్ జప్పుడు జేయ కొయ్యనను నె, య్యంబొప్పగాఁ

గొంచి మె । ల్లనగా డాసిన చిల్వతాళి వగలె, ల్లన్ గళ్కి శ్రీఁగంటుజూ।
నవై యుండెలు ఘల్లనంగ నపుడా, శృంగారి యయ్యాలడి । గ్గనగాఁ
గాకి భయప్రకంపిత కురం, గప్రక్రియన్ బాఱుచున్ ॥ ౬౮ ॥ చ ॥ ఘు
ఘుగ మేనివాసన గు, బ్బులొత్తిన దృష్టికి గోచరంబుగా । మగువ దొ
ంగి పూపొదల, మాటున డాగిన శంభుఁ డత్తఱిన్ । జిగిదగు తూఁగు
టుయ్యెలను, జెట్టుగ దానికి జేరువైనయ । ప్పగడపుఁదీఁగెఁ జేన్ గని వి,
స్నత నిట్లను మాటిమాటికిన్ ॥ ౬౯ ॥ క ॥ నీపైని గూరుచుండెను ।
పుల నట్టాలభాగ్య, వైఖరిచాలా । నీపాలం గలదిపుడో । హెూవై
యయ్యాలవేయు, యుక్తులిఁ కేలా ॥ ౭౦ ॥ గీ ॥ పడఁతి కర పల్లవంబులఁ,
ట్టెమిమ్ము । నేమి తపమాచరించి మీ, రెదిగినారొ । సుకృతమెల్లను
పాలి, సొమ్ముకాఁగ । తీరె నౌరౌర పగడంపుఁ, దీఁగెలార ॥ ౭౧ ॥ గీ ॥
వెలఁది నిన్నిట మూర్కొనె, విరులసరమ । సుమనసులకైనఁ దరమెసిన్,
స్తుతియొనర్పఁ । బుణ్యతర వాసనలు మీకుఁ, బుట్టినిల్లు । గాఁగ విధివిధి
యించుట, గలదు మొదల ॥ ౭౨ ॥ క ॥ అని చెలిమును గుప్పనదూఁగి । కిన
ఛాలుగ రాలి దిగువ, గీల్కొను సరులం । గన చన్నుల నలఁదినవం ।
ధనవుం బొడలెత్తికొనియుఁ, దద్దయు బ్రేమన్ ॥ ౭౩ ॥ క ॥ విరహజ
తాపము మిక్కిలి । భరమాటను విరులసరులు, పలుమఱునత్యా । దర
మున మూర్కొనుఁ గనుఁగవ । నిరవందఁగఁ జేర్చువంత, నెంతయు వ
గచున్ ॥ ౭౪ ॥ క ॥ చెలువగు గంధపుపొడి కర । తలమునఁ గొని యొ
డలఁబూయు, తరుణి పదములన్ । నెలసిన లత్తుక నెత్తుక । తలనిడి కొ
ను మమతగదుర, తాలిమి చెదరన్ ॥ ౭౫ ॥ సరసత పూలచేత కొను,
శంకరు పొంకముఁ జూడనొప్పెఁ బ । ల్మరుమరుతోడి చివ్వకయు, మా
మఱలయంగఁ గడంగునట్లుగాఁ । గరకరినై లతాంగి మయి, గంధము
మేన నలందు చందమా । స్మరశర కోటికిన్ మిగుల, మాటుగ వాల్చిన
జోడుగాఁదగెన్ ॥ ౭౬ ॥ క ॥ అట్టిమెడఁ దనకు నెట్టుగ । నెట్టికొనన్

బుట్టినట్టి, నిరుపమ తమకం। బుట్టు పడఁ బడఁతి యడుగులు। మెట్టిన మెడ జాడఁబట్టి, మెల్లన జనుచుక్॥ ౭౭ ॥ చని మనంబున నిట్లని వితర్కించె॥ ఉ॥ ఎన్నఁడు దాని జేరుదునొ, యిఁపుదలిర్చు పదంబులొత్తఁగా। నెన్నఁడు దాని తళ్కుగము, లీనెడు చెక్కుల ముద్దొనర్తునో। యెన్నఁడు దాని గుబ్బగవ, నిగ్గక బిగ్గన గౌఁగిలింతునో। యెన్నఁడు దానిఁ గూడి మెల, యించి రతి న్మరు గొల్వనేర్తునో॥ ౭౮ ॥ గీ ॥ అని వితర్కించి యిట్టులా, హరుఁడు మోహి। నీవిలాసంబు మది నెంచి, నెనరుమించి। యల చరాచరములఁగాంచి, యడుగఁ దొడఁగె। ముద్దులవధూటి తమి మనం, బునను నాఁటఁ॥ ౭౯ ॥

—※ శివుఁడు చరాచరంబుల మోహినీజాడ నడుగుట. ※—

సీ ॥ తిలకంబులార స్త్రీ, తిలకంబు మదసింధురములార మత్తేభ, రాజయాన । రాచిల్కగములార, రాచిల్క భాషిణి పద్మసంఘములార, పద్మపాణి। లికుచ సంతతులార, లికుచస త్కుచయుగ కుందబృందములార, కుందరదన । భ్రమర నికరములార, భ్రమర మేచకకచ హరిణ సంహతులార, హరిణనయన ॥ ౮౦ ॥ సరసిజములార లావణ్య, సరసి సరసి । దీఁగెపొదలార మరువంపు, దీఁగెఁబోఁడి। కనకతతులార త్వన్నైస్త్రి, కనకగాత్రి । గనరె మీర లెందైనఁ, గానలోన॥ ౮౧ ॥ క ॥ విడఁబడె కనరే యనికను। గడకడ్డైనవారిగ, చు పలుకఁగలక్। నడుగుచు నడుగులు తడఁబడ। జడముడిగల వేల్పుమిగుల, సడిసన్నతగక్॥ ౮౨ ॥ క ॥ దశదోహదంబు గాఁగను। దశగల్గిన భూరుహముల, దారిగని మహా । దశగల్గినట్టు లగునా । శశిధరుఁడి ట్లనుచుఁ బలికె, సత్ప్రియ మెసఁగక్॥ ౮౩ ॥ సీ ॥ సకియ నిన్నంటెనా, సహకార భూరుహ చంద్రాస్య నగెనకే, సరము నిన్ను । కనియెనా తిలక సిక్, గాంతాశిరోమణి గానంబుచేసెనా, కల్కియిచట । ప్రియకవృక్షంబ యా, ప్రియురాలి మొగసిరి గాంచనీ కొదవెనా, కాంచనంబ । అతివ యధరసుధ, నాని తే వకుళంబ

యువిద మెడదనున్న,నొప్పమిగిలి ॥ ౮౪ ॥ తేకురంటక యాబోటి,యా స్థలమున । తన్నెనాసిన్న శోకంబ,తలిరుబోడి । వనితయూర్పులవా విలి,వన్నెగంటె । కన్నెపలికిన పూచితే,కణికార ॥ ౮౫ ॥

—※మోహిని వనదేవతాస్త్రీలతో వనవిహారంబు సేయుట.※—

క ॥ అనిపలుకుచు జవ్వనిన । వ్వని వెదకుచుఁ జనుచునున్న,వల పులు గులుకఁగ । వనివేలుపు టింతులతో । వనగుహాముఖి యెదుటఁగల ర,వధ్వని చెలఁగఁగ ॥ ౮౬ ॥ ఉ ॥ ఆమనీ వీమగానయిన యిట్టివి యీ వనమమ్మలారయూ । మామిడి తియ్యమామిడిది,మాది ఫలంబన మాది గాదుపో । మ్మా మరియాదయుంచుఁ బలు,మాఱును నాగ్రహమేల నీ కు గో। మ్మా మరులౌ ఫలంబులక్ర,మంబు లెఱుంగని తెల్వి బుద్ధితోఁ॥ ౮౭ ॥ ఉ ॥ కెంజిగురాకు గిల్లకువె,క్రిందటనల్లదె మంచివాసనల్ । రం జిలు మల్లెపూలగుమి,రాజనిభానన చూచితేమరి। మంజులమైన తేనియ క్ర,మంబది రా మదిరాక్షితీయుమీ । కుంజముజొచ్చి వేడుకలు,గూడఁగ గోరిబుదమేను నీవిటఁ ॥ ౮౮ ॥ సీ ॥ గొప్పలౌ ముత్యాల, కుప్పలట్లున్న వీ యిప్పపువ్వులు మీర,తేరరెమె । బంగారు ముద్దుల,భంగినీ నిమ్మపం డ్లున్నవి చూడరే,కన్నెలార । గోరంట విరులుమీ,గోరంటబోకుఁడీ పో రంటుకునుచాల,పొలఁతులార । అదిమికొంటిరి పువ్వు,లన్నియు వడినెం త హంతలే మీరలో,యతివలార ॥ ౮౯ ॥ యానెమ ముచ్చటలెచ్చన,వ్వ నములోన । నెలఁత మెలపోఁట వేల్పుగ,న్నెలనుగూడి। క్రొన్ననలుగ్రో సి యుప్పుమ,వన్నెలాఁడి। మెలఁగి శివ్వుమ్రోల కొన్నిచి,న్నెలనటించి॥

—※ పుష్పలందికోయు మోహినిని శివుండు కనుట. ※—

ఉ ॥ అందని మ్రానికొమ్మ కొన,నగ్గలికఁ సెలగోలనొంచిచే । నందుకొనం గడంగునెడ,నాదట పైఁటచెఱంగు జారఁగాఁ । గ్రొందళు కు న్మెఱుంగు జిగి,గులుకుల సిబ్బెపు గబ్బిగుబ్బలఁ । బొందగు నారు తీరునను,పొకిలిజూపు పురారి కేర్పడఁ ॥ ౯౦ ॥ చ ॥ అటువలెఁ బె

కుఱ్ఱ రీతు,లలరారఁగ నవ్వని జారుపైటతోఁ । జిటిపొటి చెమ్మటల్ దొ
లఁకు,చెకుఱ్ఱలతో నెలతేటి రంతుచే । నటునిటు మోరమోమిడ వ,
యారముతో నొకపొన్న గున్నచెం । గటమయి నేదదేర్చుకొను,కాం
తఁ గనుంగొని శంభుఁడుబ్బుచున్ ॥ ౬౨ ॥ ఉ ॥ వీఁకఁ దృషాతురుండు
చలి,విఁదరఁ జెందినభంగి వొద్దుగా । నాఁకలిగొన్న యాతఁ డమృ,
తాన్నముగాంచిన యట్లుగాఁగఁ దా । నా కలకంఠి సుందరికి,గ్రక్కు
నఁబోయి కరాబ్జయుగ్మముల్ । చేకొని మోడ్చి యిట్లనియెఁ,జిత్తజబా
ణనితాంత వేదనన్ ॥ ౬౩ ॥

—※ శివుండు మోహినితో దన మనోవ్యథఁ జెప్పుకొనుట. ※—

సీ ॥ సన్నిధిజేరిన,సతి జగన్మోహిని రమణీయ లలితాంగ, రాగ
కలిత। మైననీ కుచములు,నలరు వక్షఃస్థలి దయజొచ్చి యధరామృ, తం
బొసంగి । నన్ను వేడుకతోడ,మన్నింపు నీచిత్త మిప్పుడు పలుకనే,నిం
క వెఱతు । నీకటాక్షంబింతె,నేపలుమాఱును దెలుపఁగా వెలసిన,తెఱఁ
గులేదు॥ ౬౪ ॥ నీకుమ్రొక్కెద నీవేళ,నీవు నాదు । నేరముల నెంచఁబో
కుమో,నీరజాక్షి । నీరజాస్త్రుండు పగవాఁడు,నిన్నెనమ్మి । నాఁడ నను
చును గట్టువి,ల్కాఁడు మరియు ॥ ౬౫ ॥ శా ॥ హారాళంబగు బాళిఁ
దాళుకొనలే,కేనింత చింతింపగాఁ । జేరంజీరవు గారవింపవుదయన్;
జేపట్టవింతేనటే । నేరంబెంచి మరుండునన్ బొదువగా,నీకింత సంతో
షమా । యీరారాపులు మాని యేలుకొనవే,యేమే జగన్మోహినీ ॥
౬౬ ॥ చ ॥ అని మరియున్ శివుండు,ప్రియ మారఁగ నిట్లను ముద్దుమీరు
న । కనకనక సుగాత్రితోడఁ,గలకంఠిరో నీ నుదురన్న భంగిమై । ద
నరుట బాలచంద్రుని,మ్ముదంబున గన్గొని ప్రేమమించనే । ననవరతంబు
మెచ్చొదవు,నట్లుగ నిన్ శిరసావహించితిన్ ॥ ౬౭ ॥ క ॥ కులుకులు గ
ల నీనడతో । గలహించునొ యనుచుగాదె,గంధ గజేంద్రున్ । బలుగ
ర్వ మడఁచి వైచితి-। చెలువా దయనేయరాదె,చిత్తంబలరన్ ॥ ౬౮ ॥

క ॥ అలనా నీచూపుల బెళు । కులు గలవని ప్రమదమెసఁగఁ, గోరిక మి
గులన్ । గలవాఁడనగుచు వేడన్ । బలుమరుఁ జేపట్టియున్న, భావము
గనవే॥ ౯౯ ॥ క ॥ నీవాఁడ నీదు దాసుఁడ । భావజ విరహాగ్ని పాల, బ
డకుండఁగనన్। గావుము తమి నిలుపఁగ లేఁ । గావున నీకౌఁగిలిచ్చి, గా
వుమనన్నన్ ॥ ౧౦౦ ॥ క ॥ తలయెత్తుము మాటాడుము । చెలియి
క్కడ చాటుమరుగు, చేరిక పొదలో । పలఁగూడి మాడి వేడుక । సలు
పగ నెళవిందు రావె, జాగేమిటికే ॥ ౧౦౧ ॥ శా ॥ మౌనంబున్ దొలఁ
గించి ముద్దుగులుకన్, మాటాడవే కోమలీ । నేనీలాగున నాసపడ్డ న
ను మ, న్నించంగ రావేమె యిం। పునను గౌఁగిటఁ జేర్చుకోఁగ దవెయం,
భోజాస్య యెచ్చోటనే । గానన్ జూచియు నిన్నువంటికఠినా, కారిన్
జగన్మండలిన్ ॥ ౧౦౨ ॥

—※ శివునికి మోహిని కనంబడి మాట్లాడి మఱల మొఱంగుట. ※—

మ ॥ అనియీలాగున మోహమగ్నునిపుణో, ద్యద్దీన భాషాప్రవ।
ర్ధనుఁడై భంగపడంగ శంకరునితో, రాజాస్య వల్కన్ మనో । జుని
సాధించిన నీకు మోహమెటులై, సాకల్య మదిన్ లోకమం । దునన
న్నీవాక భామగాఁదలఁచి యెం, తోవంత చింతించినన్॥ ౧౦౩ ॥ క ॥
వద్దికయాదునె నీదగు । గద్దరియా హృదయశుద్ధి, గట్టిగ నేసున్ । బద్ధు
న శోధింపకనని । ముద్దియ యంతటనె మాయ, మగు బో ... నచోన్ ॥
౧౦౪ ॥ క ॥ కళకళ మందుచు దిక్కులు । కలయగ నలుగడలు జూచి,
కానక మదిలో । పలఁ జింత సేయునంతన్ । గొల నొక్కటి గానఁబడి
యె, గొబ్బున నపుడున్ ॥ ౧౦౫ ॥

—※ శివుండు జలక్రీడలాడు మోహిని నొక్కచో మఱలజూచుట. ※—

వ ॥ ఇట్లమ్మోహిని సందర్శనోత్కంఠుండగు నీలకంఠు ...
వళ దేహకాంతిచ్ఛట లుభయపార్శ్వంబుల వైచు చామరం ...
న్మకుట చంద్రమండలంబు మండిత పుండరీకచ్ఛాయా సముద ...

ప్పఁ గాండ వేదండ ప్రకాండంబులు గజాంతర్లక్ష్మిగాఁ దరంగ మాలిక లు తురంగావళీక్రమంబుగా తటీనికట ఫేనవితానంబులు శోభమానదు కూలంబులుగా నీరమానుష కుమారులు సేనా పరివృతంబుగా కల్హా రాంతర పరాగ పటలంబు వాసనావాసిత చందన చర్చగా కాంచనకం జ పుంజ మధ్యరంజిత కింజల్కదీప్తి నీరాజన దీపికా శిఖా విభాసమా నంబుగా మకరంద రసాస్వాదన ప్రమోద భృంగ సంఘ ఝంకారంబు వందిమాగధ బృందగాయక సందోహ పఠిత గద్య పద్య మంగళ సంగీ త భృంగీకృతంబుగా సముచిత నిజజీవనాసక్త దిగంతరాగత ద్విజ ని నాదంబు లాశీర్వాదంబుగా నొక్క సరోవర సార్వభౌమంబు తత్పూర్వ భాగంబునఁ గనుపట్టి తత్తటంబునందొక్క చిత్రపటంబుండుట దోఁచి న మిక్కుటంబైన దిటంబు వ్యాత్పటంబునఁ బాటమరిల చెంగటికిం బో వు నిటలాంబకుదృష్టిపథంబున నక్కుటిలాలక జలక్రీడా సంరంభయై ॥ లయ ॥ సోలుచు సరోజములు దాలుచు పరాగముల రాలుచు రథాం గివలె వ్రాలుచును గేళిఁ । దేలుచు మృణాలములఁ జీలుచు మరాళము లఁ దోలుచుదరిఁ లతల వ్రేలుచును బాళిఁ । బ్రేలుచు ఖగార్భటులఁ దాళుచు మిళిందములఁ దోలుచు మరందములఁ గ్రోలుచును హేళిఁ। గ్రా లుచుఁ గొలంకుఁ బొరిమాలుచు జలేభమనఁ జాలుచు సుధారుచుల నే లుచుఁ జెలంగెఁ ॥ వ ॥ ఇట్లు జలక్రీడలాడుచు సుమరీచియుంబోలెఁ దే జరిల్లు నమ్మానినులాఁడి నవ్విటచూడామణి హర్షితుండై చు॥ ౧౧౦ ॥ గీ॥ జలములోనున్న దింతివ, స్త్రంబులేక। చిక్కె నెక్కలికత్తెనా, చేతనిప్పు। డెక్కడికిఁబోవ నీనింకని, కల్కికిని । బట్టుకొనియెదఁ గాకని, పటుజవ మున ॥ ౧౧౧ ॥

—(*) జలకంబాడుచుతటి నీవు రావలదని మోహిని శివుని వారించి కన్నాకుంగుట. (*)—

క ॥ కొలను వడిఁజొచ్చి విరహ । జ్వలనం బినుమడిగ వేగ, వ

చ్చెదు శివునా । కులుకుల గుబ్బెతకనుచున్ । బలికెన్ భ ంరా కుర ా కు,
భర్గాయిటకున్ ॥ ౧౧౨ ॥ గీ ॥ కోకరేకున్న తఱివచ్చి, కాకుసేయు ।
నీకు ధర్మమె నిలునిలు, రాకటన్న । దానివినినిట్టి దీనిచి, త్రంబునాదు ।
పైనహత్తిన యదిమనో, భావమునను॥ ౧౧౩ ॥ గీ ॥ కాన తమకింపనే
లని, కలుగువంత । చింతయంతయుఁ బాయంగ, శివుఁడు వేడ్క । సరసి
వెలువడి యరసియా, సరసిఁ బెరసి । కలుగు పాదదండఁగనుచాటు, గాఁగ
నుండ ॥ ౧౧౪ ॥ గీ ॥ కోకగట్టంగ నిప్పడే, కొలనువెడలి । వచ్చి వ
చ్చిన మచ్చిక, మెచ్చునన్ను । రతులగలయను మాయుత్త, రంబులిచ్చె । న
న్న తలయెత్తి చూచెన, వ్వన్నెలాఁడి ॥ ౧౧౫ ॥ క ॥ మటుమాయలాఁడి
యపుడం । తటిలో నెటుబోయెనో, సుధాకర ధరుఁడు । తఱటహర్ష
ము హృత్తటమున । దిటముగ నెలకొల్పియుండి, తిన్నఁగ మఱియున్ ॥
౧౧౬ ॥ గీ ॥ తిరుగ కొలనివంకఁ, దెలియంగఁ గనుగొని । కలికి లేక
యున్నఁ, గలకగదిరి । దిగులు చొరఁగ మదికి, దీనతవాటిల్లఁ । బలువరిం
పఁజొచ్చె, బహువిధముల ౧౧౭ ॥ ఉ ॥ అయ్యయొ మాయలాఁడి వగ,
లారసియున్ దెలియంగలేకనే । చయ్యన మోసపోతి నెటు, జారెనో
కానన కానలందునే । నెయ్యెడఁ గందు ముందువలె, నెంతటిభాగ్య వి
హీనుఁడన్ సుమీ । తొయ్యలి యింకఁజిక్కునె మ, తుల్ సెడువారికి నే
ర్పుదక్కునె ॥ ౧౧౮ ॥ సీ ॥ ఆకన్నులవిలాస, మాచన్నులబెడంగు లా
తళుకుచెక్కుల, చందచంద । మాటక్కు లానిక్కు, లయ్యారజపుమా
ట లాపాట లాయాట, లాయొయార । మాయొడ లాతొడ, లామిటా
రంబును కన్నులగట్టిన, ట్లున్నదిప్పు । డెక్కడ నేగాన, నీ విరహాంబుధి
నేతెప్ప కడతేర, నీదగలను ॥ ౧౧౯ ॥ నీవియోగాగ్ని నేమిట, నింక నా
తున్ । నింక నెక్కడ గనుగొందు, నింతినసుచు । కడఁగి దిగజారుచు
న్నయ, కన్నునీరు । గోటఁ గడమీటుచునువచ్చి, కుధరధన్వి ॥ ౧౨౦ ॥
క ॥ కాసారతీర సైకత । భాసురసు స్థలమునందు, బహులంబగుచున్

భాసిల్లుచున్న పుప్పొడి। రాసులకడ వ్రాలి నేల, రాగంబడరన్ ॥౧౨౧॥

— ※ విరహాగ్నిచే శివుండు పవనాదుల దూషించుట. ※—

క ॥ మరులున బొరలుచుఁ దెరలుచుఁ। బరిపరివిధములను దైన్య, భాషణలీలా । పరుఁడై విరహానలమున । విరవిర పుప్పొడుల కడను, వెతఁబడునపుడున్ ॥ ౧౨౨ ॥ క ॥ తావుల కమలాకరముల। తావుల తావలముగల్గి, తావలముగఁచున్ । బ్రోవుల చెలువల వలువల। ప్రోవులలిన్ జెలఁగి మలయు, పున్ గాడ్పమరున్ ॥ ౧౨౩ ॥ గీ ॥ చిఱుతమారుతమునఁ జెదరిపుప్పొడిపైని। బడఁగ మిడుఁగుఱట్లు, బగ్గుమనఁగ। మెట్టకెందొవజిగి, చుట్టిన దావాగ్ని । కరణిమిగులభయము, గడలు కొనఁగ ॥ ౧౨౪ ॥ క ॥ కలహంస నినాదములున్ । బలుతుమ్మెద రొదలువివిధ, భంగులవేడిన్ । దలకొనినవాఁడి శూలము । లలరన్ జెవులందు నాటి, నల్లై మఱియున్॥ ౧౨౫ ॥ గీ ॥ తల్లడిల్లుచుండి తామరమొగ్గలు। తరుణి గుబ్బలనుచుఁ, దత్తరించి । చూచి కాకయున్న చోనుస్సు రనుచును । జాలనుమ్మలించి, జలదరించు ॥ ౧౨౬ ॥ క ॥ కలువల గనుకొని కన్నియ । కలికి విలోచనములంచుఁ, గడుహర్షించున్ । బలుమరు నవిగాకున్నను । వలవలఁ గన్నీరునించు, భ్రమఁబలవించున్ ॥ ౧౨౭ ॥ క ॥ ఈలాగు వగలఁ గుందుచుఁ । జాలింబడి మలయపవనుఁ, జందురు మదనున్ । కైలాసపతి దలంచియు । హేలాగతి నిట్టులనుచు, నెంతయుఁ బలికెన్ ॥ ౧౨౮ ॥ గీ ॥ నిన్ను మేఁతగొనిన, పన్నగమ్ములవల । యాముగఁ జేసిపెట్టి, నట్టిమేలు । మదిని దలఁపకీవు మందా, నిలుఁడనన్ను । సుడిసి వేడిగాఁగ, సోకఁదగునె॥ ౧౨౯ ॥ క ॥ మలయ నగంబున విషధర । కులములతోఁ గవిసిమనిన, కుత్సితమతినీ । వెలమి నుపకార మెఱుఁగుదె। మిలమిల నిను పాముగఱచి, మ్రింగదె పవనా ॥ ౧౩౦ ॥ గీ ॥ అనుచుఁ జంద్రునిజూచి యిట్లనియె హరుఁడు । తెలుపు నలుపున నావలెఁ, దేజరిల్లి । సోముఁడనిమించ దిశలసం, స్తుతివహించ । భూరికరముగ మ

చ్చిరో,భూషణముగ॥ ౧౩౧ ॥ మ ॥ వలనొప్పన్ ధరనోషధీ పతిగనిన్, వాక్రువ్వంగాఁ జంద్రకే। వలమున్నే శిరసా వహింప కుటిల, త్వప్రక్రియన్ నీవుమఃన్ । దలయేర్చ్మాన్నవకానినీ యస్మృతహ, స్తంబెల్ల బోకార ము। క్కీలి గావింతురె మన్మథ జ్వరము దు,ష్కీడన్ గురుద్రోహివై ॥ ౧౩౨ ॥ మ ॥ జనకుండప్పల భంగపాటుఁబడఁ బ,ఙ్కంబొక్కటన్ లేకము । త్రుని వృద్ధ్యాశనుడాగి కన్పడకత,ద్రూపావసానంబునం। దును వేవేగను డెల్విచొప్పడఁగనున్,దో తెంచి మిన్నందు నిన్। గనితమ్ముల్ తలవంపనుందువు మృగాం,కా యుగ్ర చూడామణీ॥ ౧౩౩ ॥ క ॥ ఇల దోషాకరుఁడనఁగా । కలగన్ సారంగధరుఁడు,ఘనుఁడననొప్పే। రెలమినిడి శేఖరంబుగ । నిలిపితినవి తలఁచ కెంచ,నీకౌనె శశీ ॥ ౧౩౪ ॥ క ॥ అనిమఱియు మదను మదిలో। ననఘుఁడుగుఱి జేసి పలికె,నా రామా రా । మును నన్ను నీవెఱుంగుదు। విను మధికులతోడి పగ వి,పకుల కగునే॥ ౧౩౫ ॥ సీ ॥ కూటువగుంపుల,పోటునమ్మ కమునీ వెరుఁటరూపయి నిల్వ,వెపుడు మదన । ద్విజుఁడనుమాత్ర మే,విధుఁడు సంధ్యలయందు నియమంబు గనఁడువ,ర్ణింపుమదన। పల్లవాస్పదవృత్తి,బరఁగు వసంతుండు సతముగానుండ డె,చ్చరిక మదన । మూలకునొదుగుపా,ములనోరఁబడిసుకుగ్రీ మలయానిలుండు చం,చలుఁడుమదన ॥ ౧౩౬ ॥ వీరలు నుమఱి చండాల,వృత్తిగురుఁ । బొడిచి తినువారు కలుఁద్రావఁ, బోవుసల్ల । మూఁకలునుగూడ పలుమారు, మోహరించి । వచ్చెదవు చేటుపాటగు,వలదుమదన॥ ౧౩౭ ॥ గీ ॥ శివ్వుఁడు కాముకుఁ డనుమాట, చెల్లకుండ । సగము దేహంబొసంగితి,నగజకేను । నదిగణింపక నీవున,న్నలచుటదియు। చలమొ ధా మారహాస్యంగ,నవన మదన॥ ౧౩౮ ॥ చ ॥ వినుమిదె మోహినిన్ గదిసి, వేడుకతోఁ గుచదుర్గ యుగ్మము। య్యంగొని కైవసంబయిన,యంతనె చిక్కిన మధ్యదేశమున్ । గనికటిసీమకున్ మిగిలి, కామితమౌ రతిరాజ్య మేలుచో । ఘనమగు మో

హాపుర్ బలిమి, కల్మిని నేనును నిగ్రహించెదన్॥ ౧౩౯ ॥ గీ॥ అనుచు లేచుచుఁ బొరలుచు, హాయటంచు। నట్టె బయాలాలకించుచు, నదుగొ కాంత। యనుచు భ్రమగొని కౌఁగిట, నదిమికొనుచు। నువిద లేదన్న నడలుచు, నున్నయప్పుడు ॥ ౧౪౦ ॥

—* మోహిని శుకరూపంబునవచ్చి శివునితో మాట్లాడుట. *—

క॥ ఆమాయలాఁడి చిలుకై। యామన్మథు రిపునికడకు, నతిశీఘ్రమునన్। దామెరసివచ్చి పలికెడి। నీమాటికి వగలబొగల, నేటికిరుద్రా॥ ౧౪౧ ॥ ఉ॥ బాలికఁ జేరి వేగ మరుఁ, బాళి విరాళినిగూడి మాడియే। లీలనునైన నీవు తర, ళీకృతలోచన నాత్మ కింపుగా। నేలెదు నట్లుగాఁగ నగు, నేమిటికీవగఁ దల్లడిల్లగాఁ। జాలిఁ బడంగనిట్లు దివి, జప్రచయంబు వినంగ నవ్వదే॥ ౧౪౨ ॥ గీ॥ అనిన నమ్మాయ చిలుకతో, నభవుఁ డెలమిఁ। బలికె నన్నులయించి పెన్, భ్రమలముంచి। పోయినటువంటి బంగరు, బొమ్మ కొమ్మఁ। గూర్ప వేముద్దు పలుకుల, గులుకుచిలుక॥ ౧౪౩ ॥ క॥ నాపాలి భాగ్యదేవత। వై పొలుపుగ వచ్చినావు, హంసగమనతో। వై పలర గూర్పనీవే। ప్రాపుసుమీ తనకుఁదీపు, పలుకుల చిలుకా॥ ౧౪౪ ॥ క॥ చిలుకలకొలికిని గూడక। చిలుకా యెడమైన మరుఁడు, చిలుకల ములుకుల్। చిలుకంగఁ జిలువతాళికి। జులుకన్ బ్రాణములువెడల, జూమన్మేనన్॥ ౧౪౫ ॥ క॥ అని ప్రియము గులుకఁ దనుబలికినముద్దుల పలుకుచిలుక, క్రియగులుకనగ। కనఁ దళుకు కలికిగల చక్కన యనువుగఁ జిలుకసూప, గిరిగొను తమితోన్॥ ౧౪౬ ॥

—(*) పూఁబొదలో సురతోద్యుక్తరూపిణియై మోహిని శివునికిం గానవచ్చుట. (*)—

గీ॥ ఆకురంగధారి యాలిగి, కేలంగటఁ। బువ్వుపొదల నవ్వు, నివ్వటిల్ల। రవ్వలాడియైన జవ్వని, రతికిను। న్సుఖము గల్గినట్లు, ముద్దు మె

అని ॥ ౧౪౭ ॥ సీ ॥ పైటదొలఁగిబట్టి,బయలైన బటువుగు బ్బలమీఁదఁజూ
క్కాల,వలెనుహార । వల్లరుల్ చెలువొంద,వలనొప్ప గపురంపుఁ దావి
వీడెపుఁ గావి,మోవిదీవి। నెరయ నీవి సడల్చి,గరిమ నొయ్యన శయ్య
పైని ముద్దుమిటారి,బాగుమీఱి । యుండఁగఁ గనుగొని,ఖండేందు శేఖ
రుం డల్లంత రాఁజూచి,యతివలేచి ॥ ౧౪౮ ॥ కులుకు పాలిండ్లపై పై
ట,కొంగుగప్పి । సిగ్గు జగ్గున బొలిచియు,చ్చెలువ నిలిచి । యున్న య
వ్వాయ మతకరి,యన్నుమిన్న । గూర్చి యిట్లను మన్విగా,కుధరధన్వి॥
౧౪౯ ॥ గీ ॥ మెచ్చవచ్చును వంచన,మేలుమేలు । చాలుఁ గూర్చుండు లే
వఁగా,నేలయిపుడు। వినయపరురాల వౌదువు,వెలఁదినీవు । చూడఁగ వి
వేకమెల్లనీ,సొమ్మెసుమ్ము ॥ ౧౫౦ ॥ చ ॥ అనుటయు మందహాసమున,న
య్యమృతాధర ముద్దుమీరుసాం । త్వనముగఁ బల్కె దేవరవు,వచ్చిన
లేవక యుండవచ్చునే । యనినను దేవరంచును బ్రియంబున నీమది గ
ల్గియున్న నన్ । బెనువెత నిట్లు బెట్టుదువె,పెద్దయు పద్దున ముద్దుకో
మలీ ॥ ౧౫౧ ॥ క ॥ నావినియా వనితమహా । దేవునకిట్లనియె దేవ,దే
వుఁడవగునిన్ । నేవెతలఁ బెట్టలేదును । మీ వేఁదుఱు లగుచునన్ను,మీర
ననగునే ॥ ౧౫౨ ॥ క ॥ అనినన్ శివుఁడను వనితా । వనమునవనీ విటు
లఁడాగ,వచ్చునె నన్నున్ । గనుటకయి తిరిగి సొరిగితి। ననఁగా నక్కలి
కిపలికె,నాతనితోడన్ ॥ ౧౫౩ ॥ క ॥ ఎప్పటిచోటనె నాదగు । చొప్పు
ననేనుండ నన్ను,నురిగితివని । ని ప్పాటం బలుకుటయది నీ । తప్పగుటన్
మదినెఱుంగ,దలఁపవు రుద్రా ॥ ౧౫౪ ॥ సీ ॥ అనిన నిట్లనురుద్రుఁ,డతివ
తో విరహాగ్ని తనికియుండఁగ నెట్లు,దాళియుంటి । వననింతి యిట్లను,వి
నుము కాఁగలకార్య మునకుఁ దాళక యెంత,మూఢుఁడైన । కడువేగఁ
బడఁబోనె,కనవల దా బుద్ధి కుశలత ననిన న,క్కుధరధన్వి । ధరణిలో
నీవంటి,తాలిమికత్తెనె క్కడ గాననే నన్ను,పడఁతియనియె॥ ౧౫౫ ॥ క్షి
తిని జెలువలలో జత,జేసినన్ను । కూడఁదలఁచిన నీకుఁజి,కుఁడునె రు

ద్ర । యనిన జిక్కిరి తీఁకనైన,నలరువిలుతు । వెతలఁబెట్టక నను నేల, వే
యొయ్యారి॥౧౫౬॥ మ ॥ అనినన్ దావిరి శయ్య లేదనిన న,బ్జాతాక్షితో
నాతఁడి । ట్లనునో ముద్దులగుమ్మ లేచి యిటులో,య్యారంబుతో వచ్చి
గ్ర । క్కున నాదౌవడిమీదటన్ దమిసెలం,గన్ గూరుచుండంగదే। యు
వఁగకూర్మిరితి వాఁడవీవనుచురా,కబ్బోటి యిట్లనన్నచోన్ ॥ ౧౫౭ ॥
సీ ॥ ఆలించి నాపలు,కకుఱనజేస్త్వవే కడఁగిని గుబ్బచ,న్గవమదీయ । వ
క్షమొయ్యనినాన, పక్షముంచవెనిన్ను వలచిన వాఁడనే,తలిరుబోఁడి। ఆ
లస్య మేలనే,త్రైలోక్యసుందరి చేరరావే మరు,చేశిరంతు । నోర్వఁజా
లనెయని,యుగ్మలిడాయంగఁ జేరి కౌఁగిటఁజేర్పఁ,జేతులప్ప ॥ ౧౫౮ ॥
ళించ నబ్బోటి వడదట్టి,లీలనల్ల । నల్లనను బోవఁ బోవంగ, మెల్లమెల్ల ।
శివుఁడుగదిసియు నమ్మనో,భవునిబాణ । తతుల వెతఁబడె మిగుల ద,
త్తరముగాఁగ॥౧౫౯॥

—(*) శివుండు మోహినింబట్టి కౌఁగిలించి స్ఖలితరేతస్కుండు కాఁగా నమ్మోహిని విష్ణురూపంబు దాల్చుట. (*)—

చ ॥ అనువగు మోహ ముప్పతిల,నందముగా నొలఁగట్టిగాఁగఁ
గ । ట్టినపులివన్నె పట్టుజిగి,టెక్కుల దుప్పటిజార నాత్మలో । నెన
సిన గుట్టుమట్టుగల,దెల్లబయల్పడ వీడఁగా జడల్ । వనితనుఁ బట్టఁగాన
దియు,వాల్పెలు కీల్జడ గొల్పెఁ గొట్టినన్ ॥ ౧౬౦ ॥ ఉ ॥ కొట్టునకోర్చి
చిట్టఁడయు,గొబ్బునఁ బయ్యెదఁ గులుకు గుబ్బలున్ । బట్టినఁ బట్టనీక,చ
ల,పట్టి కరంబును దిట్టనెట్టినన్ । బట్టి బయల్గ గుట్టుకను,పట్టఁగఁ గట్టిగఁ
గాఁగిలించి పెన్ । గొట్టును రట్టునౌ తమిని,గోర్కె ఫలింపఁ జెలఁగు
చుండఁగన్ ॥౧౬౧ ॥ చ ॥ కడుపడి సంగనన్ బిగువు,కౌఁగిట బిగ్గఁగఁ
జేర్చుకొన్నయు। ష్పడె తనువెల్ల ఝుమ్మురన,భోరనబారిన శుక్ల మేఘు
లై । మడుగులు కాల్వలై ధరణి,మండలిసోకిన చోటులెల్లఁ బు । త్త
డియును వెండియైతగ్గ,నతండును గాంచెను బారవశ్యమున్ ॥ ౧౬౨ ॥

గీ ॥ పారవశ్యమంది పదపడి,కన్నులు। విచ్చి చూచినపుడు,విచ్చలముగఁ। జెలువు గులుకుచున్న శృంగార,వనమెల్ల । నప్పుడున్న సభగ,నొప్పమి గిలి ॥ ౧౬౩ ॥

—(*){ శివుఁడు విష్ణుంగాంచి బ్రహ్మజ్ఞానమొంది తన తెలియమికి సిగ్గువడుట. }(*)—

సీ ॥ కటకాంగుళీయక,కనకహారంబులు తళుకుల కన్నులు,బెళుకు కొప్పు । బింబాధరము చంద్ర,బింబ ముఖంబును మందయానము సింహ,మధ్యమహిమ । బటువుగుబ్బల గుల్కు,మటుమాయలాడు తనంబైన యట్టిరూ,పంబుమాని । శ్రీకాంతతో హరి,చెంతనె ప్పటియట్లు చిఱునవ్వు మొగమునఁ,జెంగలింప ॥ ౧౬౪ ॥ లలితలీలలఁ దత్సభా,స్థలి వహించి । యున్నఁ గన్నులఁ గనిశివుఁ,డున్నతముగఁ । దనహృదయము మనుపర్వత,మునఘనముగఁ। బ్రకటమైన బ్రహ్మజ్ఞాన,భానుఁడొదవ॥౧౬౫॥

చ ॥ తెలివిఁదనర్చి హ్రీయుగుమ,దిఁగని యియ్యది విష్ణుమాయనేఁ । దలపఁగనేరనైతిఁ దొలు,తన్ వలదంచునె గౌరిపల్కినీ । నళినదళాక్షుఁడున్ వలద,నంగను మానక నాడు సేయఁగాఁ । గలుగుటగాదె యీసభన,గన్ మఱి తప్పలమందుటీవగన్ ॥ ౧౬౬ ॥ గీ ॥ అనుచువీడిన జడలు మేలనువుగాఁగ । వ్యాఘ్రగజచర్మములు తగు,వైపు మేన । నుంచికొని పొందుగాసవ,రించుకొనుచు । శివుఁడు నిందాస్తుతులు తన,చిత్తమందు ॥ ౧౬౭ ॥ గీ ॥ సరిగనెంచుచు శాంతని,ష్ఠాగరిష్ఠ । చింత యలవడఁగానుండె,నంతనలువ। తామరసనేత్రు మాయచే,దములఁబొగడె। తామసించక తచ్చరి,తములతోడ ॥ ౧౬౮ ॥

—(*) లక్ష్మీప్రభృతులు విష్ణుమాయ నుతించుట. (*)—

క ॥ మీమాయఁ దెలియవశమే । స్వామీయని రమనుతించె.శంకరుమరుబల్ । బాముల బ్రిమ యించితిరని । శ్రీమంతున్ విష్ణుదేవు,శివ కీర్తించెన్ ॥ ౧౬౯ ॥ ఉ ॥ వేలుపు పెద్దరాణియును, విష్ణుని మాయ

ల లీలలెల్లనా । నాలలితాను రాగ నట, నక్రియతాళ లయాదు లేర్ప డన్ । జాలఁగ మంగళ ప్రదమె, సంగఁగఁ బాటలు పాడెవేగమే । వే లుపు భేరులున్ మొరసె, విస్ఫుట బంధుర సుందరంబుగన్ ॥ ౧౭౦ ॥

—(*) నారదుండు సంతోషంబున గంతులు వైచుట. (*)—

గీ ॥ కూర్మి సంతోష పడిరెల్ల, సురలు మునులు । బహువిధం బుల శ్రీహరి, మహిమఁ గాంచి । యట్టి యెడలేచి సంతోష, మట్టిప డఁగ । కన్నులాగివిచ్చి సభయెల్లఁ, దన్నుఁజూడ ॥ ౧౭౧॥ గీ ॥ బంటు పంతంబు మాని సంభ్రమున లేచి । శివునిఁ జిక్కించి సన్నఁగా, చిటిర టించు । నారదుఁడుకుంచె విసరుచుఁ, బాటిబాటి । గంతులాగివై చె బిట్టుగా, అంతు లెసఁగ ॥ ౧౭౨ ॥

—(*) { శంకరుండు విష్ణుతో నీమాయ నెఱు గని నన్ను మన్నింపుమని వేడుట. } (*)—

ఉ ॥ అప్పుడు శంకరుండు కమ, లాసనముఖ్య సుపర్వ వంద్యు నిన్ । దప్పక విష్ణుఁ జేరి ప్రమ, దం బెసఁగన్ వినుతించె లోక మం దెప్పుడు నిన్నెఱుంగుము న, హీన మహాబహు శక్తి యోన్నతుల్ । సొ ప్పడ నెంత వారలను, జులకనఁ జేయుదు వాత్మ శక్తిచేన్ ॥ ౧౭౩ ॥ క ॥ ఏనెఱిఁగి యెఱిఁగి నిన్నున్ । మానిని వాగ్వాదవృత్తి, మారొకం టిఁగదా । పూనినఁ జిన్న పుచ్చితి।మానిని రూపానరఁ దాల్చి,మధు దమన హరీ ॥ ౧౭౪ ॥ క ॥ నిన్నెవ్వ నెఱుఁగ నన్నున్ । మన్నింపుము గౌరవముగ, మాధవ యంచున్ । విన్నప మొనర్ప విని సం । పన్నుఁ డు హరి నెనరుదోఁపఁ,బలికెఁ బ్రియమునన్ ॥ ౧౭౫ ॥

—*విష్ణుండు శివునితో నీకు నాకు భేదంబులేదని సంతస పఱచుట.*—

క ॥ నేననఁగా నీవనఁగా । మానుగ మన కిద్దఱకుఁ గ్రమంబు గ భేదం । బేనాటి కేని గలదే । మానుం డుప చారమేల, మన లోమనకున్॥ ॥ ౧౭౬ ॥ దేవతల లోపల మహా । దేవుఁడ వీవెన్నస

కల, దిగ్ధరణి ముఖ । స్థావర జంగమ ములు మరి । నీవే యెల్లందుఁ దెలియ, నీవే నేనుౘ ॥ ౧౭౭ ॥

—(*) శివుండు విష్ణునివీడ్కొని నిజనివాసంబున కరుగుట. (*)—

చ ॥ అనితగఁబలికి ప్రేమమున,నంపఁగఁ బెంపు దలిర్పఁ గామ దిౘ । ఘనుఁడగుశంకరుండు త్రిజ,గత్పరి పూర్ణుఁడు వచ్చినట్టి వా । ర నుపుగ వెంటనంటి విన,యంబునఁగొల్చి భజింపఁగాఁ జనెౘ । దననిజ వాసనీమకు ము, దంబున నెప్పటి యట్ల వేడ్కతోౘ ॥ ౧౭౮ ॥ క ॥ అ ని వైశంపాయన ముని । జన మేజయునకును విమల, చారిత్రునకుౘ । విన విన వేడుక పరిగొన । వినిపించినపుణ్యకథ వి, వేకస్ఫూర్తిౘ॥౧౭౯॥

—(*) ఫలశ్రుతి. (*)—

గీ ॥ రేయుఁ బగలు విష్ణు, మాయ విలాసమీ । కథపఠించి వ్రా యఁ, గన్న విన్న । జనులకెల్లఁ బుత్త్రి,సంపద లాయు రా । రోగ్య భాగ్యములు ని, రూఢమగును ॥ ౧౮౦ ॥ శా ॥ నానారత్న విచిత్ర భూ షణకళా, నైపుణ్య మూర్ధన్యగా । రీనారీ రమణాంఘ్రి పద్మ విలస, ద్భృంగాంతరంగాజను । శ్రీనిత్యోత్సవ మందిరాంతర బహు, శ్రేయ స్కరాబంధుసం । తానా వెల్గొంటి బంగరేచ నృపతీ,ధర్మజ్ఞ విద్వన్నిధీ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమద్దత్తాత్రేయ గురు చరణారవింద మకరందబిందు
సందోహా నంద మాన సేందిందిర భద్రకాళీ వరప్రసాదిత
కవితా చమత్కార కుమారయాచ నృపదత్త తిక్కయ
జ్వ నామాంతర భాసుర రోసనూరి లింగ నామా
త్య పౌత్ర గంగన మంత్రి పుత్త్ర కాశ్యప గోత్ర
పవిత్ర వజ్రకంకట విశంకటమతి వేంకటపతి
కవిప్రణీతంబైన విష్ణుమాయా విలాసం
బను శృంగార ప్రబంధంబు నందుఁ
సర్వంబును తృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.